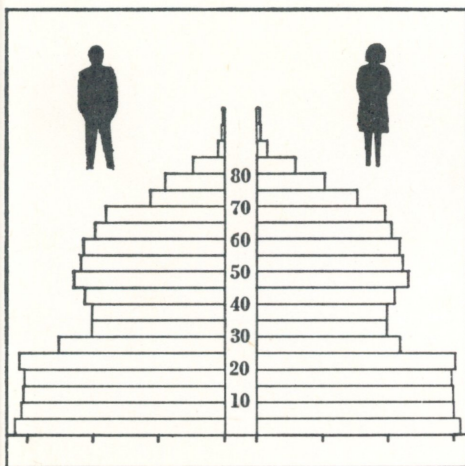

STATISTISKE ANALYSER

FLYTTINGENE I NORGE 1971 OG 1949-1973

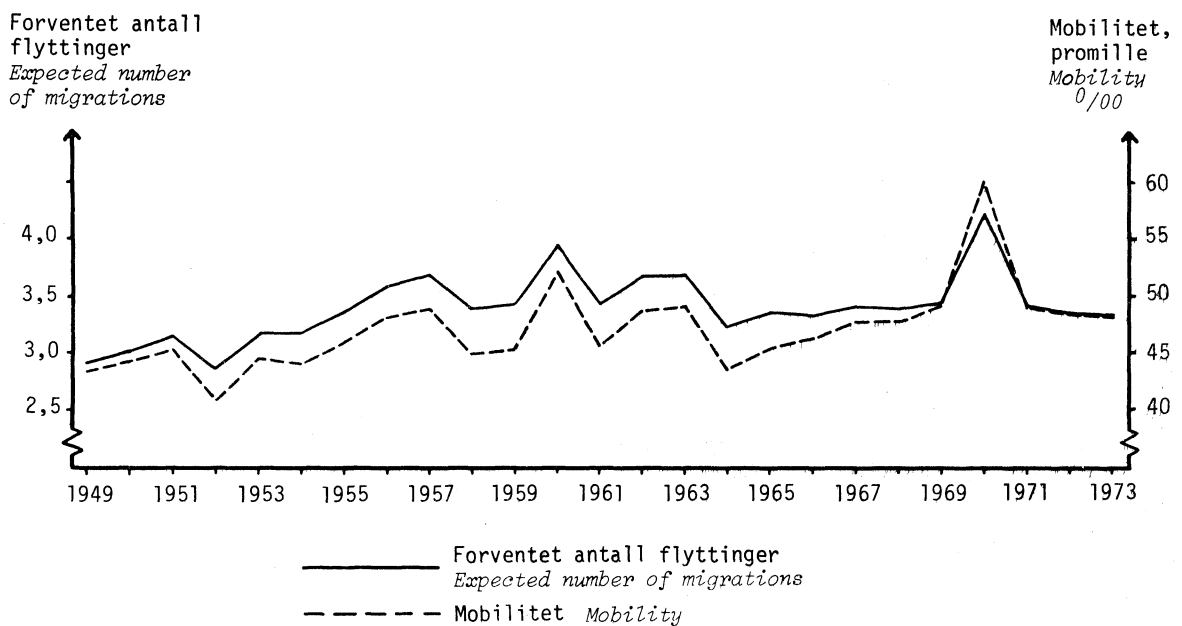
MIGRATION IN NORWAY 1971 AND 1949-1973

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS
OSLO - NORWAY

R E T T I N G E R til SA 13 "Flyttingene i Norge 1971 og 1949-1973"

Figur 8 på side 31 skal erstattes med følgende figur:

Figur 8. Utviklingen i samlet mobilitet og forventet antall flyttinger, 1949-1973
The development of total mobility and expected number of migrations, 1949-1973

Figur 13 på side 44:

Diagrammet for Akershus skal ha følgende tekst:

— Akershus
- - - - - Oslo/Akershus regnet som ett fylke

STATISTISKE ANALYSER NR. 13

FLYTTINGENE I NORGE 1971 OG 1949-1973

RAPPORT NR. 3 FRA
FLYTTEMOTIVUNDERSØKELSEN 1972

MIGRATION IN NORWAY 1971 AND 1949-1973

Report No. 3 from
Survey of Migration Motives 1972

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1975

ISBN 82-537-0453-4

FORORD

Statistisk Sentralbyrå legger i denne publikasjonen fram en oversikt over utviklingen i de registrerte flyttinger i den perioden en har hatt løpende registrering. Det er lagt vekt på å beskrive endringer i flyttergruppens demografiske sammensetning, og de endringer som har skjedd i flyttingenes regionale mønster i perioden.

Det er videre lagt spesiell vekt på totalbildet av flyttingene i året 1971, fordi dette gir en bakgrunn for å vurdere resultatene av Flyttemotivundersøkelsen 1972 (NOS A 617). Denne siste undersøkelsen er bygget på intervjuer med et utvalg av dem som fikk registrert flytting i 1971 og et utvalg av dem som ikke flyttet dette året.

Publikasjonen er utarbeidd av konsulent Lars Østby.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 20. februar 1975

Petter Jakob Bjerve

Per Sevaldson

PREFACE

In this publication the Central Bureau of Statistics presents a survey of the development of migration movements during the period of current registration. Importance has been attached to describe changes in the demographic composition of the migrant groups, and changes in the regional pattern of migration movements during the period.

Further, the general picture of the migration movements in 1971 has been particularly stressed, because this provides a background for evaluation of the results presented in the Survey of Migration Motives 1972 (NOS A 617). This survey was based on interviews with a sample drawn from a list of persons who were registered as migrants in 1971 and another sample drawn from a register of non-migrants the same year.

This publication has been prepared by Mr. Lars Østby.

Central Bureau of Statistics, Oslo, 20 February 1975

Petter Jakob Bjerve

Per Sevaldson

INNHold

	Side
Tabellregister	7
Figurregister	8
I. Innledning	9
II. Datagrunnlag	9
III. Beskrivelse av flyttingene i 1971	11
1. Demografiske variable	11
2. Regionalt mønster	14
a. Flyttinger på landsdelsnivå	14
b. Flyttinger på fylkesnivå	17
i. Mobiliteten for fylkene	17
ii. Strømmene mellom de enkelte par av fylker	24
IV. Beskrivelse av flyttingene 1949-1973	29
1. Forhold som påvirker sammenliknbarheten over tid	29
2. Utviklingen i registrert mobilitet	31
3. Demografisk beskrivelse av flyttingene	32
4. Regional utvikling	39
a. Antall flyttinger mellom landsdelene	39
b. Landsdelenes utvikling, dels forklart med tall for de enkelte fylker	41
i. Østlandet	46
ii. Sørlandet	47
iii. Vestlandet	47
iv. Trøndelag	48
v. Nord-Norge	49
5. Utviklingen i antall nettoutflyttingskommuner i de enkelte fylker 1966-1973	49
V. Sammendrag og konklusjon	53
Sammendrag på engelsk	55
Litteraturliste	58
V e d l e g g	
1. Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden 1. januar 1974	59
2. Utvalgte publikasjoner i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH)	63

CONTENTS

	Page
Index of tables	7
Index of diagrams	8
I. Introduction	9
II. The material	9
III. Description of migration movements in 1971	11
1. Demographic variables	11
2. Regional pattern	14
a. Migration on regional level	14
b. Migration on county level	17
i. County mobility	17
ii. The individual migration streams between the pair of counties	24
IV. Description of migration movements 1949-1973	29
1. Conditions affecting comparability of data from different periods	29
2. The development in registered mobility	31
3. Demographic description of the migration movements	32
4. Regional development	39
a. Number of movements between the regions	39
b. Regional development, partly accounted for by figures for the individual counties	41
i. Østlandet	46
ii. Sørlandet	47
iii. Vestlandet	47
iv. Trøndelag	48
v. Nord-Norge	49
5. The development in number of net out-migration municipalities by county 1966-1973 ...	49
V. Summary and conclusions	53
English summary	55
References	58
A p p e n d i c e s	
1. Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1974	59
2. Selected publications in the series Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH)	63

TABELLREGISTER

	Side
1. Flyttingene innen og mellom landsdelene og mellom landsdelene og utlandet. 1971	15
2. Relative tall for flyttingene mellom landsdelene. 1971	16
3. Nettoflyttingen mellom landsdelene. 1971	16
4. Mobilitetstall for landsdelene. 1971. Pr. 1 000 innbyggere	16
5. Flyttingene innen og mellom fylkene og mellom fylkene og utlandet. 1971	18
6. Mobilitetstall for fylkene. 1971. Pr. 1 000 innbyggere	20
7. Relative tall for flyttingen mellom fylkene. 1971	25
8. Nettoflyttingene mellom fylkene. 1971	27
9. Flyttinger, mobilitet og flyttergruppens sammensetning. 1949-1973	29
10. Forventet antall flyttinger i grupper for kjønn og alder. 1949-1973	30
11a. Mobilitet i de enkelte grupper for kjønn og alder. 1949-1973. Promille	34
11b. Mobilitet for de enkelte aldersgrupper. 1949-1973. Promille	36
12. Registrerte inn- og utflyttinger og nettoflytting for landsdelene mellom 1951 og 1973	41
13. Nettoflytting for fylkene. 1951-1973	42
14. Nettoutflyttingskommuner og nettoflytting for fylkene. 1966, 1969, 1971 og 1973	50

INDEX OF TABLES

	Page
1. Migration within and between regions and between regions and foreign countries. 1971	15
2. Relative figures for migration between regions. 1971	16
3. Net migration between regions. 1971	16
4. Mobility figures for regions. 1971. Per 1 000 population	16
5. Migration within and between counties and between counties and foreign countries. 1971 ...	18
6. Mobility figures for counties. 1971. Per 1 000 population	20
7. Relative figures for migration between counties. 1971	25
8. Net migration between counties. 1971	27
9. Migration, mobility and composition of migrant group. 1949-1973	29
10. Expected number of migrations in groups by sex and age. 1949-1973	30
11a. Mobility for groups by sex and age. 1949-1973. Per 1 000 population	34
11b. Mobility for age groups. 1949-1973. Per 1 000 population	36
12. Registered in- and out-migration and net migration for regions between 1951 and 1973	41
13. Net migration for counties. 1951-1973	42
14. Net out-migration municipalities and net migration for counties. 1966, 1969, 1971 and 1973.	50

FIGURREGISTER

	Side
1. Sammenliknbare alderspyramider for flytterne og hele befolkningen.1971	12
2. Mobilitet i grupper for kjønn og alder,1971. Promille	13
3. Bruttomobilitet for fylkene,1971	21
4. Nettomobilitet for fylkene,1971	22
5. Bruttomobilitet ved flytting til og fra utlandet. Fylker. 1971	23
6. Flyttestrømmer mellom fylkene,1971	
a) De 48 største utvekslinger i forhold til folketallet i fra- og tilflyttingsfylkene ...	26
b) De 24 minste utvekslingene i forhold til folketallet i fra- og tilflyttingsfylkene	26
7. De største nettoflyttestrømmene mellom fylkene,1971	28
8. Utviklingen i samlet mobilitet og forventet antall flyttinger,1949-1973	31
9. Antall flyttinger i alt og for enkelte aldersgrupper,1949-1973	33
10. Andelen av forventet antall flyttinger som faller i aldersgruppene 0-14 år, 15-39 år og 40 år og over for menn og kvinner,1949-1973	38
11. De enkelte aldersgruppers mobilitet i prosent av samlet mobilitet for årene 1951, 1961 og 1971	39
12. Flyttingene mellom landsdelene i prosent av samlet antall flyttinger og av innbyggertallet, 1949-1973	40
13. Nettoflytting for fylkene,1949-1973	44

INDEX OF DIAGRAMS

	Page
1. Comparable age pyramids for migrants and the entire population,1971	12
2. Mobility for groups by sex and age,1971. Per 1 000 population	13
3. Gross mobility for counties,1971	21
4. Net mobility for counties,1971	22
5. Gross mobility through immigration and emigration. Counties. 1971	23
6. Migration streams between counties,1971	
a) The 48 largest exchanges in relation to the population of the in- and out-migration counties	26
b) The 24 smallest exchanges in relation to the population of the in- and out-migration counties	26
7. The largest net migration streams between counties,1971	28
8. The development of total mobility and expected number of migrations,1949-1973	31
9. Number of total migrations and migrations for some age groups,1949-1973	33
10. Proportion of expected number of migrations accounted for by the age groups 0-14 years, 15-39 years and 40 years and older for males and females. 1949-1973	38
11. Mobility of each age group as a percentage of total mobility for the years 1951, 1961 and 1971	39
12. Migration between regions as a percentage of total number of migrations and population, 1949-1973	40
13. Net migration for counties,1949-1973	44

I. INNLEDNING

Denne analysen gir en beskrivelse av flyttingene i Norge for året 1971 og for hele den perioden vi har hatt sentral registrering av flytting mellom kommuner. I beskrivelsen blir det lagt vekt på den demografiske sammensetning og det regionale mønster som flyttingene viser. Analysen gjelder flyttinger mellom landsdeler og mellom fylker, mens det vil føre for langt å komme inn på flyttingene mellom de enkelte kommuner. Det gjøres noen steder forsøk på å forklare den sammensetning og det mønster som beskrives.

Analysen har to formål: Det primære er å gi en beskrivelse som kan nyttes ved vurdering av anvendbarhet og gyldighet for data og resultater fra Flyttemotivundersøkelsen 1972. Dette er en intervjuundersøkelse av et utvalg av flytterne i 1971, og et utvalg av de som ikke fikk registrert flytting dette året. Resultatene er publisert i rapport 1, Statistisk Sentralbyrå (1974b) og metodene er beskrevet i rapport 2, Foss et. al. (1974). Her er også planene for videre analyser presentert. Flyttemotivundersøkelsen tar særlig sikte på å belyse flytternes forhold. Her skal det gis en nærmere beskrivelse av den populasjon som flytterne er trukket fra; de registrerte innenlandske flyttingene i 1971. Våre utvalgsmetoder sikrer oss at utvalget er rimelig representativt for den populasjon det trekkes fra. Det er også grunn til å anta at dersom flyttingenes sammensetning og omfang ett år likner i sterk grad på flyttingene f.eks. året før og etter, så vil konklusjoner bygget på en analyse av flyttingene dette året, også gjelde for året før og etter. Derfor skal året 1971 stilles opp mot de nærmeste årene for å se hvor mye de har felles. På grunn av sterk endring i nettoflytteresultatet for fylker og landsdeler omkring og like etter 1971, er det ikke umiddelbart klart hvor langt konklusjoner på grunnlag av analysen av 1971-flyttingene kan strekkes.

Analysen har videre som formål å gi en samlet og relativt kortfattet beskrivelse av flyttingene i Norge i de 25 år vi har hatt en effektiv sentral registrering av flyttingene. Det er tidligere gitt enkelte detaljerte og mindre detaljerte beskrivelser for kortere perioder, men det antas at det også er behov for en samlet framstilling for hele perioden og for hele landet. Særlig viktig er det å få fram de endringer i det regionale flyttebilde som har skjedd i 1970-åra, og som f.eks. har ført til at Nord-Norge i 1973 hadde nettoinnflytting og økende andel av landets befolkning.

II. DATAGRUNNLAG

Beskrivelsen bygger på statistikken over alle registrerte flyttinger mellom norske kommuner i perioden 1949-1973. En har med hjemmel i Lov om folkeregistrering av 15/11 1946 plikt til å melde flytting til folkeregisteret. I praksis blir imidlertid meldeplikten for flyttinger innen kommunen dårlig fulgt. I Det sentrale personregister er det derfor bare interkommunale flyttinger som blir bearbeidd for statistikkformål. Med flytting mener vi derfor skifte av bosted fra en norsk kommune til en annen. Den logiske definisjon av en flytter vil være enhver som skifter bolig. I forhold til denne definisjonen får vi med for få korte flyttinger når vi bare tar med flyttinger mellom kommunene. Ved sammenlikninger over tid har dette den ulempe at vi ikke kan vite om endringer i omfanget av de registrerte flyttingene oppveies av endringer i omfanget av flyttingene innenfor kommunegrensene, eller om den avspeiler reelle endringer. Det har videre den ulempe at en ved sammenlikninger over tid må forsøke å ta hensyn til de endringer i kommunegrensene som har funnet sted.

Den løpende flyttestatistikken publiseres i hovedsak i NOS Flyttestatistikk (for 1971 NOS A 504) og i NOS Folkemengdens bevegelse (for 1971 NOS A 518). Flyttestatistikken, og dermed beskrivelsene her, baserer seg på alle registrerte flyttinger. Dette vil være noe forskjellig fra en statistikk over flyttere fordi en del av flytterne vil ha flyttet mer enn en gang samme år, og dermed kommer inn i statistikken over flyttinger så mange ganger som de har flyttet. Borge (1969) har utført en analyse av dem som i 1966 flyttet flere ganger. I alt 8 prosent av flytterne det året var flergangsflyttere,

og gjennomsnittlig antall flyttinger pr. flytter var 1,09. Opptellinger i Det sentrale personregister for 1971 viser at tallet da var 1,12, det var altså relativt noe flere flergangsflyttinger. Undersøkelsen til Borge viser at de egenskapene som skilte flytterne fra ikke-flytterne, var enda mer utpreget for flergangsflytterne, f.eks. var det en større andel unge voksne blant dem enn blant flytterne. Siden flergangsflytterne kommer med flere ganger, vil statistikken over flyttingene derfor vise sterkere avvik fra hele befolkningen når det gjelder f.eks. alder, enn det en statistikk over flytterne ville vise.

Særlig ved sammenlikninger mellom de registrerte flyttingene og Flyttemotivundersøkelsens utvalg av flyttere, kan dette forholdet ha en viss betydning. Virkningen av forskjellen mellom flyttinger og flyttere vil være større på lavt enn på høyt regionalt nivå.

Datagrunnlaget, og den populasjon som Flyttemotivundersøkelsen 1972 har trukket sitt utvalg fra, omfatter ikke flyttinger til eller fra utlandet. Denne type flyttinger kan ofte være skapt av helt andre og mer dramatiske forhold enn de innenlandske; i 1971 mottok landet f.eks. om lag 1 000 innvandrere fra Pakistan. For den regionen som tar imot flytterne, vil det imidlertid ofte fortone seg som likegyldig hvor flytterne kommer fra. Rogaland, som allerede i 1971 hadde stor etterspørsel etter arbeidskraft til oljesektoren, fikk i hvert fall i noen grad denne etterspørselen dekket ved innflytting fra utlandet, se tabell 5. For en del andre fylkers vedkommende er også innflyttingsoverskottet fra utlandet av betydning for befolkningsutviklingen.

Vi skal her i hovedsak se på de innenlandske flyttingene, og behandle flyttingene til og fra utlandet mer summarisk. Vi skal også hele tiden behandle disse to typer flyttinger separat, slik at vi ikke gir samletall for flytting innen- og utenlands. Denne todeling gjøres av flere grunner. Flyttingene til og fra utlandet er sterkere selektive i den forstand at flytterne skiller seg mer fra totalbefolkningen i utflyttingsregionen enn tilfellet er ved innenlandske flyttinger, og de er dels konsentrert om andre befolkningsgrupper enn de innenlandske flytterne. I den demografiske beskrivelse av flyttingene behandles de hver for seg, og det virker derfor rimelig å bruke den samme flyttegruppering også for den regionale beskrivelse. Fra et analytisk synspunkt er det av betydning at det er til dels forskjellige ting som skaper de to typer flyttinger.

Noe av hensikten med den regionale beskrivelse er å studere sammenhengen mellom de ulike administrative regioner i landet. For flyttingene til og fra utlandet har vi bare den ene enden innen grensene, noe regionalt samspill av denne art finnes dermed ikke.

En type inngrep som ikke kan tenkes brukt mot innenlandske flyttinger, er "innvandringsstopp". Høsten 1974 innførte Stortinget en innvandringsstopp, dog med en del unntak. Det er vanskelig å forutse virkningen av den, men den viser at innflyttingen fra utlandet antas å være politisk manipulerbar. Virkningen blir sterkest i de regioner som ellers ville hatt innflyttingsoverskott fra land som rammes av stoppen. Det er usikkert om det vil skje en samlet reduksjon av innflyttingen til disse områder, eller om de vil kompensere innvandringen ved økt innenlandsk innflytting.

Det er sannsynlig at enkelte av dem som forlot landet i 1971 flyttet tilbake samme året, og da til en annen kommune enn den de emigrerte fra. Disse flytterne er ikke med i massen av innenlandske flyttinger i denne undersøkelsen, tross i at de ut fra definisjonen skulle ha vært med. Tallmessig betyr dette lite.

Tallene for 1971 er påvirket av at det var folketelling i 1970 (se Foss et. al. 1974 s. 29-30). Berge (1973) har utført en kvalitetsanalyse av Byråets data for innenlandske flyttinger 1970-71. Folketellingene holdes med 10 års mellomrom, og tjener blant annet til å gi en kontroll på ajourholdet av Det sentrale personregister, ved at hele befolkningen blir registrert på sitt bosted på én bestemt dato, siste gang 1. november 1970. Alle som p.g.a. folketellingen fikk registrert endret bostedskommune i Det sentrale personregister, ble også registrert som flyttere dagen før folketellingen. En del av disse ville aldri meldt flytting, og ville således ikke blitt registrert dersom folketellingen ikke var holdt. Andre ville ha meldt flytting en eller annen gang etter folketellingstidspunktet. En del av disse ville normalt meldt flytting i 1971. Dersom de ikke var blitt oppfanget av folketellingen, ville

det altså blitt registrert noen flere flyttinger i 1971. Ved beskrivelsen av de registrerte flyttinger i 1971 kan vi se helt bort fra den betydningen dette har fordi det er flyttinger som alle foregikk før folketellingen. Ved sammenlikninger over tid må vi imidlertid forsøke å anslå betydningen av folketellingen for den registrerte mobilitet.

I 1970 var det også enkelte endringer i reglene for definisjon av bostedskommune i folkeregisteret. Som følge av innføringen av de nye reglene, fikk en registrert ca. 10 000 flyttinger som fysisk sett hadde foregått i tidligere år (Berge 1973 s. 10). Enkelte folkeregistre gjennomførte endringene først året etter. Det vil altså i 1971 også være registrert en del fiktive flyttinger som følge av endrede regler. Omfanget er ikke så stort at det vil påvirke våre tall i nevneverdig grad. Det dreier seg i hovedsak om personer som er i langvarig pleie i institusjoner, for det meste eldre.

Når vi har valgt å legge hovedvekten i beskrivelsen på flyttingene mellom fylker og mellom landsdeler, har dette dels sammenheng med at data lå relativt godt til rette for det, men hovedsaken er at fylkene er viktige enheter for planlegging og politiske beslutninger. Som grunnlag for beslutningene trengs bl.a. opplysninger om flyttingene og endringer i disse, både absolutt og i forhold til andre fylker. Fra et analytisk synspunkt kan flyttingene mellom andre typer av regioner være vel så interessante. Fylkesinndelingen er en tradisjonell administrativ inndeling som bare i begrenset utstrekning avspeiler dagens økonomiske og sosiale kontaktforhold. Inndelingen etter Standard for handelsområder vil i så måte være bedre, og i en inndeling i byregioner vil en kunne konsentrere oppmerksomheten om forholdet mellom våre største byregioner og resten av landet. En inndeling etter dimensjonen tett/spredt bosetning ville også være av interesse, men lar seg vanskelig følge i et materiale som bygger på flyttinger mellom kommuner.

Det utvalget som er intervjuet i Flyttemotivundersøkelsen 1972 er som nevnt trukket blant dem som fikk registrert flytting i 1971. De registrerte flyttinger dette året er derfor grunnlaget for en beskrivelse av den populasjon Flyttemotivundersøkelsens utvalg er trukket fra. Fordi det er en viss ventetid mellom faktisk og registrert flyttedato, vil de registrerte flyttingene i 1971 ikke falle helt sammen med de flyttingene som faktisk fant sted det året. Det registrerte antallet ligger trolig noen få tusen lavere enn det faktiske fordi det p.g.a. folketellingen var forholdsvis få flyttinger i 1970 som ble registrert i 1971, mens det trolig var en mer normal andel av flyttingene i 1971 som ble registrert seinere. (For nærmere gjennomgåelse av forsinkelsene, se Gilje, Hoem og Skaug 1969, Berge 1973 og Rideng 1974.)

III. BESKRIVELSE AV FLYTTINGENE I 1971

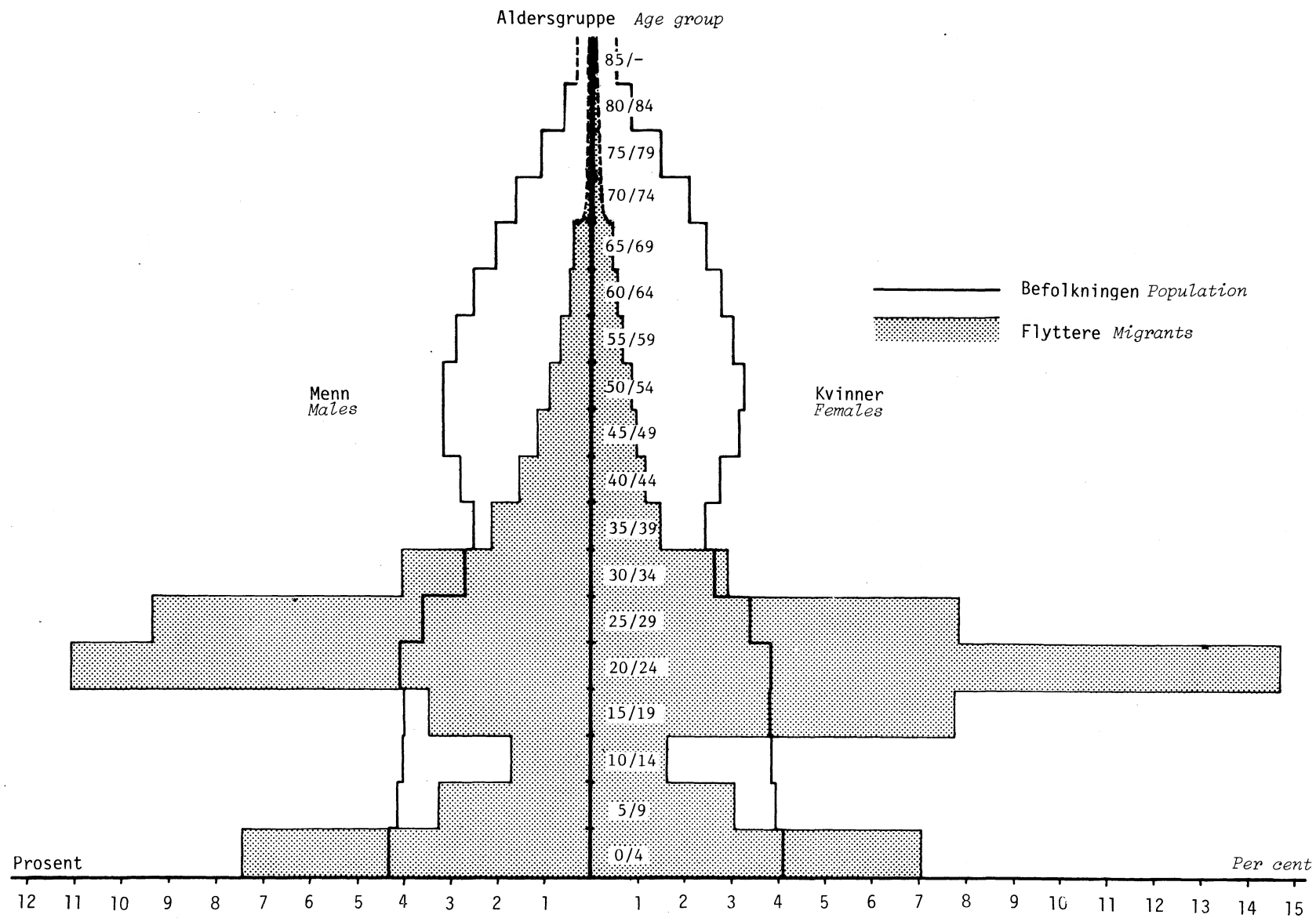
III. 1. Demografiske variable

I 1971 utgjorde tallet på flyttinger 4,90 prosent av middelfolkemengden. Vi sier at mobiliteten var 4,90 prosent og definerer mobilitet, m_i for en gruppe, som antall registrerte flyttinger, M_i i prosent av antall personer, P_i i denne gruppen

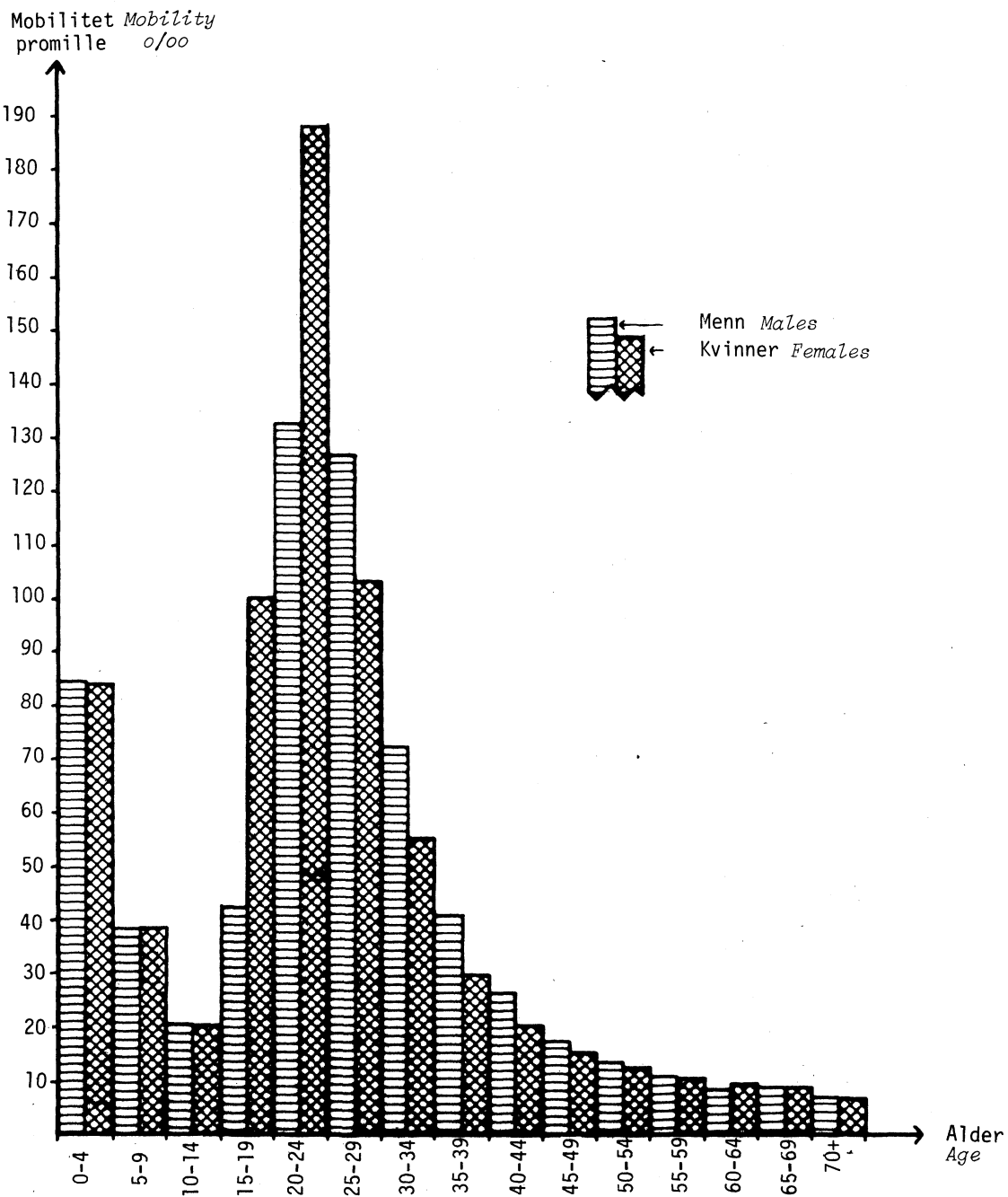
$$m_i = M_i \cdot 100\%/P_i$$

Figur 1 gir sammenliknbare alderspyramider for flyttere og for hele befolkningen i 1971. Sammen med figur 2, som viser mobiliteten for de enkelte aldersgruppene, gir den et tydelig inntrykk av hvordan flyttingene spesielt skjer i enkelte aldersgrupper. (Figur 2 er en grafisk framstilling av kolonnen for 1971 i tabell 11.) Aldersgruppen 15-29 år hadde i 1971 52,6 prosent av flytterne mot bare 21,1 prosent av befolkningen. Medianalderen blant flytterne var ca. 22 år mot 32 år i hele befolkningen.

Figur 1. Sammenliknbare alderspyramider for flytterne og hele befolkningen. 1971 *Comparable age pyramids for migrants and the entire population. 1971*

Figur 2. Mobilitet¹⁾ i grupper for kjønn og alder, 1971. Promille Mobility¹⁾ for groups by sex and age, 1971. Per 1 000 population

- 1) Mobiliteten er antall flyttinger i promille av middelfolkemengden i 1971 innen hver aldersgruppe.
1) The mobility is the number of migrations as per 1 000 of the mean population in 1971 within each age-group.

Den yngste aldersgruppen 0-4 år (tabell 11 kolonne 1971) har en mobilitet som er nesten den dobbelte av gjennomsnittet for hele befolkningen. Dette henger selvfølgelig sammen med foreldrenes flyttinger. Foreldrene vil ofte være relativt unge og nygifte, og i en livssyklusfase hvor de vil gjøre både kortveisflyttinger av hensyn til boligene (i stor utstrekning flytting til forsteder) og lengre flyttinger til steder hvor de akter å bli boende (f.eks. tilbakeflytting).

Gruppen 5-9 år og 10-14 år har lavere mobilitet enn gjennomsnittet for befolkningen, noe som bl.a. har sammenheng med at foreldrene unngår å flytte fordi de betrakter skifte av skole som en ulempe for barna. Dersom en ser på de ettårige aldersgruppene, er det imidlertid en klar nedgang i mobilitet fram til skolealderen, men nedgangen fortsetter til 12-13 års alderen, og stigningen fra 16 år er svak de første to åra. Det er altså ikke skolegangen alene som forklarer mobiliteten for disse aldersgrupper. Den publiserte statistikken gir grunnlag for å betrakte bare 5-årige aldersgrupper, og gruppen 15-19 år får da en mobilitet som er klart høyere enn gjennomsnittet. Dette skyldes den meget høye mobiliteten som 18- og 19-årige kvinner har. I denne alderen er forskjellene mellom menns og kvinners mobilitet mest markert. Årsakene til denne forskjellen er mange. Det er fortsatt færre kvinner enn menn under utdanning i denne alderen, og det er færre kvinner med en avsluttet yrkesutdanning. En stor del av kvinnene i disse aldersklassene må derfor søke arbeid på de relativt få stedene som har et rikelig tilbud av arbeidsplasser for ukvalifisert kvinnelig arbeidskraft. Gutter som ikke søker utdanning kan lettere absorberes i det hjemlige arbeidsmiljø. Forskjellen i ekteskapsalder og det at kvinner oftere enn mannen flytter ved inngåelse av ekteskap (Statistisk Sentralbyrå 1974 a s. 2) har også en viss betydning.

Også blant flytterne mellom 20 og 24 år er det overskott av kvinner, men overskottet er absolutt og relativt mindre enn i aldersgruppen under. Aldersgruppen 20-24 år er den mest mobile av alle. Svært mange i begynnelsen av 20-åra står i ferd med å avsluttet utdanningen og etablere seg på arbeidsmarkedet, og eventuelt også i ferd med å stifte familie. I disse situasjonene oppfattes flytting ut av foreldrehjemmet som naturlig, og det vil ofte være nødvendig å skifte bostedskommune. Forskjellen i menns og kvinners mobilitet har nok også i denne gruppen noe sammenheng med forskjellig ekteskapsalder.

I hver aldersgruppe fra 25 til 60 år har menn noe høyere mobilitet enn kvinner. Forskjellen vil i noen grad kunne forklares ved at ektefeller flytter samtidig, og at ektemannen oftest er noen år eldre enn hustruen. Begge kjønn har en meget jamn nedgang i mobilitet med stigende alder som figur 2 viser. For menn er det en liten øking i mobilitet fra gruppen 60-64 år til 65-69 år. Vi skal i avsnitt IV. 3 se at denne økingen neppe er tilfeldig, men utslag av økende mobilitet i forbindelse med overgang til pensjonsalderen. En slik øking i mobiliteten har lenge vært kjent i andre land, f.eks. det store antall pensjonister i USA som flytter til Florida. Når kvinner over 60 år jamt over har litt høyere mobilitet enn menn, kan dette ha sammenheng med inntreden i enkestanden og at det er en situasjon som gjør tilbakeflytting til et oppvekstmiljø naturlig. For personer i disse aldersgrupper er det imidlertid snakk om meget lav mobilitet (om lag 1 prosent) og meget små forskjeller mellom gruppene.

III. 2. Regionalt mønster

Dataene for Flyttemotivundersøkelsen 1972 gir ikke grunnlag for regionale oppsplittinger til lavere nivå enn handelsfelt. Analyser av strømmer mellom regioner kan derfor bare gjøres i svært begrenset utstrekning. For å presentere det regionale mønster i de flyttingene som undersøkelsens utvalg er trukket fra, skal vi her beskrive mobiliteten på landsdelsnivå og flyttingene mellom de enkelte landsdeler. Vi skal også ta opp flyttingene innen og mellom fylkene. På begge nivåer skal vi også se på flyttingene til og fra utlandet. Selv om de ikke inngår i undersøkelsens populasjon, har de en viss betydning når den totale virkningen av flyttingene skal vurderes.

III. 2.a. Flyttinger på landsdelsnivå

Tabell 1 gir oversikt over antall flyttinger innen og mellom landsdelene, og antall flyttere mellom de enkelte landsdeler og utlandet. I 1971 krysset 28 prosent av flyttingene en landsdelsgrense.

Tabell 1. Flyttingene innen og mellom landsdelene og mellom landsdelene og utlandet. 1971
Migration within and between regions and between regions and foreign countries. 1971

Til <i>To</i>	Østlandet	Sørlandet	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge	I alt <i>Total</i>	Til andre landsdeler <i>To other regions</i>	Til utlandet <i>Emigra- tion</i>
Fra <i>From</i>								
Østlandet	76 915	2 489	6 900	3 503	5 418	95 225	18 310	8 235
Sørlandet	1 979	5 495	1 024	212	497	9 207	3 712	609
Vestlandet	7 545	1 280	33 905	1 728	1 769	46 227	12 322	2 185
Trøndelag	4 070	225	1 653	8 332	1 490	15 770	7 438	701
Nord-Norge	6 937	660	2 337	1 879	12 914	24 727	11 813	952
I alt <i>Total</i> ...	97 446	10 149	45 819	15 654	22 088	191 156	.	12 682
Fra andre landsdeler <i>From other regions</i>								
	20 531	4 654	11 914	7 322	9 174	.	53 599	.
Netto innen landet <i>Net migration within the country</i>								
	+2 221	+942	-408	-116	-2 639	.	.	.
Fra utlandet <i>Immigration</i>								
	12 118	1 318	3 844	953	1 064	19 297	.	.
Netto utlandet <i>Net immigration</i> .								
	+3 887	+709	+1 659	+252	+112	+6 615	.	.

Den største strømmen gikk mellom Østlandet og Vestlandet, med 7 545 flyttere østover og 6 900 vestover. Siden dette er våre to folkerikeste landsdeler, er ikke resultatet uventet. En bør finne en form for relative tall til bruk ved sammenlikninger av flyttestrømmene mellom de forskjellige landsdelene. Østby (1970) diskuterer flere mål (s. 50-52 og s. 92-95), uten at det kommer fram et entydig godt mål for sammenlikning av strømmer. De fleste som har gjort systematiske studier av slike rater, finner at gravitasjonsmodellen er det eneste brukbare utgangspunkt (Østby 1970 loc. cit). Ratene beregnes fra formelen

$$M_{ij}/P_i \cdot P_j$$

hvor M_{ij} er antall flyttere fra region i til region j og P_i og P_j er folketallet i de to regionene. Med denne beregningsmåten kan en sammenlikne både flyttestrømmene fra en region til hver av de andre, og strømmene til en region fra hver av de andre i en matrise. Tabell 2 er beregnet på denne måten. Tabellen viser at de relative strømmene mellom Nord-Norge og Trøndelag var størst. Minst var utvekslingen mellom Sørlandet og Trøndelag. Alle landsdelene hadde sin største relative innflytting fra Nord-Norge, mens denne landsdelen ikke i samme grad dominerte som flyttemål. Dette viser at Nord-Norge i 1971 fortsatt var sterkt avhengig av andre landsdelers arbeidsmarkeder, de som måtte flytte fant sjeldnere enn andre sitt flyttemål innen landsdelens grenser. Resultatene fra intervjuundersøkelsen tyder på at tilbudet av arbeidsplasser og utdanning må økes for å bedre dette forholdet.

Det mest slående trekk ved tabell 1 og 2 er vel at mellom nesten alle regionparer strømmene begge veier av samme størrelsesorden. Til sammenlikning med bruttotallene i tabell 1 er en matrise over nettoutflyttingene satt opp i tabell 3. De største nettostrømmene i 1971 gikk også i retning av Østlandet, men Sørlandet var den eneste landsdel som hadde netto tilflytting fra alle andre landsdeler. Nord-Norge hadde nettoutflytting til hver enkelt av de øvrige landsdeler.

Relativt sett betydde de innenlandske flyttingene mest for befolkningsutviklingen i Nord-Norge, hvor nettoutflyttingen utgjorde 5,8 promille av folketallet. Sørlandet hadde en nettoinnflytting på 4,5 promille (tabell 4). Til sammenlikning kan nevnes at fødselsoverskottet i de to landsdeler var hhv. 9,8 promille og 6,7 promille.

Tabell 2. Relative tall¹⁾ for flyttingene mellom landsdelene. 1971 *Relative figures¹⁾ for migration between regions. 1971*

Til To	Østlandet	Sørlandet	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
Fra From					
Østlandet	-	622	367	513	618
Sørlandet	494	-	504	287	524
Vestlandet	402	630	-	498	397
Trøndelag	596	305	471	-	920
Nord-Norge	791	696	525	1 161	-

1) Tallene er beregnet slik:

$$\frac{M_{ij}}{P_i \cdot P_j} \cdot 10^{11}. M_{ij} \text{ er antall flyttere fra region } i \text{ til region } j. P_i, P_j \text{ er folketallet i de to regionene.}$$

1) Calculation of figures. M_{ij} : Number of migrants from region i to region j . P_i, P_j : Population in these two regions.

Tabell 3. Nettoflyttingen mellom landsdelene. 1971 *Net migration between regions. 1971*

Til To	Østlandet	Sørlandet	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
Fra From					
Østlandet	510	-645	-567	-1 519
Sørlandet	-256	-13	-163
Vestlandet	75	-568
Trøndelag	-389
Nord-Norge
I alt Total	+2 221	+942	-408	-116	-2 639

Tabell 4. Mobilitetstall for landsdelene. 1971. Pr. 1 000 innbyggere *Mobility figures for regions. 1971. Per 1 000 population*

	Alle innenlandske flyttinger <i>All domestic migrations</i>				Alle flyttinger mellom landsdelene <i>All migrations between regions</i>		Flyttinger til og fra utlandet <i>Migrations to and from foreign countries</i>		
	Inn <i>In</i>	Ut <i>Out</i>	Brutto <i>Gross</i>	Netto <i>Net</i>	Inn <i>In</i>	Ut <i>Out</i>	Fra <i>From</i>	Til <i>To</i>	Netto <i>Net</i>
	Østlandet	50,7	49,5	100,2	+1,2	10,7	9,5	6,3	4,3
Sørlandet	48,8	44,3	93,1	+4,5	22,4	17,9	6,3	2,9	+3,4
Vestlandet	46,9	47,3	94,2	-0,4	12,2	12,6	3,9	2,2	+1,7
Trøndelag	44,1	44,4	88,5	-0,3	20,7	21,0	2,7	2,0	+0,7
Nord-Norge	48,5	54,3	102,8	-5,8	20,1	25,9	2,3	2,1	+0,2

Som nevnt inngår ikke flyttinger til eller fra utlandet i populasjonen for Flyttemotivundersøkelsen. Likevel skal vi her nevne noe om slike flyttinger for å vise deres betydning i forhold til de innenlandske flyttingene. Registreringene for året 1971 er også for disse flyttingene lite sammenliknbare med tall for åra før og etter fordi folketellingen gikk like forut. Innflytterne til landet vil være tilfredsstillende registrert, men en del utflyttinger, trolig særlig av utenlandske statsborgere, blir oppdaget av registreringsmyndighetene først en tid etter at de er foretatt. Folketellingen 1970 gav en ajourføring av utflyttingen fra landet, flyttinger som kunne blitt registrert i 1971 eller seinere. For tallene fra 1971 har dette som følge at det er registrert færre utflyttere enn i et normalt registreringsår og for stort innflyttingsoverskott. Størrelsesorden på feilen kan være et par tusen.

Alle landsdeler hadde innflyttingsoverskott overfor utlandet. Ved summering av innen- og utenlandske flyttinger, fikk alle landsdeler unntatt Nord-Norge nettoinnflytting. Utlandet er ført som egne kolonner i tabell 1 og tabell 4. Størst utveksling med utlandet hadde Østlandet, hvor denne utvekslingen utgjorde om lag halvparten av utvekslingen mellom Østlandet og de øvrige landsdeler. Østlandet hadde mindre nettoinnflytting fra de øvrige landsdeler enn fra utlandet. Den relative nettoinnflyttingen fra utlandet var størst på Sørlandet, 3,4 promille av folketallet.

III. 2.b. Flyttinger på fylkesnivå

III. 2.b.i. Mobiliteten for fylkene

Tabell 5 gir oversikt over flyttingene innen og mellom fylkene i 1971. I alt gikk 64 prosent av de registrerte flyttingene mellom fylkene. Om en ser bort fra grensene mellom Oslo og Akershus og Bergen og Hordaland, vil dette prosenttallet reduseres til 51.

Mobiliteten for fylkene (summen av inn- og utflyttingene i forhold til folketallet) varierte mellom 80 promille i Rogaland og 139 promille i Akershus (tabell 6 og figur 3). Om Oslo/Akershus også her behandles som ett fylke, får Finnmark høyest mobilitet med 118 promille. Under gjennomsnittlig mobilitet (98 promille) hadde indre Østlandet, Telemark, Vest-Agder, Rogaland og fylkene fra Sogn og Fjordane og nordover til og med Nord-Trøndelag. Forskjeller i mobilitet mellom fylkene kan forklares med faktorer som til dels er uten tilknytning til flyttingene i seg selv, de kan f.eks. skyldes kommunegrensenes beliggenhet i forhold til tettstedene. Den relativt høye mobilitet i Oslo/Akershus og Bergen/Hordaland skyldtes for en stor del forstadsdannelsen rundt de to store byene og boligmangel i sentrum. Med helt lik flytteeatferd vil fylker med små kommuner få registrert høyere mobilitet enn fylker med store kommuner. Vestfold har små kommuner slik at det vil være svært lett å komme over en kommunegrense selv ved helt korte flyttinger. Fylket har også noen byer med trange grenser hvor en får registrert den samme type av utflytting som rundt Oslo og Bergen. Den høye mobiliteten i Finnmark har bl.a. sammenheng med at fylket har kommuner som er små i folketall og store i areal, slik at en f.eks. sjelden kan skifte arbeidskommune uten å skifte bostedskommune. Videre får Finnmark i perioder formidlet store grupper midlertidig arbeidskraft til fiskeforedlingsbedriftene i sesongene. Det kan være vanskelig å anslå hvor mange av disse som melder flytting, men det kan dreie seg om inntil 20 prosent av fylkets samlede antall flyttinger.

Tabell 5 og 6 inneholder også tall for nettoresultatet av flyttingene og nettomobiliteten. Her er det all grunn til å se bort fra grensene mellom de to byfylkene og deres omegnsfylker. De fylkene som hadde nettoinnflytting, hadde til sammen et innflyttingsoverskott på 5 591, som - siden vi her ser bort fra flyttinger til og fra utlandet - blir lik summen av utflyttingsoverskottene for de fylkene som hadde nettoutflytting. Dette var knapt 6 prosent av flyttingene mellom fylkene. Østfold, Vestfold og Buskerud tok 20 prosent hver av innflyttingsoverskottet, mens Aust-Agder, Vest-Agder og Oppland hver tok fra 8 til 12 prosent. Av Østlandsfylkene hadde Oslo/Akershus og Telemark nettoutflytting. Oslo/Akershus hadde størst nettoutflytting, og svarte for 1/3 av summen av utflyttingsoverskottene. Bergen/Hordaland, Sør-Trøndelag og de nordnorske fylkene hadde også nettoutflytting. Nordland hadde en nettoutflytting som var nesten like stor som Oslo/Akershus. I tillegg til Nord-Norge var det altså tre tradisjonelle innflyttingsområder i Sør-Norge som i 1971 hadde utflyttingsoverskott.

Tabell 5. Flyttingene innen og mellom fylkene og mellom fylkene og utlandet. 1971

Til	Øst- fold	Akers- hus	Oslo	Hed- mark	Opp- land	Buske- rud	Vest- fold	Tele- mark	Aust- Agder	Vest- Agder	Roga- land
Fra											
Østfold	6 468	900	985	228	219	256	294	176	80	130	164
Akershus	1 040	6 291	5 829	979	822	1 192	647	388	162	243	345
Oslo	1 493	10 463	.	1 186	1 312	1 616	888	579	373	459	502
Hedmark	186	849	1 092	3 261	602	201	120	78	45	68	59
Oppland	302	738	1 088	504	2 543	378	136	105	36	56	77
Buskerud	307	887	992	204	405	3 587	885	323	121	137	172
Vestfold	307	391	636	132	121	675	5 192	365	61	117	154
Telemark	184	341	554	92	124	393	410	2 978	215	186	133
Aust-Agder	56	156	233	31	26	69	110	186	2 174	489	126
Vest-Agder	71	213	337	47	83	96	124	141	590	2 242	371
Rogaland	159	385	548	48	105	193	141	175	146	477	6 441
Hordaland	197	364	546	95	119	260	174	164	106	209	1 050
Bergen	85	196	381	41	53	93	74	66	24	95	288
Sogn og Fjordane .	34	156	203	40	129	158	69	46	36	56	156
Møre og Romsdal ..	149	464	690	132	219	184	130	80	41	90	220
Sør-Trøndelag	230	683	839	288	231	220	190	87	55	130	200
Nord-Trøndelag ...	120	311	347	113	118	162	69	62	16	24	36
Nordland	634	695	1 054	152	234	307	342	192	106	218	233
Troms	205	501	590	174	134	241	153	72	51	124	114
Finnmark	140	243	338	72	93	143	138	86	60	101	77
I alt	12 367	25 227	17 282	7 819	7 692	10 424	10 286	6 349	4 498	5 651	10 918
Netto innen landet	+1 213	+4 242	-6 164	+151	+667	+1 052	+1 115	-55	+429	+513	+57
Fra utlandet	1 035	2 432	5 441	422	467	993	815	513	390	928	1 600
Netto utlandet ...	+351	+628	+1 917	+91	+114	+380	+242	+160	+208	+501	+906

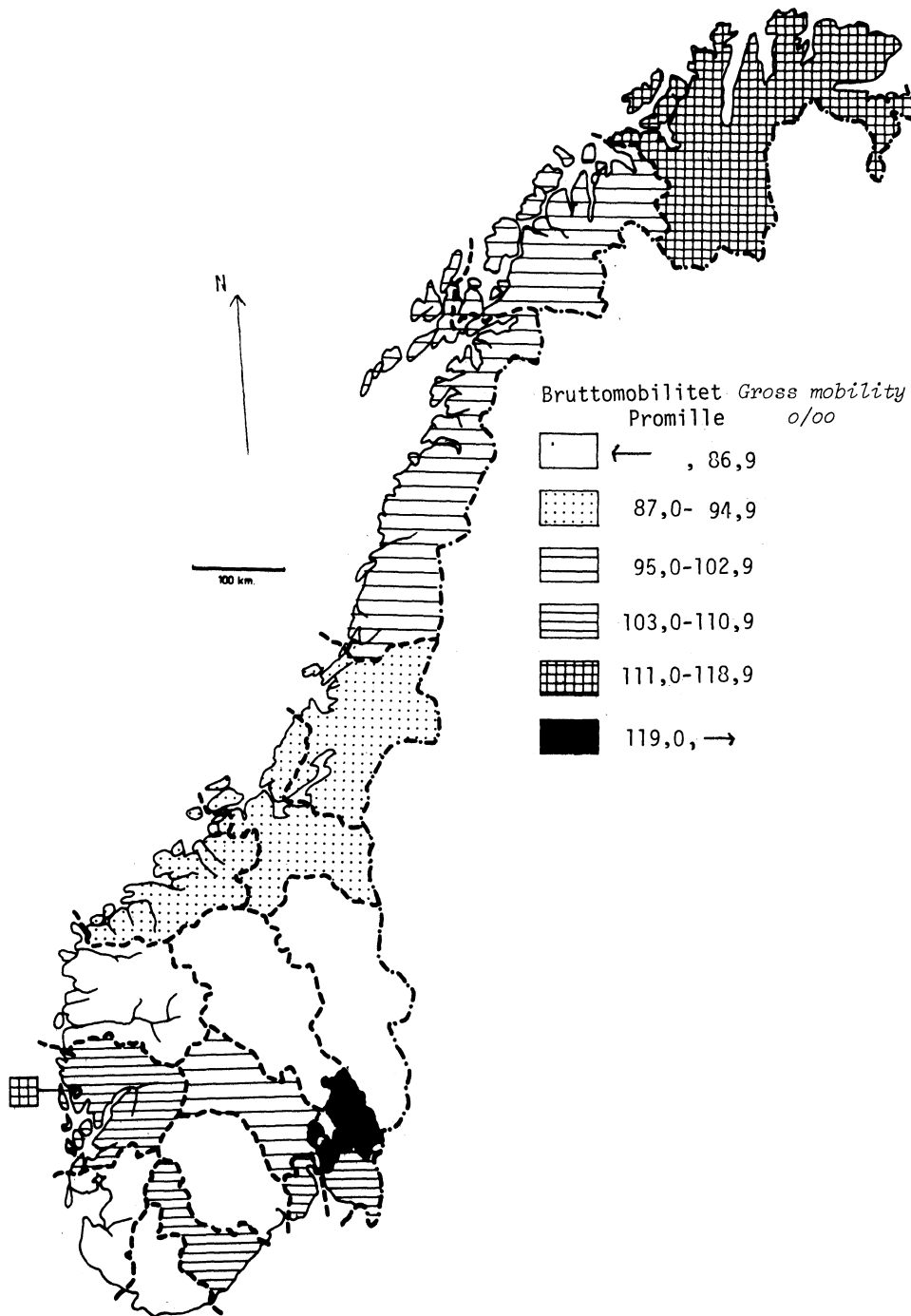
Migration within and between counties and between counties and foreign countries, 1971

Hordaland	Bergen	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sør-Trøndelag	Nord-Trøndelag	Nordland	Troms	Finnmark	I alt Total	Til utlandet Emigration	To
											<i>From</i>
127	72	89	120	204	121	260	148	113	11 154	684	Østfold
309	160	195	393	517	265	576	410	222	20 985	1 804	Akershus
447	291	237	737	778	272	876	598	339	23 446	3 524	Oslo
88	31	77	144	287	112	169	116	83	7 668	331	Hedmark
116	43	89	216	199	104	106	138	51	7 025	353	Oppland
175	86	116	173	179	141	238	144	100	9 372	613	Buskerud
159	110	50	97	103	65	249	104	83	9 171	573	Vestfold
160	47	56	84	106	50	132	98	61	6 404	353	Telemark
60	37	30	27	44	25	86	58	46	4 069	182	Aust-Agder
176	89	34	74	131	12	139	109	59	5 138	427	Vest-Agder
896	282	140	135	159	61	164	122	84	10 861	694	Rogaland
5 616	3 008	588	290	224	101	247	208	103	13 669	670	Hordaland
5 062	.	355	186	103	27	155	89	39	7 412	325	Bergen
587	269	1 606	424	115	40	93	49	14	4 280	94	Sogn og Fjordane
343	145	388	5 430	695	203	202	114	86	10 005	402	Møre og Romsdal
188	102	77	627	4 149	1 269	572	268	174	10 579	515	Sør-Trøndelag
101	44	85	193	1 087	1 827	274	95	107	5 191	186	Nord-Trøndelag
324	167	96	424	719	468	5 043	976	406	12 790	393	Nordland
228	94	119	114	294	124	863	2 387	551	7 133	279	Troms
121	71	27	128	161	113	513	598	1 581	4 804	280	Finnmark
15 283	5 148	4 454	10 016	10 254	5 400	10 957	6 829	4 302	191 156	12 682	Total
+1 614	-2 264	+174	+11	-325	+209	-1 833	-304	-502	-	.	Net within the country
960	564	150	570	691	262	423	330	311	19 297	.	Immigration
+290	+239	+56	+168	+176	+76	+30	+51	+31	+6 615	.	Net immigration

Tabell 6. Mobilitetstall for fylkene. 1971. Pr. 1 000 innbyggere *Mobility figures for counties, 1971. Per 1 000 population*

	Alle innenlandske flyttinger <i>All domestic migrations</i>				Alle flyttinger mellom fylkene <i>All migrations between regions</i>		Flyttinger til og fra utlandet <i>Migrations to and from foreign countries</i>		
	Inn <i>In</i>	Ut <i>Out</i>	Brutto <i>Gross</i>	Netto <i>Net</i>	Inn <i>In</i>	Ut <i>Out</i>	Fra <i>From</i>	Til <i>To</i>	Netto <i>Net</i>
Østfold	55,2	49,8	105,0	+5,4	26,3	20,9	4,6	3,0	+1,6
Akershus	75,9	63,1	139,0	+12,8	56,9	44,1	7,3	5,4	+1,9
Oslo	36,3	49,3	85,6	-13,0	36,3	49,3	11,4	7,4	+4,0
Hedmark	43,4	42,6	86,0	+0,8	25,3	24,5	2,3	1,8	+0,5
Oppland	44,2	40,4	84,6	+3,8	29,6	25,8	2,7	2,0	+0,7
Buskerud	51,8	46,6	98,4	+5,2	34,0	28,7	4,9	3,0	+1,9
Vestfold	57,9	51,6	109,5	+6,3	28,7	22,4	4,6	3,2	+1,4
Telemark	40,3	40,7	81,0	-0,4	21,4	21,8	3,3	2,3	+1,0
Aust-Agder	55,0	49,8	104,8	+5,2	28,4	23,2	4,8	2,3	+2,5
Vest-Agder	44,8	40,7	85,5	+4,1	27,0	22,9	7,4	3,4	+4,0
Rogaland	40,1	39,8	79,9	+0,2	16,4	16,2	5,9	2,6	+3,3
Hordaland	57,7	51,6	109,3	+6,1	36,5	30,4	3,6	2,5	+1,1
Bergen	46,0	66,3	112,3	-20,3	46,0	66,3	5,0	2,9	+2,1
Sogn og Fjordane	43,8	42,1	85,9	+1,7	28,0	26,3	1,5	0,9	+0,6
Møre og Romsdal	44,3	44,3	88,6	+0,0	20,3	20,3	2,5	1,8	+0,7
Sør-Trøndelag	43,5	44,9	88,4	-1,4	25,9	27,3	2,9	2,1	+0,8
Nord-Trøndelag	45,3	43,6	88,9	+1,7	30,0	28,3	2,2	1,6	+0,6
Nordland	45,5	53,1	98,6	-7,6	24,6	32,2	1,8	1,7	+0,1
Troms	49,5	51,7	101,2	-2,2	32,2	34,4	2,4	2,0	+0,4
Finmark	55,9	62,4	118,4	-6,5	35,4	41,9	4,0	3,6	+0,4

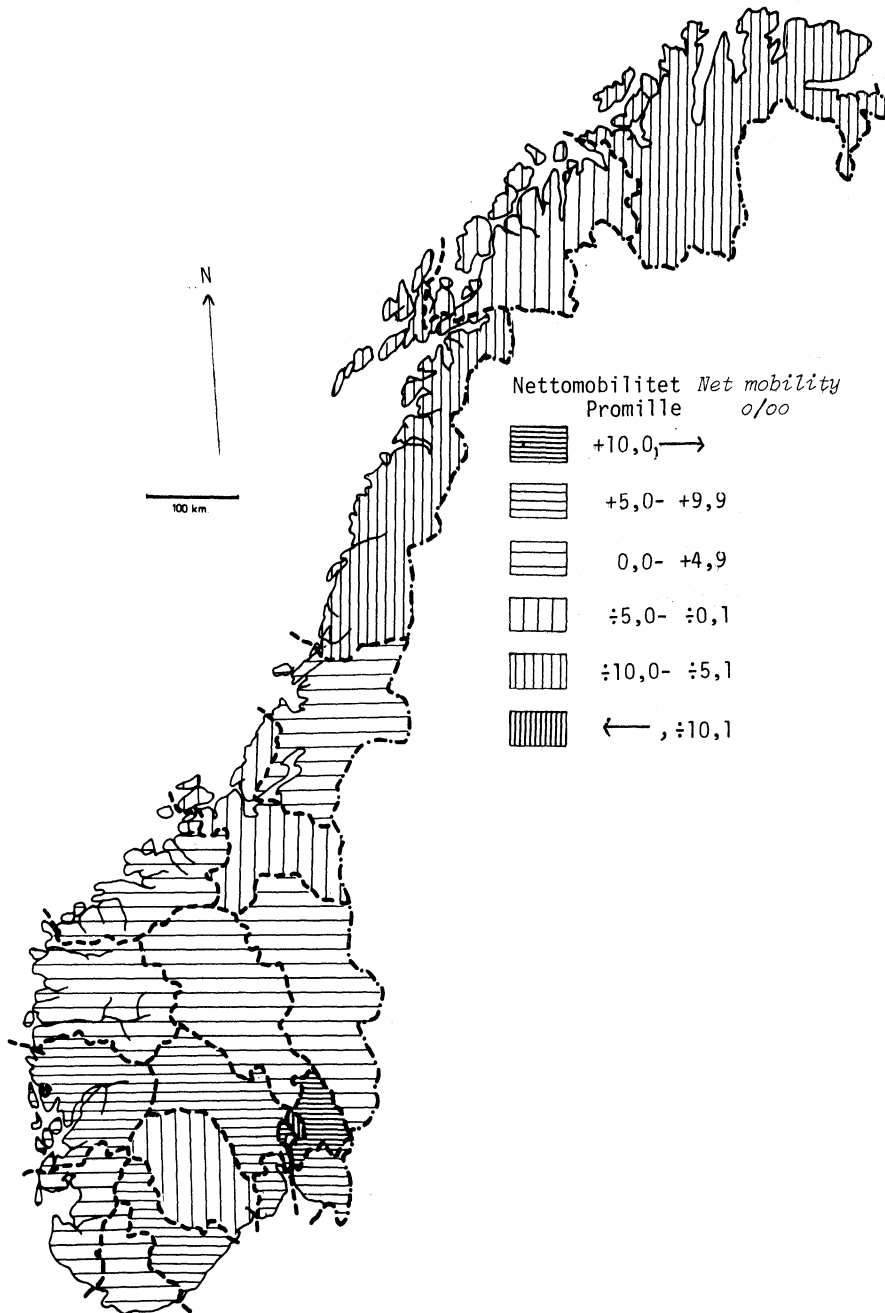
Figur 3. Bruttomobilitet¹⁾ for fylkene. 1971 *Gross mobility¹⁾ for counties. 1971*

1) Bruttomobilitet er summen av inn- og utflyttinger for hver kommune i promille av fylkets folketall 1/1 1972 *Gross mobility is the total of in- and out-migrations as proportion of the county's population per 1 January 1972*

Selv om de absolutte tap ikke var størst i Nord-Norge, var nettoutflyttingen til resten av landet størst i forhold til folketallet i Nordland (7,6 promille) og Finnmark (6,5 promille). (Byfylkene er da sett sammen med omegnsfylkene.) Figur 4 viser nettoflyttingene i promille av folketallet for alle fylker. For Nordland tilsvarte tapet temmelig nøyaktig fødselsoverskottet, for Finnmark utgjorde det nesten halvparten av den naturlige tilvekst. Fødselsoverskottet var noe mindre enn innflyttingsoverskottet i Østfold, Buskerud, Vestfold og Aust-Agder.

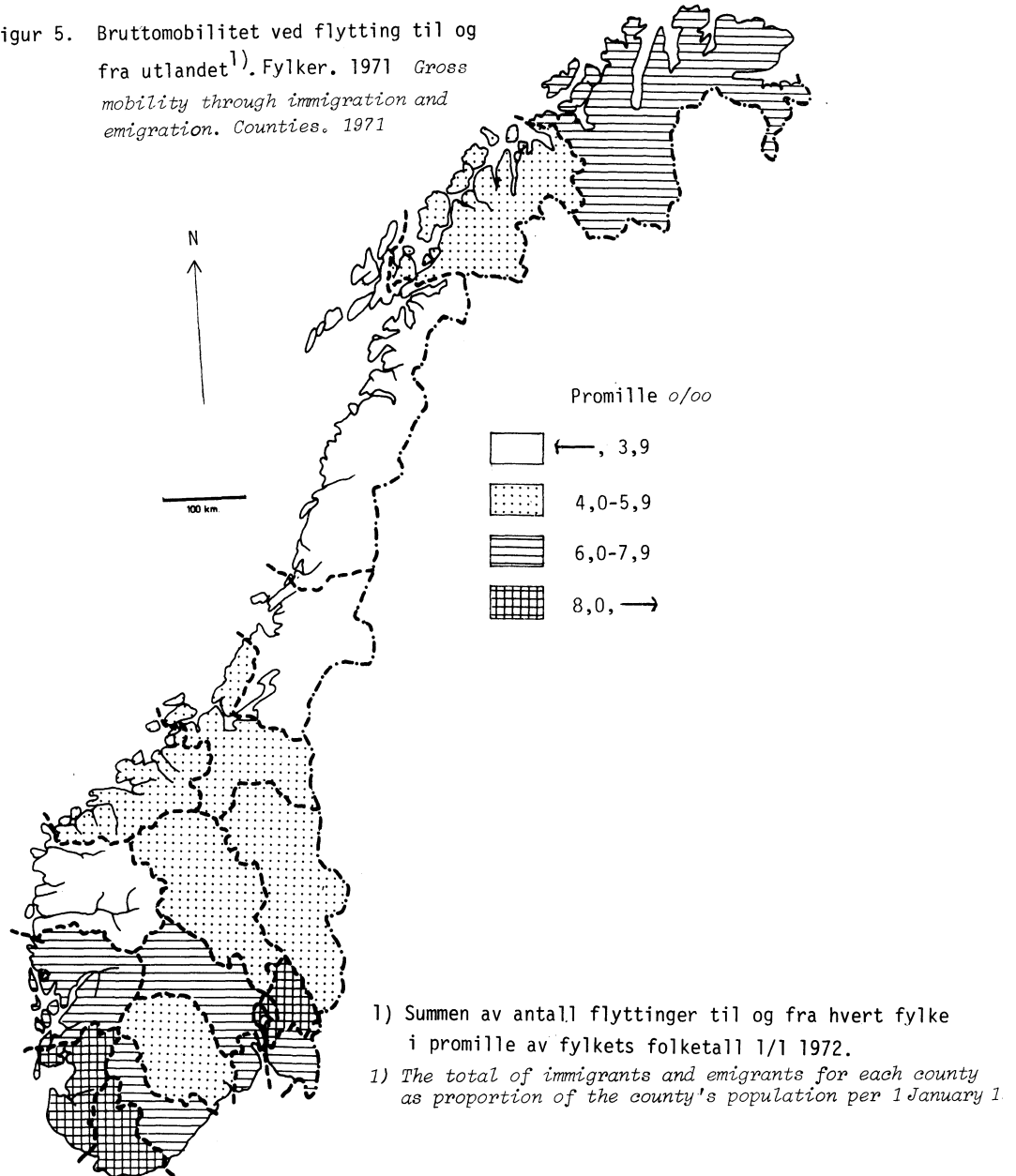
Figur 4. Nettomobilitet¹⁾ for fylkene. 1971 *Net mobility¹⁾ for counties. 1971*

1) Nettomobilitet er differensen mellom antall innflyttinger og antall utflyttinger i promille av fylkets folketall 1/1 1972 *Net mobility is the difference between number of in-migrations and number of out-migrations as proportion of the county's population per 1 January 1972*

Også på fylkesnivået skal vi kommentere utvekslingen med utlandet fordi denne type flytting ofte er komplementær til den innenlandske. Alle fylker hadde nettoinnflytting fra utlandet i 1971. Absolutt og relativt var nettoinnflyttingen størst til Oslo, med nesten 2 000, eller 4 promille av byens innbyggertall. Sammen med Akershus' overskott, var nettoinnflyttingen fra utlandet mer enn stor nok til å oppveie Oslo/Akershus' tap overfor resten av landet. Agder/Rogaland var det andre store innvandringsområdet, utvilsomt på grunn av oljeaktiviteten. Dette området hadde en nettoinnflytting fra utlandet på om lag 1 600 personer, mer enn det dobbelte av nettoinnflyttingen fra resten av landet. Nesten hele Rogalands samlede nettoinnflytting skrev seg fra innvandringen. Det synes overraskende at dette fylket, som allerede i 1971 ble oppfattet som et pressområde, ikke har nettoinnflytting av betydning fra resten av landet.

Figur 5. Bruttomobilitet ved flytting til og fra utlandet¹⁾. Fylker. 1971 *Gross mobility through immigration and emigration. Counties. 1971*

Figur 5 viser at bruttoutvekslingen med utlandet var konsentrert om noen få fylker. Spesielt høy var utvekslingen for Oslo, Akershus, Vest-Agder og Rogaland (over 8 promille, gjennomsnittet for landet er litt under 8 promille). På den andre siden hadde et område midt i Norge svært lav utveksling; indre Østland og kystfylkene fra Sogn og Fjordane til og med Troms hadde en utveksling på under 5 promille av folketallet. Lengst i nord var utvekslingen igjen noe høyere, noe som skyldtes kontakten med Finland. Denne utvekslingen går begge veier og gir lave nettotall. Det kan av figur 5 se ut som om utvekslingen med utlandet i 1971 hadde en nærmere sammenheng med de geografiske variasjoner i økonomisk aktivitetsnivå enn de innenlandske flyttingene hadde.

III. 2.b.ii. Strømmene mellom de enkelte par av fylker

Det er vanskelig på grunnlag av tabell 5 å si noe om de enkelte strømmene mellom fylkene, utover at nesten alle fylker hadde størst utveksling med nabofylker hvor grensen går gjennom bosatte områder, og med Oslo/Akershus. Tabell 7 viser strømmenes relative størrelse, beregnet på samme måte som for landsdelene (tabell 2). Flyttingene mellom kommuner innen samme fylke er holdt utenfor i denne tabellen. For å lette oversikten over informasjonen i tabell 7 er det laget to kart, figur 6a og b. Kartene viser hvilke fylker de største og minste strømmer i forhold til folketallet gikk mellom i 1971. Fordi de største strømmene gikk mellom nabofylker, kan en framstille flere av de største enn av de minste strømmene (figur 6a). Det er også av interesse å gå så langt ned i størrelsesorden at en får med et betydelig antall utover naborelasjonene. Vi ser av figur 6a at de største flyttestrømmene var av to typer. Den ene typen gikk mellom nabofylker, og var stort sett større jo mindre avstand det er mellom de tett bosatte områdene i fylkene. Oslo hadde dessuten mange flyttere også til og fra fylker som ikke tilhører de nærmeste nabofylkene. De fleste av de aller største strømmene tilhørte denne typen. Den andre typen var strømmene mellom fylkene i Nord-Norge på den ene sida og Trøndelag, Østlandet og Sørlandet på den andre. Når så mange av Finnmarks strømmer kom med, kan nok dette ha en viss sammenheng med at Finnmarks folketall er meget lavt i forhold til utvekslingsfylkene og at det er få alternative tilflyttingssteder innenfor fylkets grenser. Selv om kartet tolkes på denne bakgrunn, står det fast at flyttingene fra Finnmark, i noe mindre grad for Nordland og Troms, var sterkt avhengig av fjerntliggende flyttemål. Flyttingene til og fra disse fylkene var av en helt annen art enn f.eks. flyttingene til og fra indre Østland. Disse fylkene hadde ett dominerende nærliggende utvekslingsområde (Oslo-regionen).

Ser vi på kartet over de minste strømmer (figur 6b), var det mange av de aller minste som hadde sitt ene endepunkt i Hedmark/Oppland, eller i Nord-Trøndelag, som næringsmessig og ved sin beliggenhet i forhold til et dominerende utvekslingsområde likner på det indre Østland. Det andre endepunkt for de minste strømmene var ofte i Agder/Rogaland.

Avstanden hadde tilsynelatende liten betydning når vi ser bort fra nabofylkene. Ved å følge linjer og kolonner i tabell 7, ser en at tallene stiger og synker nokså uavhengig av avstanden. Figur 6a og b understreker det samme. De viktigste relasjonene var mellom nabofylker, og med Oslo-området og Nord-Norge uten avstandsavhengighet. De minste utvekslinger hadde en over mellomlange avstander, spesielt over Langfjella. Det var f.eks. langt hyppigere flytting mellom Agder/Rogaland og fylkene i Nord-Norge enn det var mellom Agder/Rogaland og indre Østland.

Østby (1970, s. 108-119) har analysert avstandens betydning ved flytting mellom fylkene i 1966-67. Det mønster som der beskrives, og de avvik som registreres fra det en skulle vente ut fra folketall og avstand, er i hovedsak de samme som er vist for 1971. Dersom en skal forklare forskjeller i relativ utveksling, må altså andre egenskaper enn folketall og innbyrdes fysisk avstand trekkes inn. Blant forhold som kan ha betydning for den lave utvekslingen mellom indre Østland og Sør-Vestlandet, kan nevnes at det er store historisk og materielt betingede kulturelle forskjeller mellom områdene, f.eks. jordbruksstruktur, husmannsvesen, klassestruktur, industrialisering, religiøsitet osv. Disse forskjeller kommer også fram i andre sammenhenger, når det gjelder fertilitet, se Berge (1974).

Av mulige forklaringsfaktorer ellers på denne lave utveksling, kan nevnes noen stikkord:

- Komplementaritet (hvordan fylkenes arbeidsmarked og næringsliv utfyller hverandre)
- Mellomliggende muligheter (hvilke andre relasjoner som er kortere, og minst like fordelaktige)
- Informasjonsfelt (Folk flytter helst til steder og forhold de har en viss kjennskap til. Tidligere flytteres fordeling har vist seg å være en meget god indikator på steders informasjonsfelt. Dette er viktig for mønsterets stabilitet.)

Tabell 7. Relative tall¹⁾ for flyttingen mellom fylkene. 1971 *Relative figures¹⁾ for migration between counties. 1971*

Fra	Til	Øst- fold	Akers- hus	Oslo	Hed- mark	Opp- land	Buske- rud	Vest- fold	Tele- mark	Aust- Agder	Vest- Agder	Roga- land	Horda- land	Bergen	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sør- Tr.lag	Nord- Tr.lag	Nord- land	Troms	Finn- mark	To From
Østfold	-	1208	925	565	562	568	739	499	437	460	269	214	288	391	237	386	454	482	479	656	Østfold	
Akershus	1396	-	3685	1635	1420	1780	1095	741	596	579	381	350	430	576	524	659	669	719	894	868	Akershus	
Oslo	1401	6614	-	1385	1585	1688	1051	773	960	765	387	355	547	490	687	694	480	765	912	927	Oslo	
Hedmark	461	1418	1276	-	1921	555	375	275	306	299	120	184	154	421	354	676	522	390	467	600	Hedmark	
Oppland	774	1274	1314	1608	-	1079	440	383	253	255	162	251	221	503	550	485	502	253	575	381	Oppland	
Buskerud	681	1325	1036	563	1156	-	2475	1019	736	539	314	328	382	567	381	377	588	491	519	646	Buskerud	
Vestfold	772	662	753	413	391	1888	-	1306	420	522	318	338	554	277	242	246	307	582	425	608	Vestfold	
Telemark	522	651	740	325	452	1240	1467	-	1672	936	310	383	267	350	236	286	267	348	451	504	Telemark	
Aust-Agder	306	574	600	211	183	420	758	1446	-	4743	566	277	405	361	146	228	257	437	515	732	Aust-Agder	
Vest-Agder	251	507	561	207	378	378	553	710	5722	-	1079	526	631	265	260	440	80	457	626	608	Vest-Agder	
Rogaland	260	425	423	098	221	352	291	408	656	1387	-	1240	926	505	220	248	188	250	325	401	Rogaland	
Hordaland	332	413	433	199	258	487	370	393	489	625	1453	-	10149	2181	485	358	320	387	569	505	Hordaland	
Bergen	339	527	717	204	272	413	373	375	263	673	945	17079	-	3122	737	391	203	576	577	454	Bergen	
Sogn og Fjordane ..	149	461	420	219	729	772	382	287	433	436	563	2177	2366	-	1847	480	330	380	349	179	Sogn og Fjordane	
Møre og Romsdal ...	295	618	643	325	557	405	324	225	222	316	358	573	575	1690	-	1306	755	372	366	495	Møre og Romsdal	
Sør-Trøndelag	436	871	748	679	563	464	454	235	286	437	311	301	387	321	1179	-	4521	1007	825	960	Sør-Trøndelag	
Nord-Trøndelag	450	785	613	527	569	676	326	331	164	160	111	320	330	702	718	3872	-	955	578	1168	Nord-Trøndelag	
Nordland	1175	867	920	351	558	633	799	506	539	717	355	507	620	392	780	1266	1631	-	2938	2192	Nordland	
Troms	664	1092	900	701	558	868	625	332	453	713	303	624	610	849	366	905	755	2598	-	5196	Troms	
Finnmark	813	950	924	520	695	924	1010	711	955	1041	367	594	826	345	737	888	1234	2769	5639	-	Finnmark	

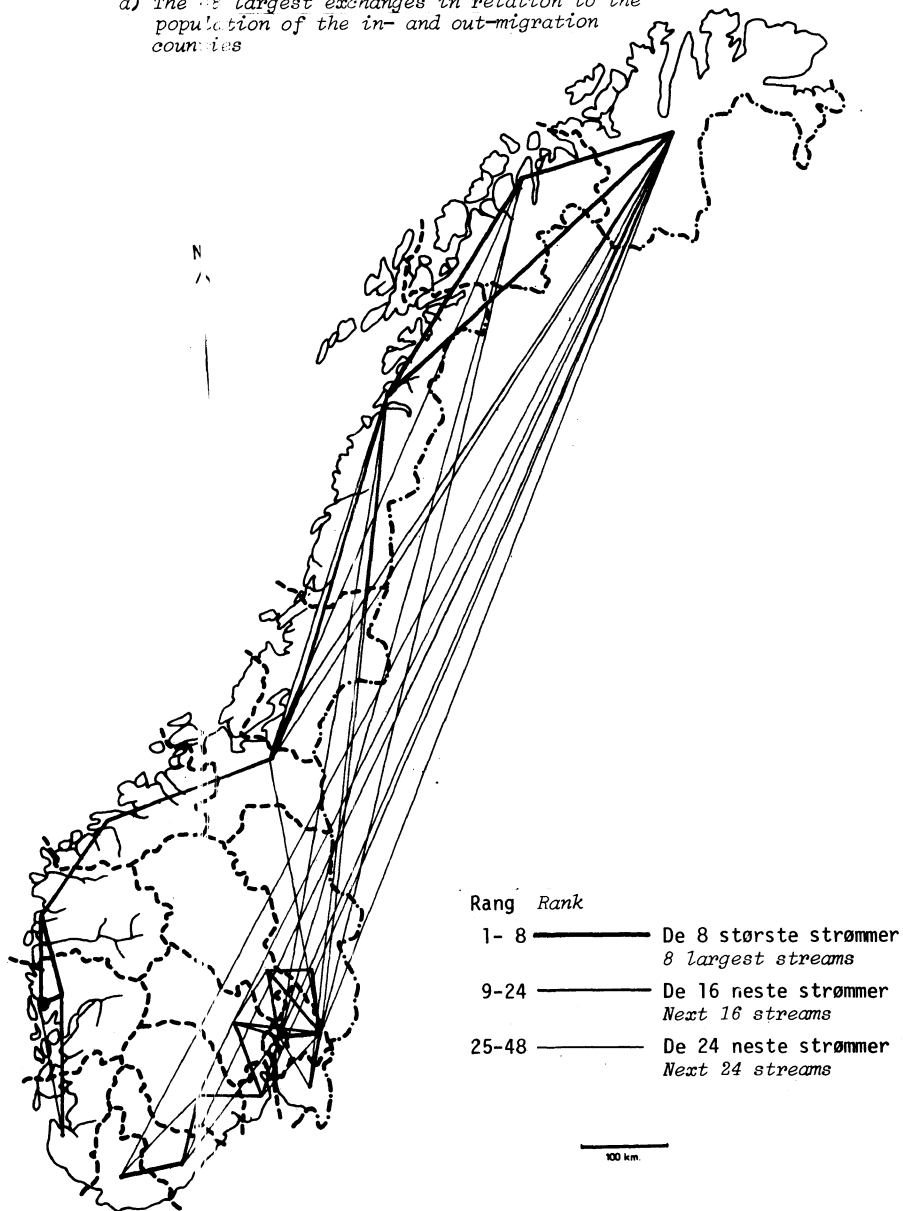
1) Tallene er beregnet slik:

$$\frac{M_{ij}}{P_i \cdot P_j} \cdot 10^{11} M_{ij} \text{ er antall flyttere fra region } i \text{ til region } j. P_i, P_j \text{ er folketallet i de to regionene.}$$

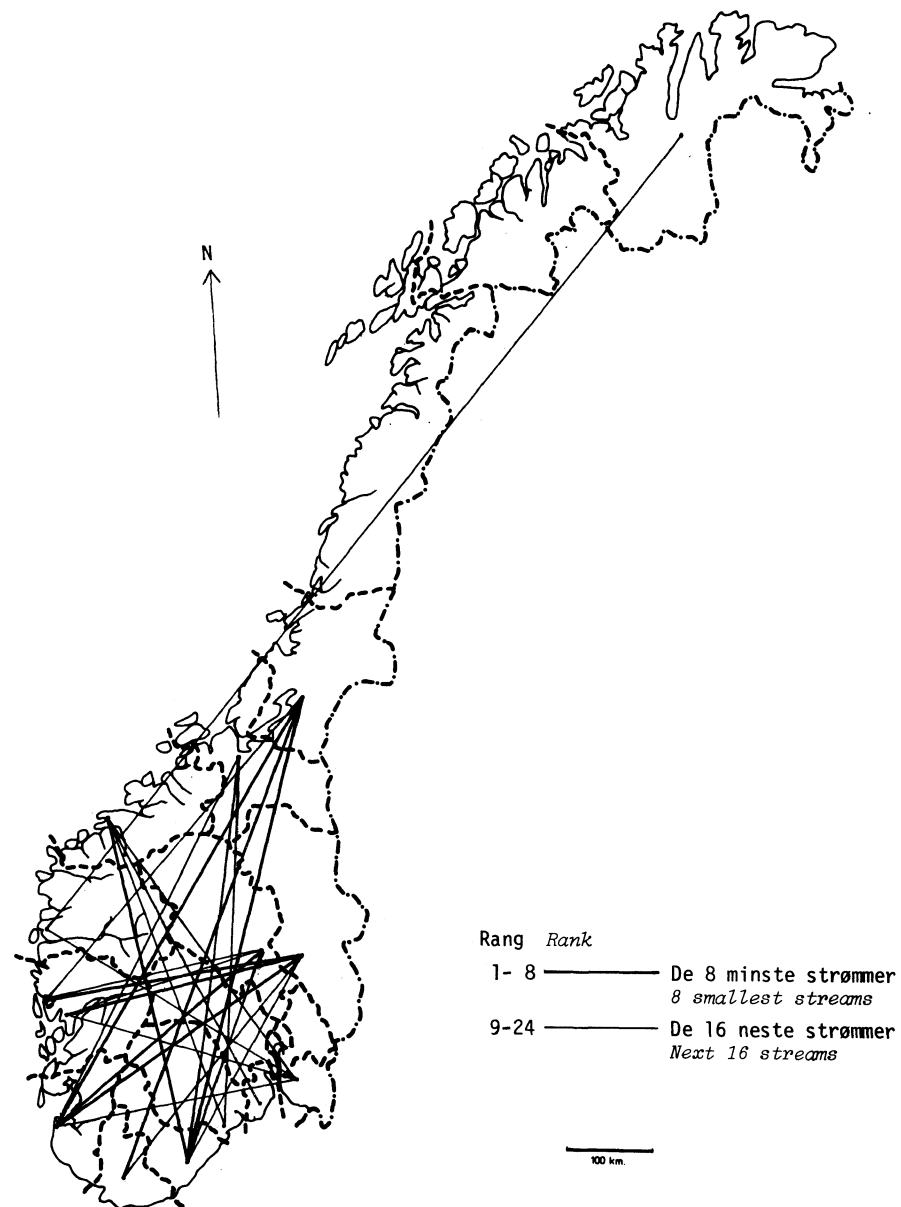
1) Calculation of figures. M_{ij} : Number of migrants from region i to region j . P_i, P_j : Population in these two regions.

Figur 6. Flyttestrømmer mellom fylkene, 1971. *Migration streams between counties, 1971*

- a) De 48 største utvekslinger i forhold til folketallet i fra- og tilflyttingsfylkene
a) The 48 largest exchanges in relation to the population of the in- and out-migration counties

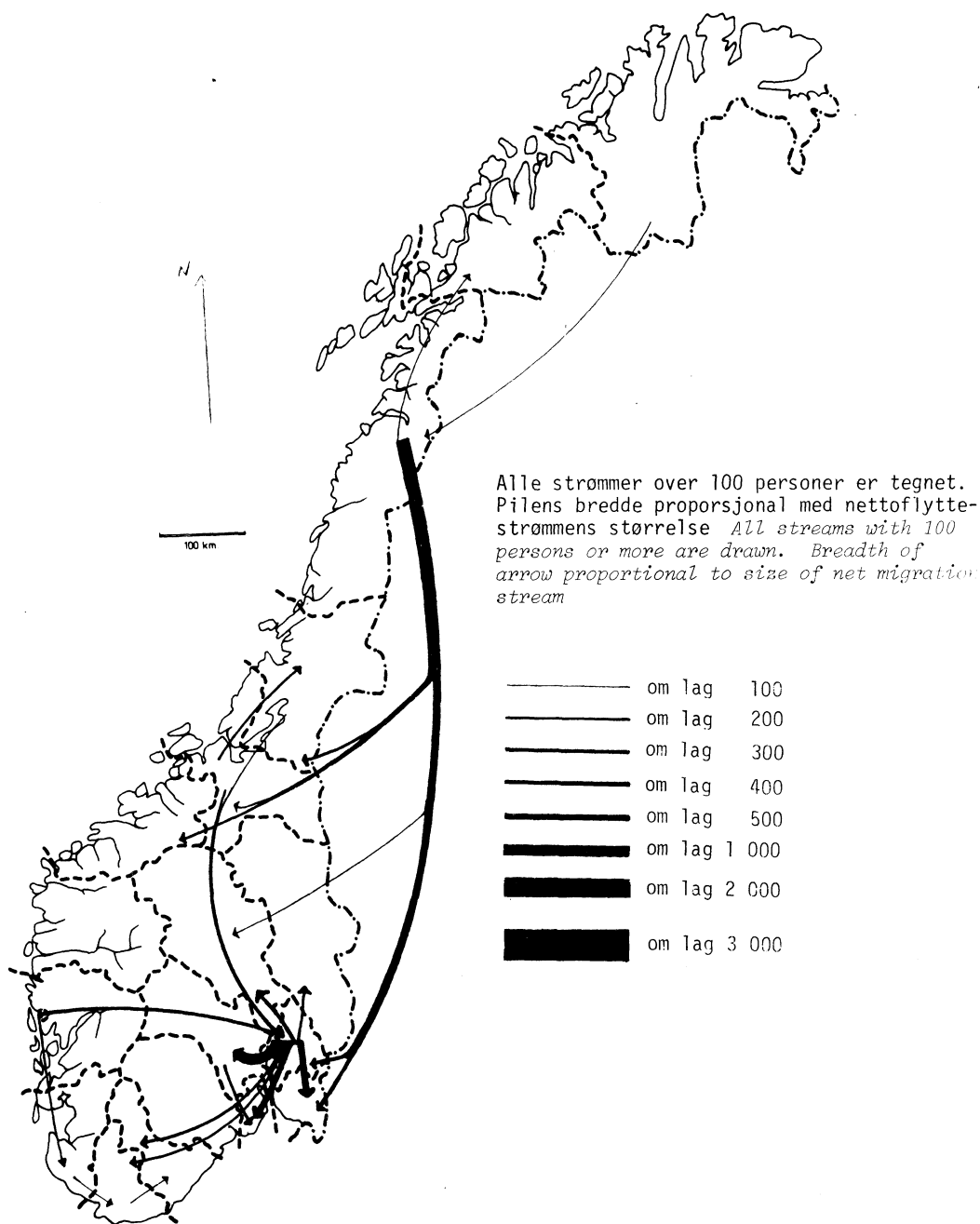
Figur 6b. De 24 minste utvekslingene i forhold til folketallet i fra- og tilflyttingsfylkene. *The 24 smallest exchanges in relation to the population of the in- and out-migration counties*

Tabell 8. Nettoflyttingene mellom fylkene. 1971 *Net migration between counties. 1971*

Fra	Til	Øst- fold	Akers- hus	Oslo	Hed- mark	Opp- land	Buske- rud	Vest- fold	Tele- mark	Aust- Agder	Vest- Agder	Roga- land	Horda- land	Bergen	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sør- Tr. lag	Nord- Tr. lag	Nord- land	Troms	Finn- mark	To	From	
Østfold	-	-140	-508	+42	-83	-51	-13	-8	+24	+59	+5	-70	-13	+55	-29	-26	+1	-374	-57	-27	Østfold			
Akershus		-	-4 634	+130	+84	+305	+256	+47	+6	+30	-40	-55	-36	+39	-71	-166	-46	-119	-91	-21	Akershus			
Oslo			-	+94	+224	+624	+252	+25	+140	+122	-46	-99	-90	+34	+47	-61	-75	-178	+8	+1	Oslo			
Hedmark				-	+98	-3	-12	-14	+14	+21	+11	-7	-10	+37	+12	-1	-1	+17	-58	+11	Hedmark			
Oppland					-	-27	+15	-19	+10	-27	-28	-3	-10	-40	-3	-32	-14	-128	+4	-42	Oppland			
Buskerud						-	+210	-70	+52	+41	-21	-85	-7	-42	-11	-41	-21	-69	-97	-43	Buskerud			
Vestfold							-	-45	-49	-7	+13	-15	+36	-19	-33	-87	-4	-93	-49	-55	Vestfold			
Telemark								-	+29	+45	-42	-4	-19	+10	+4	+19	-12	-60	+26	-25	Telemark			
Aust-Agder									-	-101	-20	-46	+13	-6	-14	-11	+9	-20	+7	-14	Aust-Agder			
Vest-Agder										-	-106	-33	-6	-22	-16	+1	-12	-79	-15	-42	Vest-Agder			
Rogaland											-	-154	-6	-16	-85	-41	+25	-69	+8	+7	Rogaland			
Hordaland												-	-2 054	+1	-53	+36	0	-77	-20	-18	Hordaland			
Bergen														-	+86	+41	+1	-17	-12	-5	-32	Bergen		
Sogn og Fjordane ..															-	+36	+38	-45	-3	-70	-13	Sogn og Fjordane		
Møre og Romsdal ..																-	+68	+10	-222	0	-42	Møre og Romsdal		
Sør-Trøndelag																	-	+182	-147	-26	+13	Sør-Trøndelag		
Nord-Trøndelag ...																		-	-194	-29	-6	Nord-Trøndelag		
Nordland																			-	+113	-107	Nordland		
Troms																				-	-47	Troms		
Finnmark																					-	Finnmark		
I alt	+1 213	+4 242	-6 164	+151	+667	+1 052	+1 115	-55	+429	+513	+57	+1 614	-2 264	+174	+11	-325	+209	-1 833	-304	-502	Total			

Figur 7. De største nettoflyttestrømmene mellom fylkene, 1971 *The largest net migration streams between counties, 1971*

Oversikt over nettoresultatet for flytting mellom fylkene er satt opp i tabell 8 på grunnlag av tabell 5. De største nettostrømmene hadde en fra Oslo til Akershus og fra Bergen til Hordaland. En bør betrakte disse fylkene sammen når nettoflyttestrømmer vurderes. Det er gjort ved tegning av figur 7, som framstiller de største nettostrømmene (de over 100 personer). Flest av de store strømmene gikk fra Oslo/Akershus og Nordland, med 7 hver av de i alt 23 som står på kartet. Nordland hadde netto-utflytting til alle fylker unntatt Finnmark, størst til Østfold med nesten 400. Oslo/Akershus hadde et betydelig tap til de nærmeste fylkene. Østfold, Buskerud og Vestfold hadde hver en nettoinnflytting mellom 500 og 1 000 personer fra hovedstadsområdet. En del av dette skyldtes forstadsdannelse i kommuner innenfor Oslos dagpendlingsomland, en del hadde også sammenheng med utflytting av arbeidsplasser fra Oslo. Nettotapet var mindre til fylker som ligger lenger fra Oslo, og det var nettoinnflytting til Oslo/Akershus fra Rogaland og nesten alle fylkene langs kysten nordover. Det eneste unntak i 1971 var Sogn og Fjordane. De fleste øvrige strømmer som er avmerket gikk til eller fra Agder og Rogaland. Begge Agderfylkene hadde små overskott i utvekslingen med de fleste andre fylker, mens Rogaland, som før nevnt, ikke hadde noe spesielt sterk nettoinnflytting.

IV. BESKRIVELSE AV FLYTTINGENE 1949-1973

IV. 1. Forhold som påvirker sammenliknbarheten over tid

Statistikk over flyttinger i Norge er publisert fra 1949 i Folkemengdens bevegelse for de enkelte år. For tidligere år kan en få noen opplysninger gjennom spørsmålet om fødested som var med i alle folketellingene 1865-1960. Noen kommuner har dessuten i perioder hatt folkeregister med hjemmel i fattigloven. Vi skal ikke her bruke opplysninger fra annet en flyttestatistikken, men bare nevne at de eldre kildene ifølge Østby (1970, s. 84-85) i hvert fall ikke vitner om en særlig tiltakende mobilitet i vårt århundre.

Dataenes anvendbarhet ved sammenlikninger over tid er vurdert av Østby (1971). Østby (1970, s. 75-80) gir en vurdering av dataene med vekt på 1966-67 og Berge (1973) har analysert datakvaliteten for 1970 og 1971. Rideng (1974) gir en videre analyse av punkter som også er behandlet av Berge. Konklusjonen fra disse arbeidene må være at tallene stort sett er godt egnet for sammenlikninger over tid. Noen forbehold må tas for begynnelsen av perioden. De første åra det var registreringsplikt, var tilbøyeligheten til å melde flytting trolig nokså forskjellig i de ulike deler av befolkningen. En antar at den forskjellen er blitt mindre etter hvert. Virkning av at statistikken bygger på registrert og ikke oppgitt flyttedato, er trolig av betydning bare i folketellingsår og litt i det påfølgende år. Endringene i lov om folkeregistrering av 1963 og 1970 har betydning for 1970 (Berge 1973), og muligens litt for 1964 (Østby 1971) og 1971. Videre har de publiserte tall for 1966 nokså klare

Tabell 9. Flyttinger, mobilitet og flyttergruppens sammensetning, 1949-1973 *Migration, mobility and composition of migrant group, 1949-1973*

År Year	Antall kommuner Number of municipalities	Antall flyttinger Number of migrations	Mobilitet o/oo Mobility o/oo	Korrigert mobilitet o/oo Corrected ¹⁾ mobility o/oo	Andel blant flytterne i o/oo Proportion of migrants o/oo				Medianalder i år Mean age	
					Kvinner Females	Eneflyttere Single persons	Hovedflyttere Heads of families	Ugifte Never married	Menn Males	Kvinner Females
1949 ..	744	140204	43,3	35,1	572	560	138	637	27	24,5
1950 ..	744	144619	44,2	35,7	561	541	145	647	26,5	24,5
1951 ..	744	149270	45,3	36,5	564	559	140	631	26	24,5
1952 ..	744	135686	40,8	33,2	564	519	151	620	26,5	24
1953 ..	744	149546	44,5	35,9	564	506	155	611	26	24,5
1954 ..	744	149303	44,0	35,5	559	493	159	603	26	24
1955 ..	744	157432	45,9	37,0	555	501	157	605	26,5	23,5
1956 ..	744	166512	48,1	38,9	557	507	155	615	26	23,5
1957 ..	744	170709	48,9	39,5	564	522	150	627	26	23
1958 ..	743	158456	44,9	36,6	560	498	158	618	25	22,5
1959 ..	743	160938	45,3	37,0	560	492	158	615	25	22,5
1960 ..	732	186527	52,0	43,4	556	511	152	627	24,5	22
1961 ..	731	164710	45,6	37,0	549	459	164	608	24,5	22,5
1962 ..	705	177247	48,7	40,4	549	479	159	612	24,5	22
1963 ..	689	179852	49,1	40,8	546	465	163	605	24,5	21,5
1964 ..	525	160533	43,5	39,0	543	463	163	607	24	22
1965 ..	466	169399	45,4	42,9	538	462	163		23,5	22
1966 ..	460	173845	46,3	43,8	535	458	165		23	21,5
1967 ..	454	180657	47,7	45,2	533	445	170	590	23	21,5
1968 ..	451	182584	47,7	46,1	538	424	177	569	23	21,5
1969 ..	451	189003	48,8	47,4	534	419	179	565	22,5	21
1970 ..	451	232100	59,9	57,7	518	460	168		23	21
1971 ..	449	191156	48,8	47,4	519	395	188	536	23	21,5
1972 ..	444	190175	48,4	48,4	519	400	188	539	23	22
1973 ..	444	190513	48,1	48,1	516	388	193	526	23	22,5

1) Beregnede tall for hvordan mobiliteten ville vært dersom en i hele perioden hadde hatt kommunegrensene pr. 1/1 1972.

1) Estimation of how the mobility would have been if the municipal borders had been unchanged from the state of January 1, 1972.

Kilde: Berge (1973). Source: Berge (1973).

avvik fra åra før og etter når det gjelder aldersfordelingen uten at en vet forklaringen på dette. Opptellinger i flytteregisteret for dette året for andre formål og med en liten forskjell i aldersdefinisjonen (Østby 1970 s. 76), viser et antall flyttinger utført av personer eldre enn 70 år mer i overensstemmelse med åra før og etter. Framstillinger i dette notatet bygger bare på publisert statistikk, og ved sammenlikninger må tallene for 1966 tolkes med varsomhet.

Når en skal se på samlet mobilitet i registreringsperioden, må en forsøke å ta kommunegrensendringene med i betraktningen. Det er ikke mulig å beregne virkningen av dem for enhver tidsserie, men Østby (1971) har forsøk på å beregne samlet mobilitet tilbake i tid med kommunestrukturen for 1971. Tabell 9 inneholder anslag over samlet mobilitet tilbake til 1949 med degrensene som gjalt ved utløpet av 1973. Beregnet på denne måten, har mobiliteten økt med ca. 1/3 i perioden.

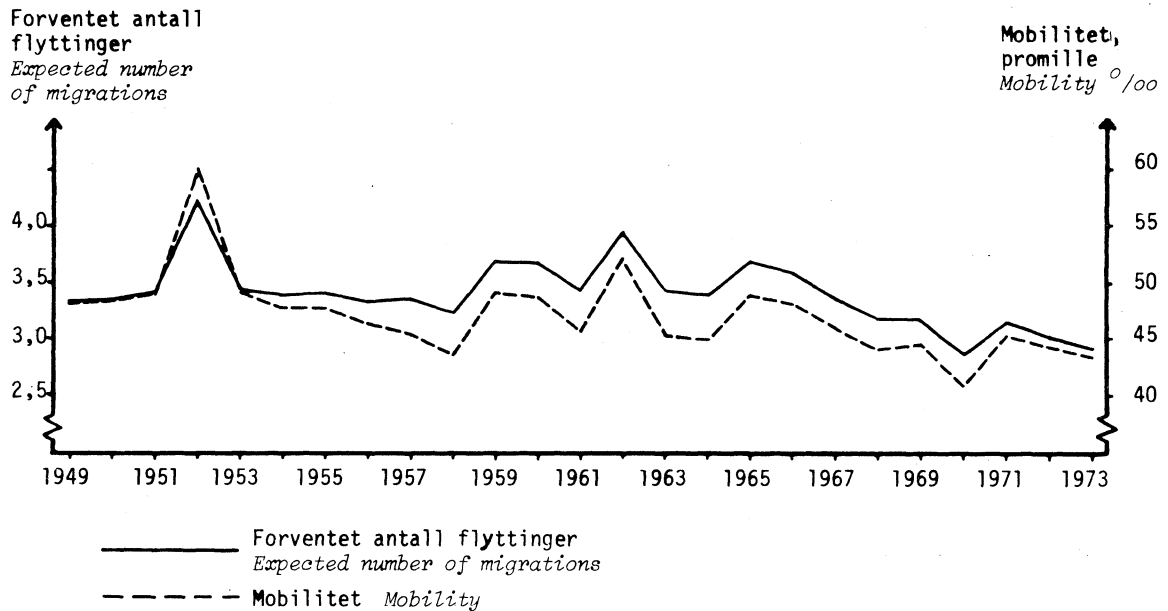
Tabell 10. Forventet¹⁾ antall flyttinger i grupper for kjønn og alder, 1949-1973 *Expected¹⁾ number of migrations in groups by sex and age, 1949-1973*

	Menn <i>Males</i>				Kvinner <i>Females</i>				Alle <i>Total</i>			
	0-14	15-39	40+	I alt <i>Total</i>	0-14	15-39	40+	I alt <i>Total</i>	0-14	15-39	40+	I alt <i>Total</i>
1949	0,45	1,51	0,50	2,46	0,45	2,36	0,55	3,36	0,45	1,93	0,52	2,90
1950	0,48	1,57	0,52	2,57	0,47	2,44	0,56	3,47	0,48	2,00	0,54	3,02
1951	0,46	1,69	0,54	2,69	0,46	2,55	0,60	3,61	0,46	2,11	0,57	3,14
1952	0,44	1,51	0,47	2,42	0,43	2,35	0,52	3,30	0,44	1,92	0,50	2,86
1953	0,50	1,68	0,51	2,69	0,49	2,58	0,58	3,65	0,49	2,12	0,55	3,16
1954	0,50	1,71	0,51	2,72	0,49	2,57	0,58	3,64	0,50	2,13	0,54	3,17
1955	0,51	1,86	0,53	2,90	0,50	2,74	0,60	3,84	0,51	2,29	0,56	3,36
1956	0,54	1,98	0,55	3,07	0,53	2,94	0,63	4,10	0,53	2,45	0,59	3,57
1957	0,52	2,04	0,55	3,11	0,52	3,13	0,62	4,27	0,52	2,57	0,59	3,68
1958	0,50	1,85	0,53	2,88	0,51	2,84	0,58	3,93	0,51	2,33	0,56	3,40
1959	0,52	1,90	0,52	2,94	0,51	2,86	0,57	3,94	0,51	2,37	0,55	3,43
1960	0,59	2,23	0,62	3,44	0,59	3,21	0,67	4,47	0,59	2,71	0,64	3,94
1961	0,57	1,97	0,52	3,06	0,56	2,71	0,54	3,81	0,57	2,33	0,53	3,43
1962	0,59	2,17	0,56	3,30	0,59	2,90	0,57	4,06	0,59	2,52	0,56	3,67
1963	0,61	2,18	0,53	3,32	0,60	2,87	0,57	4,04	0,61	2,52	0,55	3,68
1964	0,55	1,94	0,47	2,96	0,55	2,50	0,48	3,53	0,55	2,21	0,47	3,23
1965	0,58	2,05	0,47	3,10	0,59	2,56	0,47	3,62	0,59	2,30	0,47	3,36
1966	0,58	2,04	0,49	3,11	0,57	2,50	0,48	3,55	0,58	2,26	0,49	3,33
1967	0,65	2,10	0,45	3,20	0,64	2,55	0,44	3,63	0,64	2,32	0,45	3,41
1968	0,66	2,03	0,45	3,14	0,67	2,54	0,44	3,65	0,66	2,28	0,45	3,39
1969	0,68	2,08	0,46	3,22	0,69	2,57	0,44	3,70	0,69	2,32	0,44	3,45
1970	0,81	2,53	0,72	4,06	0,79	2,92	0,65	4,36	0,80	2,72	0,68	4,20
1971	0,72	2,08	0,47	3,27	0,72	2,43	0,43	3,58	0,72	2,25	0,45	3,42
1972	0,71	2,04	0,46	3,21	0,71	2,39	0,43	3,53	0,71	2,21	0,44	3,36
1973	0,72	2,02	0,46	3,20	0,73	2,34	0,42	3,49	0,72	2,18	0,44	3,34

1) Forventet antall flyttinger er det gjennomsnittlige antall flyttinger et nyfødt barn vil gjennomføre i sitt liv dersom det gjennomlever den aldersspesifikke mobilitet og dødelighet som gjalt i fødselsåret.

1) *Expected number of migrations is the average number of migrations a new-born child will undertake during its lifetime according to the age-specific mobility and mortality rates that applied in the year of birth.*

Figur 8. Utviklingen i samlet mobilitet og forventet antall flyttinger. 1949-1973
The development of total mobility and expected number of migrations. 1949-1973

En bør imidlertid også ta hensyn til endringer i sammensetningen av befolkningen. For å gi muligheter for slike sammenlikninger over tid, skal begrepet "forventet antall flyttinger" innføres. Det er det gjennomsnittlige antall flyttinger et nyfødt barn må regne med å gjennomføre i løpet av sitt liv dersom det gjennomlever den aldersspesifikke mobilitet og dødelighet som gjalt i fødselsåret. Målet er analogt med "samlet fruktbarhetstall" (Østby 1974 s. 380).

Tabell 10 gir i siste kolonne forventet antall flyttinger for hvert år fra 1949. Disse tallene er framstilt i figur 8 sammen med den samlede mobilitet. Vi ser at de to tallseriene til dels har forskjellig utvikling. Kurvene fjerner seg fra hverandre i første halvdel av 50-tallet; det forventede antall flyttinger steg raskere enn mobiliteten fordi de mest mobile gruppene hadde en synkende andel av totalbefolkningen. Fra omkring 1960 har forventet antall flyttinger steget langsommere enn mobiliteten fordi andelen i de mest mobile aldersgruppene har vært stigende. I tabell 11 ser det ut til at den aldersspesifikke mobilitet har vært stabil innenfor de fleste gruppene.

Årene 1957, 1963 og 1971 har lik samlet mobilitet, mens det er klare forskjeller for enkelte aldersgrupper, særlig 0-4 år og 15-19 år (tabell 11). Det forventede antall flyttinger er likt, 3,68, de to første år, mens det er bare 3,42 i 1971.

I de fleste av de vurderinger som gjøres seinere i dette kapitlet kan det ikke tas direkte hensyn til verken endringer i kommunestrukturen eller sammensetningen av befolkningen. Vi er som regel henvist til å betrakte de flyttinger som til enhver tid er blitt registrert.

IV. 2. Utviklingen i registrert mobilitet

Tabell 11 viser i siste linje utviklingen i den samlede registrerte mobilitet. Den stiplede linjen i figur 8 framstiller de samme tallene. Utviklingen har vært noe ujevn, men med en viss tendens til stigning gjennom perioden. Åra 1960 og 1970 skiller seg ut med en registrert mobilitet som er spesielt høy. Årsaken til de høye tallene er folketellingene de to årene (forklart nærmere i kap. 2). Det er reell nedgang i mobiliteten 1958-59 og 1972-73, og trolig også i 1964. Nedgangen 1958-59 har sammenheng med lavkonjunkturene på den tida. En medvirkende årsak til det lave tallet i 1964 kan være de administrative omleggingene ved folkeregistrene. Virkningen av kommunegrenseendringene 1/1 1964 kan beregnes nokså nøyaktig (Østby 1970 s. 85-86), og de alene kan ikke forklare hele nedgangen. Den relativt lave mobiliteten i 1971 og særlig 1972-73 lar seg ikke forklare med noen enkeltårsak. Bergen ble slått sammen med omegnskommunene 1/1 1972, men p.g.a. folketellingen skulle en vente en

sterkere stigning i justert mobilitet enn det tabell 9 viser. Det kan ha en viss betydning at det særlig i begynnelsen av perioden var noe dårligere konjunkturer i enkelte næringer, som f.eks. tekstil- og konfeksjonsindustrien som får mye tilflyttet kvinnelig arbeidskraft. Tall for første halvår 1974 antyder at mobiliteten fortsatt kommer til å holde seg på et forholdsvis lavt nivå.

Norge hadde, i likhet med nabolandene og USA, en mye svakere vekst i de tradisjonelle pressområdene på begynnelsen av 1970-tallet enn tidligere. For de andre landenes vedkommende, kan dette i noen grad forklares med konjunkturavslapning i begynnelsen av perioden. Enkelte teorier går ut på at en under økonomiske nedgangsperioder vil få redusert tilflytting til storbyområdene og økt tilflytting til jordbruksområder, som en hadde under depresjonen i 30-åra. Landene fikk bedre konjunkturer i 1972 og høykonjunktur i 1973, uten at det fulgte noen endring i flyttemønsteret. Norge hadde særlig i 1973 høykonjunktur og meget stramt arbeidsmarked, og det var i 1973 at nettoutflyttingen fra hovedstadsområdet var sterkest. Forutsetningen om en enkel sammenheng med konjunkturutviklingen er altså ingen god forklaring.

Den sterkeste vekst i folketallet i 1973 foregikk i Agder/Rogaland, men som i 1971 var nettoinnflytting dit fra utlandet viktigere enn tilflytting fra andre deler av landet. Oljeaktivitetene ser ikke ut til direkte å ha påvirket det innenlandske flyttemønsteret i 1973 i særlig grad, men de kan nok ha en betydning gjennom at folk i en del utflyttingsområder fra Nordvestlandet og nordover har forventninger til framtidig utvikling. Det kan antas at en del beslutninger om å flytte er utsatt i påvente av arbeidsplasser i forbindelse med oljevirksomheten.

Av andre økonomiske faktorer som kan ha hatt betydning, skal også nevnes det gode fiske som store deler av Nord-Norge har hatt de siste åra. Selv med en ugunstig utvikling av ressursgrunnlaget, har det økonomiske utbyttet vært godt innenfor viktige fiskerier.

Siden denne nye utviklingen har gått noenlunde parallelt i land med forskjellige konjunkturer og i regioner med ulik utvikling i næringslivet, synes det klart at det ikke alene er økonomiske årsaker til den.

IV. 3. Demografisk beskrivelse av flyttingene

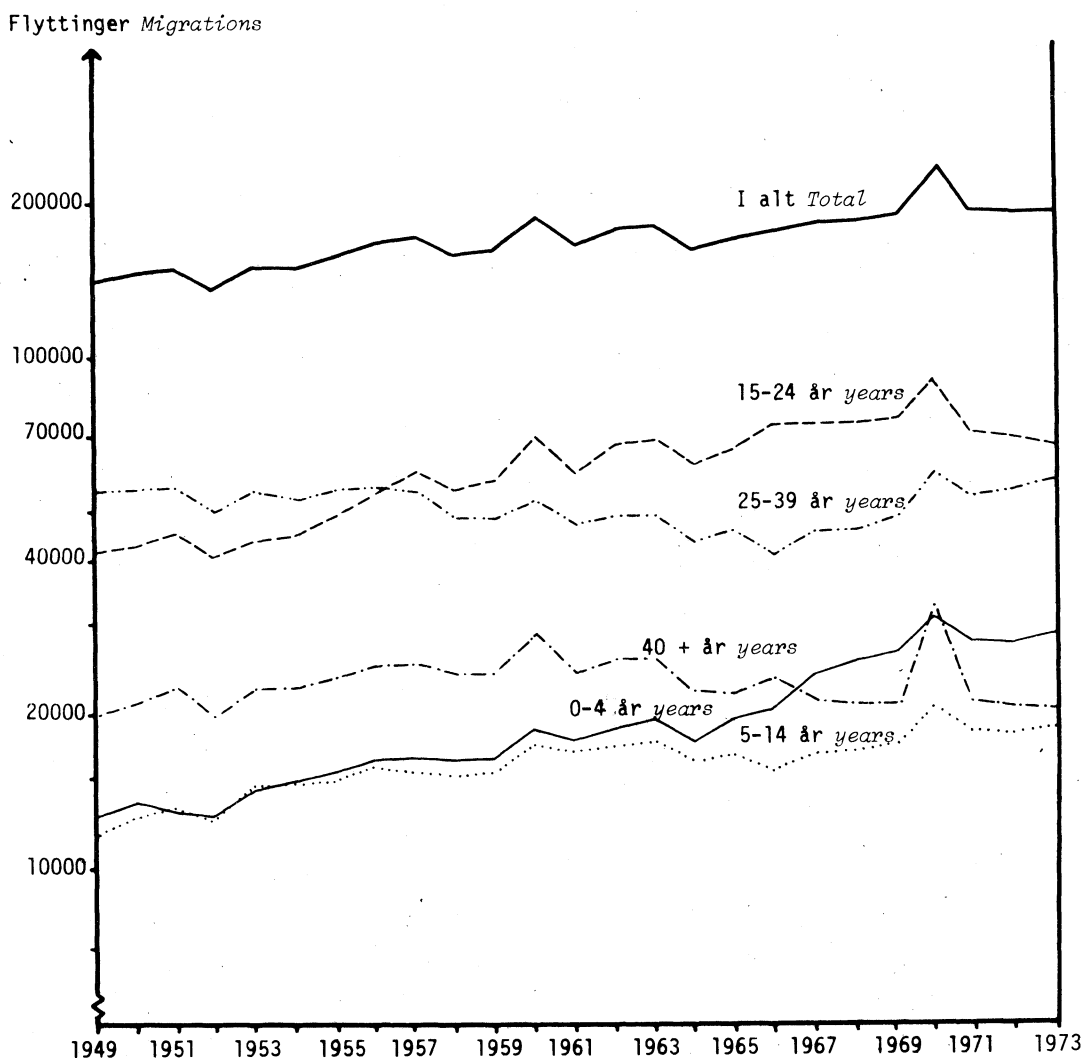
Sammensetningen av flyttemassen har forandret seg noe over tiden. Tabell 11a og b viser mobiliteten for hvert år siden 1949 for menn og kvinner for fem-årige aldersgrupper og samlet. Tabell 9 viser utviklingen i flyttergruppens sammensetning også for en del andre sentrale kjennemerker. Av tabell 11 framgår at kvinnes mobilitet i begynnelsen av perioden var om lag 1/3 høyere enn mennenes, og forskjellen lå på om lag 25 prosent gjennom hele 1950-tallet. Deretter avtar forskjellen til den i 1973 var nede i 7 prosent. Tabell 9 viser hvordan andelen kvinner i den samlede flyttemasse har sunket fra 57 til 52 prosent. Andelen kvinner i befolkningen har hele tiden vært litt over 50 prosent. Det har vært en klar nedgang i ekteskapsalder, og dermed færre kvinner i den mest mobile gruppe; unge ugifte.

Tabell 9 viser da også at andelen ugifte blant flytterne har sunket fra 64 til 53 prosent. Denne nedgangen skyldes i stor utstrekning nedgangen i ekteskapsalderen i perioden. Utviklingen i andel ugifte blant flytterne må ses i sammenheng med endringer i andelen som flytter alene. Denne andelen har sunket fra 56 til 39 prosent. Antallet holdt seg temmelig konstant på 80 000 fram mot 1970, men har siden sunket til under 75 000.

Denne endringen i flyttermassens sammensetning (utjamning mellom kjønnene, nedgang i antall ugifte flyttere) forteller en del om hvordan årsakene til flyttingene har forandret seg. Noe av endringene i sammensetning vil skyldes forandringer i befolkningens demografiske sammensetning, som f.eks. nedgang i ekteskapsalderen. Det er om lag samme antall gifte kvinner og gifte menn som flytter, og når ekteskapsalderen synker vil andelen ugifte i den mest mobile del av befolkningen også synke. Alder, sammen med ekteskapsstatus, antall barn og deres alder osv. er med på å bestemme individuelle flyttesannsynligheter. Den viktigste forandring som har foregått er trolig i selve flytteprosessen: Det å flytte i dag har ikke samme preg av å tilfredsstille elementære økonomiske behov, og vil i mindre grad være forbundet med usikkerhet. Når avgjørelsen om flytting må tas under betydelig usikkerhet, er det naturlig at de som flytter alene vil dominere blant flytterne. Familier som flytter vil ikke så lett ta sjansen på at resultatet skal bli bra, deres flyttinger er av mer irreversibel karakter.

Informasjon om mulighetene på tilflyttingsstedet er sikkert jamt over bedre nå enn for 20 år siden. Endringen avspeiler også den generelle utviklingen som samfunnet som helhet har gjennomgått. Det har vært en generell bedring i levestandard som har gjort at også familier har fått bedre råd til å flytte. Den viktigste årsak ligger trolig i noe så trivielt som mønsteret i byutviklingen. En god del av flyttingen ut fra bykjernen kunne tidligere skje innenfor bygrensen, mens forstadsdannelsen i dag ofte skjer i nabokommunene. Selv ikke de omfattende kommunegrenseendringene har klart å motvirke dette. Det er i dag praktisk mulig å bo relativt langt unna arbeidsplassen i bykjernen, og i våre større byer er antallet bosatte i sentrum i rask tilbakegang. Forstedene befolkes med unge familier, og den demografiske sammensetningen av flyttermassen preges av dette. Forskjellen i tilbøyelighet til å søke utdanning er blitt mindre mellom kjønnene, og det er en medvirkende årsak til at mobilitetsforskjellen også er blitt mindre.

Figur 9. Antall flyttinger i alt og for enkelte aldersgrupper, 1949-1973
 Number of total migrations and migrations for some age groups, 1949-1973

Alderssammensetningen av flyttermassen har også forandret seg over tid. Figur 9 viser i halvlogaritmisk skala registrert antall flyttinger i alt og for 5 aldersgrupper i perioden 1949-1973. Vi ser av figuren at den sterkeste økingen i flyttertallet har vi for aldersgruppen 0-4 år. I begynnelsen av perioden vokste også antallet flyttinger i gruppen 15-24 år sterkt. Hele perioden sett under ett har det vært liten stigning i antallet flyttinger utført av personer over 25 år. Det enkle antallet flyttinger for de enkelte grupper er ikke noe godt grunnlag for analyser av utviklingen. Disse bør bygge på tall for mobiliteten i de enkelte gruppene.

Tabell 11a. Mobilitet i de enkelte grupper for kjønn og alder, 1949-1973. Promille

Alders- gruppe	1949		1950		1951		1952		1953		1954		1955	
	M.M.	K.F.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
0- 4 ...	40,3	39,8	43,0	42,3	40,9	41,0	41,8	40,7	47,5	46,3	48,9	48,5	51,1	50,2
5- 9 ...	31,0	30,3	32,3	32,1	31,1	30,7	28,4	27,6	30,8	30,5	30,1	29,9	30,0	29,2
10-14 ...	19,7	19,6	20,3	19,7	20,4	20,8	18,8	17,8	21,2	20,7	21,9	20,2	21,2	21,6
15-19 ...	40,5	91,4	43,4	98,7	48,4	105,8	40,8	99,9	42,4	108,3	45,2	110,5	48,2	120,1
20-24 ...	74,7	159,3	78,3	163,1	85,8	177,1	76,5	165,2	86,4	180,5	90,8	185,0	102,3	200,3
25-29 ...	86,2	112,8	88,3	112,6	98,7	116,9	87,9	106,4	99,0	117,9	99,1	112,8	110,6	117,7
30-34 ...	60,3	66,2	64,4	69,9	64,5	67,5	60,0	60,9	65,5	68,0	65,1	65,1	66,3	66,2
35-39 ...	39,9	43,1	41,0	43,5	40,0	41,9	37,2	38,2	41,7	42,0	41,0	39,9	43,8	42,7
40-44 ...	29,7	30,6	28,5	30,0	28,4	31,3	26,1	28,6	27,9	29,3	27,4	29,1	28,9	28,9
45-49 ...	20,5	22,4	21,7	22,6	21,7	22,9	19,9	20,7	20,9	23,0	21,4	22,8	21,1	22,8
50-54 ...	14,6	16,2	16,0	17,5	16,4	17,9	14,5	16,2	16,4	18,2	15,6	18,8	16,5	19,2
55-59 ...	11,2	13,2	11,6	14,5	13,3	15,5	10,2	12,9	12,4	15,3	13,0	14,7	12,6	16,1
60-64 ...	8,3	10,1	9,7	11,1	10,4	12,4	8,0	10,3	8,8	11,8	9,0	12,7	9,7	13,0
65-69 ...	7,7	8,3	8,4	8,7	9,6	10,2	8,7	8,3	9,3	9,9	8,5	9,2	9,7	10,4
70+...	7,1	8,3	7,6	8,5	8,7	10,3	6,5	6,7	7,2	9,0	7,0	8,3	7,8	9,2
I alt ...	37,6	49,0	38,7	49,8	39,9	50,6	35,8	45,7	39,2	49,8	39,1	48,8	41,1	50,7

	1962		1963		1964		1965		1966		1967	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
0- 4 ...	61,3	60,9	64,2	63,0	57,5	57,2	62,5	63,3	65,6	64,1	74,5	74,3
5- 9 ...	35,5	35,7	36,9	36,0	33,3	33,0	33,9	34,6	30,9	30,9	35,1	33,6
10-14 ...	20,6	20,6	21,5	21,5	19,7	19,5	20,3	20,2	18,9	19,9	20,5	19,7
15-19 ...	50,0	138,7	47,4	130,0	39,8	107,0	40,8	103,9	54,7	144,6	47,2	120,1
20-24 ...	133,1	227,3	136,1	226,4	121,3	201,5	130,2	210,2	133,5	180,4	133,7	198,0
25-29 ...	130,7	116,2	132,7	119,5	120,7	107,3	128,6	112,2	119,1	96,9	127,0	108,4
30-34 ...	74,5	60,0	74,5	60,4	65,7	52,2	69,8	53,6	62,7	48,3	70,3	51,7
35-39 ...	45,4	37,8	44,9	37,5	39,7	32,2	41,2	33,3	38,9	29,5	42,0	31,7
40-44 ...	29,8	26,9	29,5	26,6	26,0	22,9	26,2	22,1	24,4	20,8	26,2	21,4
45-49 ...	22,6	20,9	21,4	20,5	19,0	17,5	19,2	17,3	17,2	16,2	18,9	17,1
50-54 ...	16,5	18,0	16,7	17,7	14,5	15,0	13,6	14,0	13,5	13,5	13,7	13,2
55-59 ...	13,3	15,7	13,5	15,0	10,7	12,7	11,0	12,9	9,7	11,5	10,3	11,5
60-64 ...	10,2	13,5	10,4	13,7	9,0	10,4	9,1	10,9	8,6	10,0	8,2	10,1
65-69 ...	9,9	11,3	9,1	11,8	8,5	10,1	8,4	9,6	8,2	9,0	8,1	9,3
70+...	6,9	7,7	4,6	8,0	6,1	6,7	5,8	6,5	16,7	14,7	5,3	6,4
I alt ...	44,1	53,3	44,6	53,4	39,8	47,1	42,1	48,8	43,2	49,4	44,9	50,6

Mobility for groups by sex and age, 1949-1973. Per 1 000 population

1956		1957		1958		1959		1960		1961		Age group
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
53,4	53,0	53,3	52,8	52,0	52,4	53,4	52,1	60,2	61,1	58,6	57,6	0- 4
31,6	31,5	31,0	30,9	30,5	30,5	31,7	31,1	35,9	34,9	35,0	34,9	5- 9
22,3	21,1	20,2	20,2	18,7	19,3	18,0	18,9	21,3	21,3	20,8	19,9	10-14
54,3	144,2	59,4	170,3	50,5	150,0	47,8	150,4	59,0	176,7	48,7	131,8	15-19
113,5	214,4	119,6	227,3	110,0	211,6	116,7	214,8	140,3	243,1	117,5	203,6	20-24
115,0	121,0	116,3	122,1	105,7	109,0	109,9	110,0	128,1	118,6	116,2	109,1	25-29
70,7	67,2	69,1	64,3	63,1	59,9	66,2	58,9	74,0	63,7	69,1	59,9	30-34
43,2	42,2	43,1	42,5	40,4	38,1	40,2	37,5	45,4	39,6	42,3	37,4	35-39
28,7	29,5	28,7	29,6	27,8	27,1	27,5	26,3	32,5	29,5	28,9	25,7	40-44
21,3	23,2	22,0	23,7	20,5	20,8	20,0	20,6	23,2	24,0	20,0	19,3	45-49
17,5	20,5	17,7	19,7	16,2	18,5	16,5	18,1	18,4	20,5	16,0	17,4	50-54
13,8	16,9	13,8	16,8	13,4	16,0	13,3	16,4	15,3	17,8	12,2	14,9	55-59
10,1	13,9	10,6	14,5	10,3	13,9	10,4	13,8	12,7	16,0	10,0	13,1	60-64
9,7	12,1	9,7	11,2	9,6	11,7	9,6	11,5	11,9	14,0	9,4	10,7	65-69
8,3	9,5	7,9	8,5	7,6	8,5	7,0	8,4	9,4	12,2	6,9	7,8	70+
42,8	53,3	42,8	54,8	39,4	50,5	39,9	50,6	46,3	57,7	41,2	49,8	Total

1968		1969		1970		1971		1972		1973		Age group
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
77,0	78,0	79,6	81,4	93,9	93,7	84,4	84,1	84,1	83,1	86,2	85,5	0- 4
34,4	34,8	36,4	36,6	42,6	41,6	38,3	38,4	37,0	38,0	38,4	39,0	5- 9
20,6	20,7	20,7	20,1	25,5	23,6	20,8	20,7	20,2	20,2	20,0	20,6	10-14
43,9	118,8	44,1	115,9	58,3	137,8	42,6	100,1	41,9	100,2	39,0	93,7	15-19
126,9	197,9	130,8	200,2	161,3	223,1	132,7	188,0	130,8	185,8	126,4	182,8	20-24
124,6	107,9	128,7	113,0	149,7	125,8	126,7	113,2	125,0	110,1	124,6	107,6	25-29
70,9	53,0	71,6	54,4	85,9	62,9	72,5	55,2	70,6	53,2	71,1	55,0	30-34
39,5	31,4	41,4	30,6	50,2	35,3	41,2	29,9	40,3	28,9	42,0	29,9	35-39
26,3	20,9	26,0	20,7	34,2	24,3	26,5	20,5	25,1	19,8	25,5	19,4	40-44
17,9	16,6	18,0	16,4	24,0	20,1	17,6	15,5	17,1	15,1	18,6	14,5	45-49
14,0	13,4	14,0	13,0	20,1	17,9	13,8	12,8	13,2	12,3	13,0	11,7	50-54
10,4	11,5	10,0	11,6	17,0	15,7	11,2	10,9	10,3	10,4	10,1	10,4	55-59
8,2	10,1	8,5	10,2	15,4	16,2	8,8	9,7	8,4	10,2	8,5	9,8	60-64
8,1	9,1	8,3	9,2	17,2	16,5	9,1	9,1	9,7	9,7	10,2	10,2	65-69
5,3	5,8	6,2	6,1	16,5	18,4	7,2	7,1	7,3	7,8	6,7	7,5	70+
44,4	51,2	46,0	52,1	58,0	61,7	47,3	50,6	46,8	49,9	46,8	49,4	Total

Tabell 11b. Mobilitet for de enkelte aldersgrupper, 1949-1973. Promille *Mobility for age groups, 1949-1973.*
 Per 1 000 population

Aldersgruppe <i>Age group</i>	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
0- 4	40,0	42,7	40,9	41,3	46,9	48,7	50,7	53,2	53,1	52,2	52,7	60,5
5- 9	30,6	32,2	30,9	28,0	30,7	30,0	29,6	31,5	31,0	30,5	31,4	35,4
10-14	19,7	20,0	20,6	18,3	20,9	21,1	21,4	21,7	20,2	19,0	18,5	21,3
15-19	65,4	70,6	76,6	69,8	74,8	77,3	83,5	98,4	113,8	99,2	97,9	116,3
20-24	116,2	119,9	130,5	120,0	132,5	136,9	150,1	162,7	172,3	159,7	164,8	190,7
25-29	99,3	100,3	107,6	97,0	108,2	105,8	114,1	117,9	119,1	107,3	110,0	123,5
30-34	63,2	67,1	66,0	60,4	66,7	65,1	66,3	68,9	66,7	61,6	62,6	68,9
35-39	41,5	42,3	40,9	37,7	41,9	40,4	43,2	42,7	42,8	39,3	38,9	42,5
40-44	30,1	29,3	29,9	27,4	28,6	28,2	28,9	29,1	29,2	27,4	26,9	31,0
45-49	21,5	22,1	22,3	20,3	22,0	22,2	21,9	22,3	22,9	20,6	20,3	23,5
50-54	15,4	16,8	17,2	15,4	17,3	17,2	17,9	19,1	18,7	17,4	17,3	19,5
55-59	12,2	13,1	14,4	11,6	13,9	13,9	14,4	15,4	15,4	14,8	14,9	16,5
60-64	9,3	10,5	11,5	9,2	10,4	11,0	11,4	12,1	12,6	12,2	12,2	14,4
65-69	8,1	8,6	9,9	8,5	9,6	8,9	10,1	11,0	10,5	10,7	10,6	13,0
70+	7,8	8,1	9,6	6,6	8,2	7,7	8,5	9,0	8,3	8,1	7,8	11,0
I alt <i>Total</i>	43,4	44,3	45,3	40,8	44,5	44,0	45,9	48,1	48,9	44,9	45,3	52,0

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
0- 4	58,1	61,1	63,6	57,4	62,9	64,9	74,4	77,5	80,5	93,8	84,3	83,6	85,9
5- 9	34,9	35,6	36,5	33,1	34,2	30,9	34,4	34,6	36,5	42,1	38,3	37,5	38,7
10-14	20,4	20,6	21,5	19,6	20,3	19,4	20,1	20,7	20,4	24,6	20,7	20,2	20,3
15-19	89,1	93,2	87,6	72,5	71,5	98,4	82,6	80,3	79,1	97,1	70,7	70,4	65,8
20-24	159,7	179,2	180,2	160,4	169,1	156,3	164,9	161,3	164,3	191,2	159,4	157,4	153,7
25-29	112,7	123,6	126,2	114,1	120,5	108,2	117,9	116,4	121,0	138,1	120,2	117,8	116,4
30-34	64,6	67,3	67,6	59,0	61,8	55,6	61,1	62,1	63,2	74,6	64,0	62,1	63,2
35-39	39,9	41,7	41,3	36,0	37,3	34,3	36,9	35,5	36,1	42,8	35,6	34,7	36,1
40-44	27,3	28,3	28,1	24,4	24,2	22,6	23,8	23,7	23,4	29,3	23,5	22,5	22,5
45-49	19,7	21,8	20,9	18,2	18,2	16,7	18,0	17,3	17,2	22,0	16,6	16,1	16,5
50-54	16,7	17,2	17,2	14,7	13,8	13,5	13,4	13,7	13,5	19,0	13,3	12,7	12,4
55-59	13,6	14,5	14,3	11,8	12,0	10,6	10,9	11,0	10,8	16,3	11,0	10,3	10,3
60-64	11,6	11,9	12,2	9,7	10,1	9,4	9,2	9,2	9,4	15,8	9,2	9,3	9,2
65-69	10,1	10,6	10,5	9,3	9,0	8,6	8,7	8,7	8,8	16,8	9,1	9,7	10,2
70+	7,4	7,3	7,6	6,4	6,2	15,6	5,9	5,6	6,1	17,6	7,2	7,6	7,1
I alt <i>Total</i>	45,6	48,7	49,1	43,5	45,4	46,3	47,7	47,8	49,1	59,9	49,0	48,4	48,1

Tabell 11a inneholder mobiliteten for kvinner og menn i 5-årige aldersgrupper. Vi ser her at det i begynnelsen av perioden var høyere mobilitet blant kvinner enn blant menn i alle aldersgrupper over 15 år. Størst var forskjellen i aldersgruppen 20-24 år. I 1954 fikk menn høyere mobilitet enn kvinner i aldersgruppen 35-39 år. Perioden med høyest mobilitet for menn har blitt stadig lenger, i 1973 gjalt det alle 5-årige aldersgrupper mellom 25 og 54 år. Det er størst mannlig dominans for 30-åringene. I kap. III. 1. ble det gjort forsøk på å forklare noe av forskjellene.

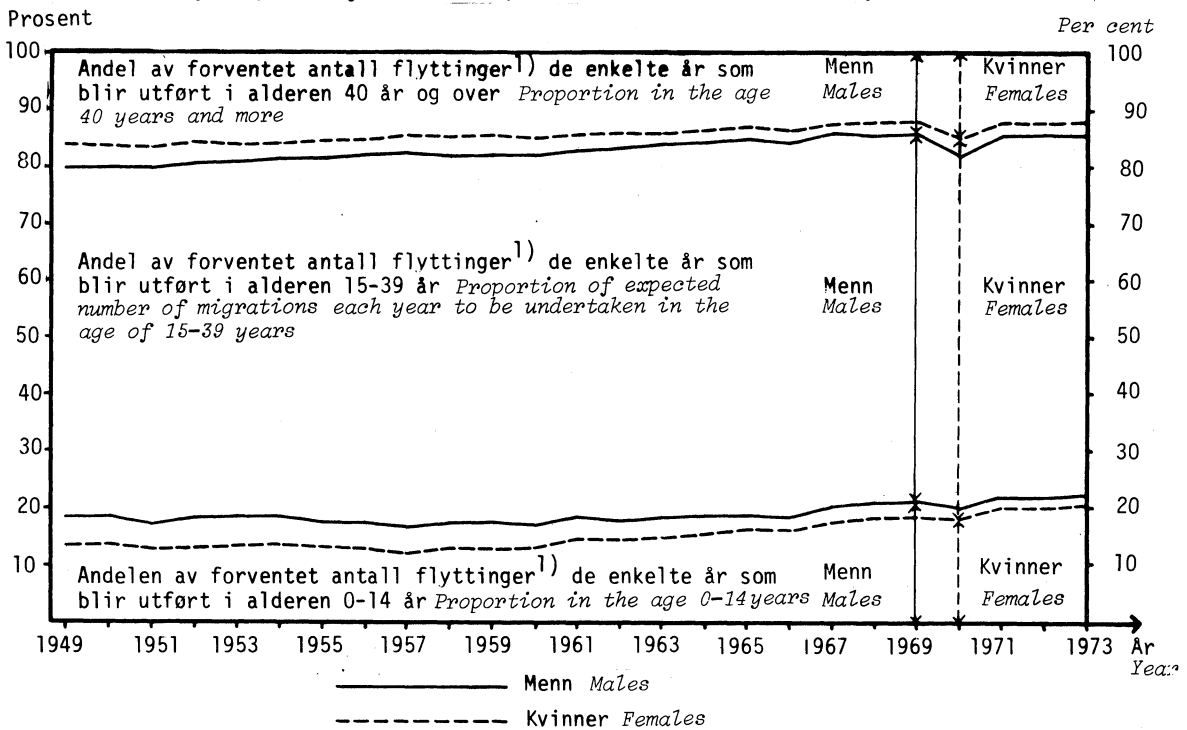
Den registrerte samlede mobilitet har økt med 11 prosent fra første til siste år i registreringsperioden, til tross for at antallet kommuner er sterkt redusert. De enkelte aldersgrupper har en utvikling som avviker til dels sterkt fra dette (tabell 11b). De yngste (alder 0-4 år) har hatt mer enn en fordobling av sin mobilitet, og økingen har foregått jamt gjennom hele perioden. De årene hvor det har vært sterk nedgang i mobilitet, har nedgangen i denne gruppen vært mindre enn gjennomsnittet. Aldersgruppen 5-9 år har også hatt en viss stigning, men mye mindre og ujamnere. Sett i sammenheng med neste aldersgruppe (10-14 år), synes det klart at økingen hovedsakelig må skyldes flyttingene for barn under skolealderen. Mobiliteten for 10-14-åringene har vært om lag 20 promille hele perioden, slik at i forhold til alle flyttinger er det nå færre skolebarn som flytter.

Noe av økingen for de aller yngste skyldes nok at foreldre med barn i denne aldersgruppe er blitt stadig yngre og derfor også noe mer mobile gjennom perioden.

Gruppen 15-19 år har en utvikling som likner på den for de øvrige grupper opp til 35 år. Her er det en øking de første åra etter at registreringen begynte. Toppen for de enkelte grupper nås på forskjellige tidspunkt, men alle har nå hatt nedgang i noen år. De yngste og de eldste i gruppen er nå nede på nivået fra 1949. Nedgangen for de yngste har vært sterk siden begynnelsen av 1960-tallet. Dette kan skyldes utsettelse av flyttinger som følge av innføring av 9-årig skole og øket utdanningsfrekvens i de aktuelle aldersgrupper. Mellom 20 og 35 år har kvinner og menn en ulik utvikling, med øking i mennenes mobilitet og jamt over nedgang for kvinnenes. I aldersgruppene over 50 år har nedgangen vært jamn, til tross for at det til dels er små tall. Nedgangen har vært særlig stor i år med kommunesammenslutninger, hvilket tyder på at folk over den mest mobile alder (om lag 35 år) har relativt sett flere lokale flyttinger enn andre.

Vi vender igjen tilbake til begrepet "forventet antall flyttinger" (se side 31), og skal se hvordan denne størrelsen har fordelt seg på noen grove aldersgrupper gjennom perioden. Figur 10 (tegnet på grunnlag av tabell 10) viser hvor stor andel av forventet antall flyttinger som har falt i aldersgruppene 0-14 år, 15-39 år og 40 år og over i registreringsperioden. En får gjennom dette målet et klarere uttrykk for hvilke perioder i livet flytting er vanligst. Figuren viser andelen for menn og kvinner. Totaltallene er ikke vist fordi de vil falle midt mellom kurven for menn og kvinner 0-39 år, og litt nærmere kvinner for aldersgruppen 40 år og eldre. Kurvene for menn og kvinner har hatt en parallell utvikling, med en viss tendens til utjamning av forskjellene. Barnegruppen hadde en svakt synkende andel av forventet flyttetall fram gjennom 50-åra, med en bunn på slutten av 50-tallet. Deretter steg andelen raskt, nivået fra 1950 ble nådd omkring 1960. Stigningen har vært sterkest for kvinnene, hvor over 20 prosent av det forventede antall flyttinger nå vil foregå før 15-årsalderen, mot 12-13 prosent for 15 år siden. Den mest mobile aldersgruppe (15-39 år) hadde en økende andel for menn fram til midten av 60-tallet, hvor nesten 2/3 av flyttingene ville falle i denne aldersgruppen. Deretter er skjedd en nedgang, men nivået er fortsatt høyere enn det var i begynnelsen av 50-åra. Andelen av kvinnenes flyttinger som faller i denne aldersgruppe har hele tiden vært større enn mennenes, men nedgangen i deres andel satte inn før og har ført til at nivået på 70-tallet ligger lavere enn på begynnelsen av 50-tallet. For den eldste gruppen (40 år og over) har det vært jamn nedgang for begge kjønn, sterkest for menn, som i utgangspunktet hadde høyest andel.

Figur 10. Andelen av forventet antall flyttinger¹⁾ som faller i aldersgruppene 0-14 år, 15-39 år og 40 år og over for menn og kvinner, 1949-1973
Proportion of expected number of migrations accounted for by the age groups 0-14 years, 15-39 years and 40 years and older for males and females. 1949-1973

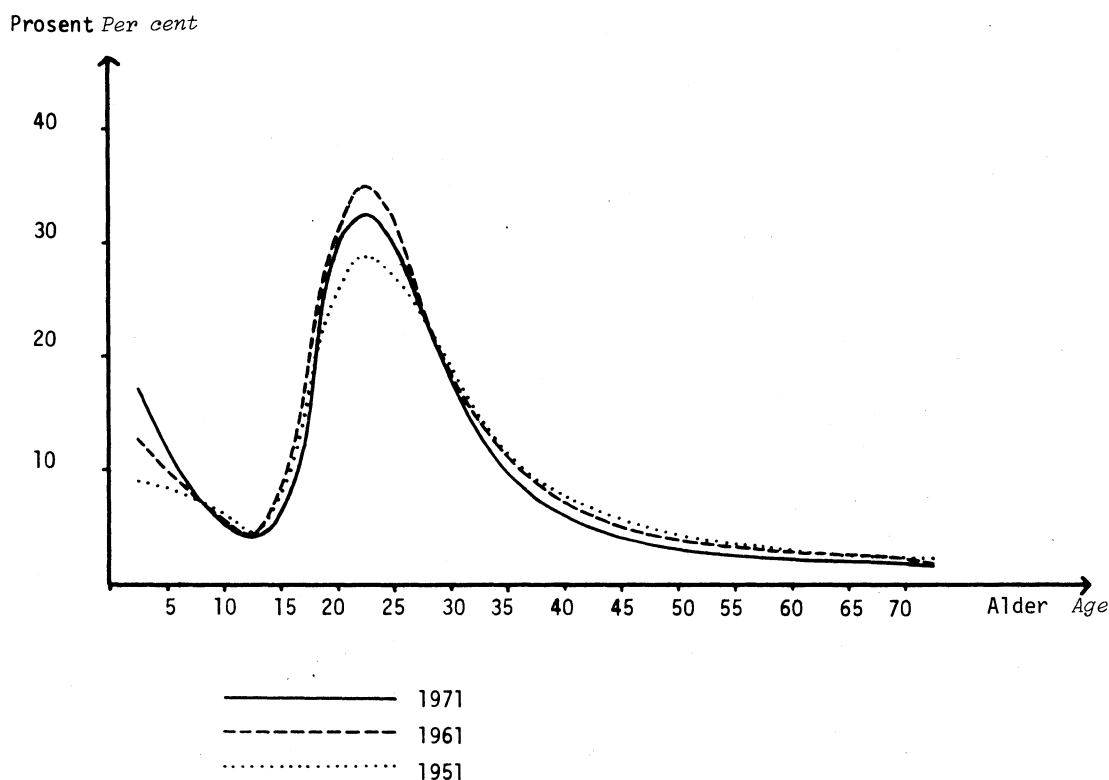
1) Forventet antall flyttinger er det gjennomsnittlige antall flyttinger et nyfødt barn vil gjennomføre i sitt liv dersom det gjennomlever den aldersspesifikke mobilitet og dødelighet som gjaldt i fødselsåret.

1) *Expected number of migrations is the average number of migrations a new-born child will undertake during its lifetime according to the age-specific mobility and mortality rates that applied in the year of birth.*

Det er få systematiske avvik fra det mønsteret som er beskrevet ovenfor. Folketellingsåret 1960 er noe avvikende, 1970 har klare avvik. Disse avvik er ikke reelle. De skyldes at de flyttinger som oppdages ved folketellingstidspunktene har overrepresentasjon av eldre og enslige, og for 1970 dessuten at registreringsreglene ble omlagt slik at en fikk ekstra mange eldre registrert som flyttere i forbindelse med den tellingen (Berge 1973). Utviklingen har ingen sprang i de årene det foregikk mange kommunegrenseendringer. Dette tyder på at forskyvningen av flyttingene over livsløpet mot den yngste aldersgruppe skjer noenlunde likt for korte flyttinger og alle flyttinger sett under ett.

Til slutt skal vi se på hvordan mobiliteten har forandret seg med alderen mellom et år i begynnelsen, et i midten og et i slutten av registreringsperioden. Åra 1951, 1961 og 1971 er valgt. Siden ett av formålene med dette notat er å skape et vurderingsgrunnlag for flyttingene i 1971, er det naturlig å ta med dette året. Til sammenlikning brukes 1951 og 1961 fordi disse åra også kommer rett etter folketellinger, og dermed har de samme registreringsmessige særegenheter. Vi velger å framstille hver enkelt aldersgruppes mobilitet i prosent av den samlede mobilitet for det enkelte år for å kunne sammenlikne hvordan mobiliteten varierer med alderen. Grunnet for beregningene er gitt i tabell 11, og prosenttallene er tegnet i figur 11.

Figur 11. De enkelte aldersgruppers mobilitet i prosent av samlet mobilitet for årene 1951, 1961 og 1971 *Mobility of each age group as a percentage of total mobility for the years 1951, 1961 and 1971*

Figuren viser at i 1951 var det minst forskjell på de høy- og lavmobile aldersgrupper, og at vi hadde de relativt høyeste registreringer dette året for alle aldersgrupper over 30 år. Nedgangen var særlig sterk fra 1961 til 1971. Vi hadde i 1971 de laveste relative verdier for alle aldersgrupper unntatt 0-9 og 20-29 år. Disse to gruppene omfatter småbarna og deres foreldre. Det er også tidligere vist at disse gruppene har absolutt og relativt økende mobilitet.

Av figur 11 ser vi også hvor ubetydelig de eldres flyttinger er i det samlede flyttebilde. En tendens som finnes i materialet (tabell 11), men som knapt kan spores på tegningen, er en utjamning av mobilitetsforskjellene for folk i 60-åra. I 1971 hadde menn 60-64 år lavere mobilitet enn menn i aldersgruppen over, og i 1973 gikk forskjellen samme vei for kvinnene også. Vi kan altså se antydning til høyere mobilitet også i Norge ved overgang til pensjonsalderen. Senket pensjonsalder er nok av medvirkende årsak til at oppgangen ble synlig på begynnelsen av 70-tallet. "Pensjoneringseffekten" er sikkert mer utjamnet for kvinner fordi deres yrkesdeltaking i denne aldersgruppe er mye lavere enn for menn, og den inntreder derfor i hovedsak når ektefellen pensjoneres.

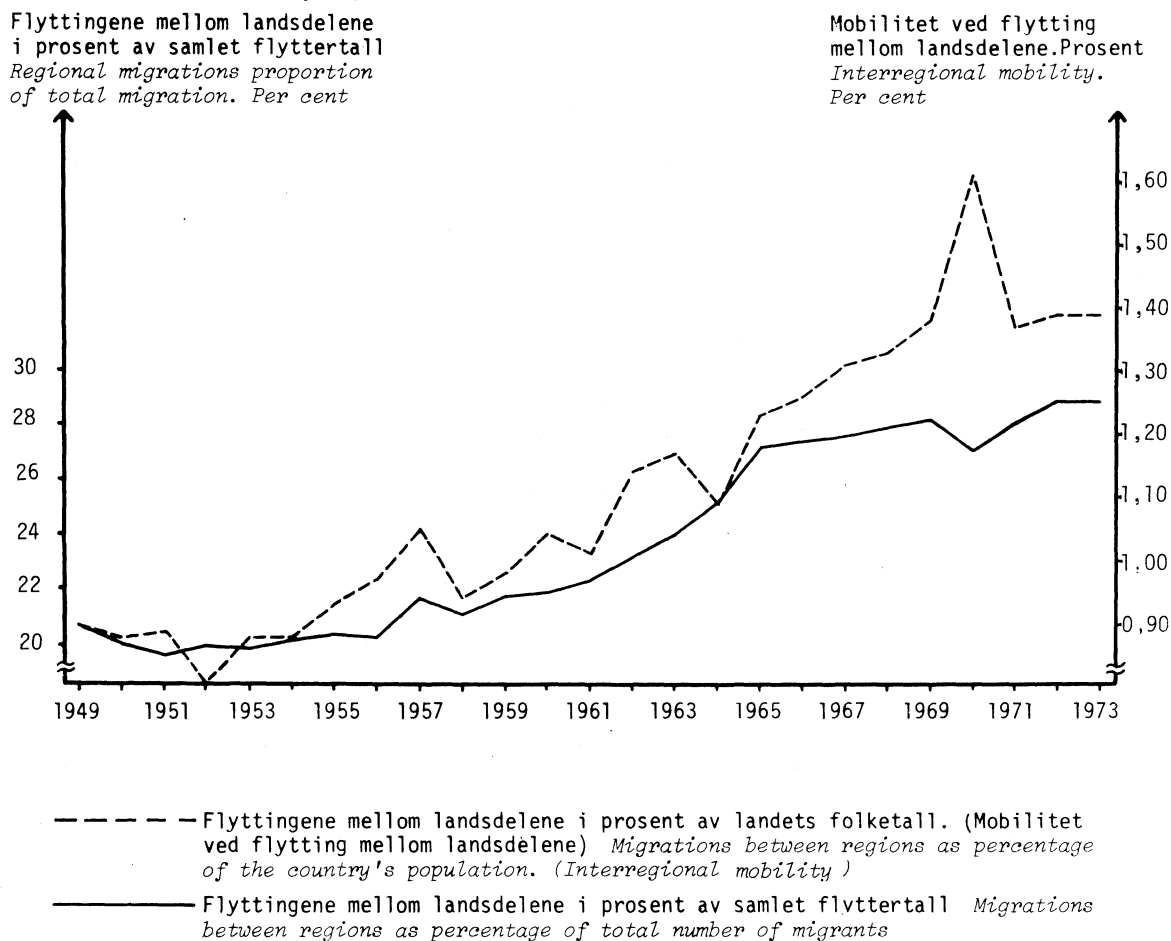
De endringer som har foregått i sammensetningen av flyttermassen har vært så jamne, og har pågått så lenge, at de må skyldes reelle endringer i samfunnet og ikke tilfeldigheter. En analyse av drivkreftene bak den utvikling som er vist, ville vært et meget godt supplement til de forklaringene som kan gis på grunnlag av Flyttemotivundersøkelsen 1972.

IV. 4. Regional utvikling

IV. 4.a. Antall flyttinger mellom landsdelene

Kommunal- og arbeidsdepartementet (1966) har bearbeidd flyttestatistikken for fylker og landsdeler 1949-1964, og framstillingen her støtter seg dels på tall fra denne. Figur 12 gir for hvert år 1949-1973 andelen landsdelsflyttinger av hele flyttermassen og landsdelsflyttingenes andel av totalbefolkningen (mobiliteten ved flytting mellom landsdelene). Begge tallserier stiger gjennom hele perioden, men tallene for landsdelsflyttingenes andel av alle flyttinger har en jammere og mindre sterk stigning.

Figur 12. Flyttingene mellom landsdelene i prosent av samlet antall flyttinger og av innbyggertallet. 1949-1973 *Migration between regions as a percentage of total number of migrations and population. 1949-1973*

Mobiliteten ved flytting mellom landsdelene er påvirket av kommunegrenseendringer, og gir et bilde av utviklingen av langveisflyttingene i landet. Den har vist en klart økende tendens. Økingen er langt større enn økingen i den registrerte mobiliteten fordi det er skjedd vesentlige endringer i kommunestrukturen. Den er også betydelig større enn det økingen i den samlede mobilitet vil være om en forsøker å korrigere for kommunegrenseendringene. Mens mobiliteten på landsdelsnivå har økt med 55 prosent fra 1949-1951 til 1971-1973, har mobiliteten justert for kommunegrenseendringer økt med om lag 34 prosent i den samme perioden. En så stor forskjell kan ikke skyldes feil i justeringene for kommunegrenseendringene, og må skrive seg fra en reelt sterkere vekst i langveisflyttingene enn i de samlede flyttinger. Om vi ser på mobiliteten ved flytting mellom landsdelene, viser den en klar nedgang i 1958 og 1964, mens 1971-1973 har samme nivå som 1969. Den viser altså det samme mønster som den samlede mobilitet (kap. IV. 2.) uten å være påvirket av kommunegrenseendringer.

Andelen landsdelsflyttinger vokser fordi det på grunn av kommunegrenseendringer blir registrert færre av de helt korte flyttingene. Hadde dette vært den eneste forklaring, skulle vi hatt stigning bare i år med mange kommunesammenslutninger. Før 1962 ble antallet kommuner ubetydelig redusert, mens landsdelsflyttingenes andel av samlet flyttertall økte fra bunnivået 19,6 prosent i 1951 til 22,3 prosent i 1961. Mellom 1/1 1962 og 1/1 1965 skjedde de fleste viktige kommunesammenslutninger, og landsdelsflyttingenes andel steg til 27,1 prosent i 1965. Deretter er det bare grensereguleringer rundt noen

byer som har hatt betydning. Uten disse reguleringene kan en, ut fra flyttingene året før reguleringen, anta at det hadde vært om lag 9 000 flere lokale flyttinger. Andelen landsdelsflyttinger hadde da vært om lag 27,5 prosent i 1973, mot registrerte 28,8 prosent. Etter 1967 har det dermed ikke vært noen reell øking i andelen landsdelsflyttinger.

IV. 4.b. Landsdelenes utvikling, dels forklart med tall for de enkelte fylker

Landsdelene er temmelig dårlig egnet som regionale enheter for beskrivelse eller analyse av flyttestrømmer. De er alle sammen svært heterogene når det gjelder næringsliv, befolkningsutvikling o.l. Det kan derfor ha vært svært forskjellig utvikling i de enkelte regioner innen landsdelene. Når vi likevel skal gi en beskrivelse er det blant annet fordi landsdelene er godt innarbeidd som regional inndeling, det finnes (eller kan skaffes til veie) data for sammenlikninger over tid, og landsdelene er så få at det er relativt lett å holde oversikten i en verbal beskrivelse av utviklingen. Framstillingen skal suppleres med beskrivelse for fylkene der dette anses nødvendig, men noen systematisk beskrivelse av flyttingene på fylkesnivå i registreringsperioden blir ikke gitt. Tabell 13 inneholder nettoflyttetall for fylkene 1951-1973, og utviklingen for landsdelene skal kommenteres i lys av fylkestallene i denne tabellen, uten at det skal henvises dit hver gang det kunne være aktuelt. Tabell 13 er for detaljert til å kunne gi en oversikt over og sammenlikning av endringene i nettoflytting for fylkene. Tabellen er derfor brukt som grunnlag for figur 13, som med én kurve for hvert fylke viser nettoflyttingene de enkelte åra mellom 1951 og 1973.

Antallet inn- og utflyttere til landsdelene har forandret seg slik tabell 12 viser. Flyttingene innen landsdelene er holdt utenom for å få tallserier som er upåvirket av kommunegrensendringene. Flyttingene innen landsdelen påvirker selvfølgelig ikke nettoflyttetallene. Tabellen gi årlige tall bare for de siste 10 år, og ellers et utvalg av tidligere år.

Tabell 12 viser at hver landsdel de fleste år har inn- og utflytting av omtrent samme størrelsesorden. Klare unntak har vi for Nord-Norge for enkelte år i begynnelsen av perioden og i 1968-70, hvor nettotallet er større enn halvparten av innflyttertallet. I begynnelsen av perioden utgjør nettotallet halvparten av den minste strøm også for Østlandet.

Tabell 12. Registrerte inn- og utflyttinger og nettoflytting for landsdelene mellom 1951 og 1973 *Registered in- and out-migration and net migration for regions between 1951 and 1973*

		1951	1955	1958	1961	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Øst-landet	Inn	12349	13666	14026	16435	16855	19227	18498	19734	20833	21967	25912	20531	19958	19400
	Ut	8383	9069	9974	10294	12857	14453	15523	15487	15441	16128	19117	18310	19542	19781
	Netto	3966	4597	4052	6141	3998	4774	2975	4247	5392	5839	6795	2221	416	-381
Sør-landet	Inn	2688	2813	2919	3180	3269	3659	3517	4078	4233	4540	5336	4654	4673	4898
	Ut	2996	2856	2872	3080	3434	3169	3516	3482	3654	3753	4722	3712	3997	4098
	Netto	-308	-43	47	100	-165	490	1	596	579	787	614	942	676	800
Vest-landet	Inn	7246	7350	7822	7985	8861	10042	11381	11321	11243	11719	13671	11914	12403	12657
	Ut	7865	9105	8960	10077	10426	11708	11210	12577	12993	13064	15396	12322	13153	13397
	Netto	-619	-1755	-1138	-2092	-1565	-1666	171	-1256	-1750	-1345	-1725	-408	-750	-740
Trøndelag	Inn	3469	3745	3985	4252	5066	5955	6271	6319	6527	6883	8120	7322	7557	7646
	Ut	4433	4936	4779	5447	5377	6195	6388	7124	6631	7024	8280	7438	7335	7395
	Netto	-964	-1191	-794	-1195	-311	-240	-117	-805	-104	-141	-160	-116	222	251
Nord-Norge	Inn	3539	4370	4738	4933	6431	7050	7748	8229	7938	8077	9510	9174	10190	10274
	Ut	5614	5978	6905	7887	8388	10408	10778	11011	12055	13217	15034	11813	10754	10204
	Netto	-2075	-1608	-2167	-2954	-1957	-3358	-3030	-2782	-4117	-5140	-5524	-2639	-564	70
Flyttinger mellom landsdelene ialt															
<i>Migrations between regions, total</i>		29291	31944	33490	36785	40482	45933	47415	49681	50774	53186	62549	53595	54781	54875

Tabell 13. Nettoflytting for fylkene, 1951-1973

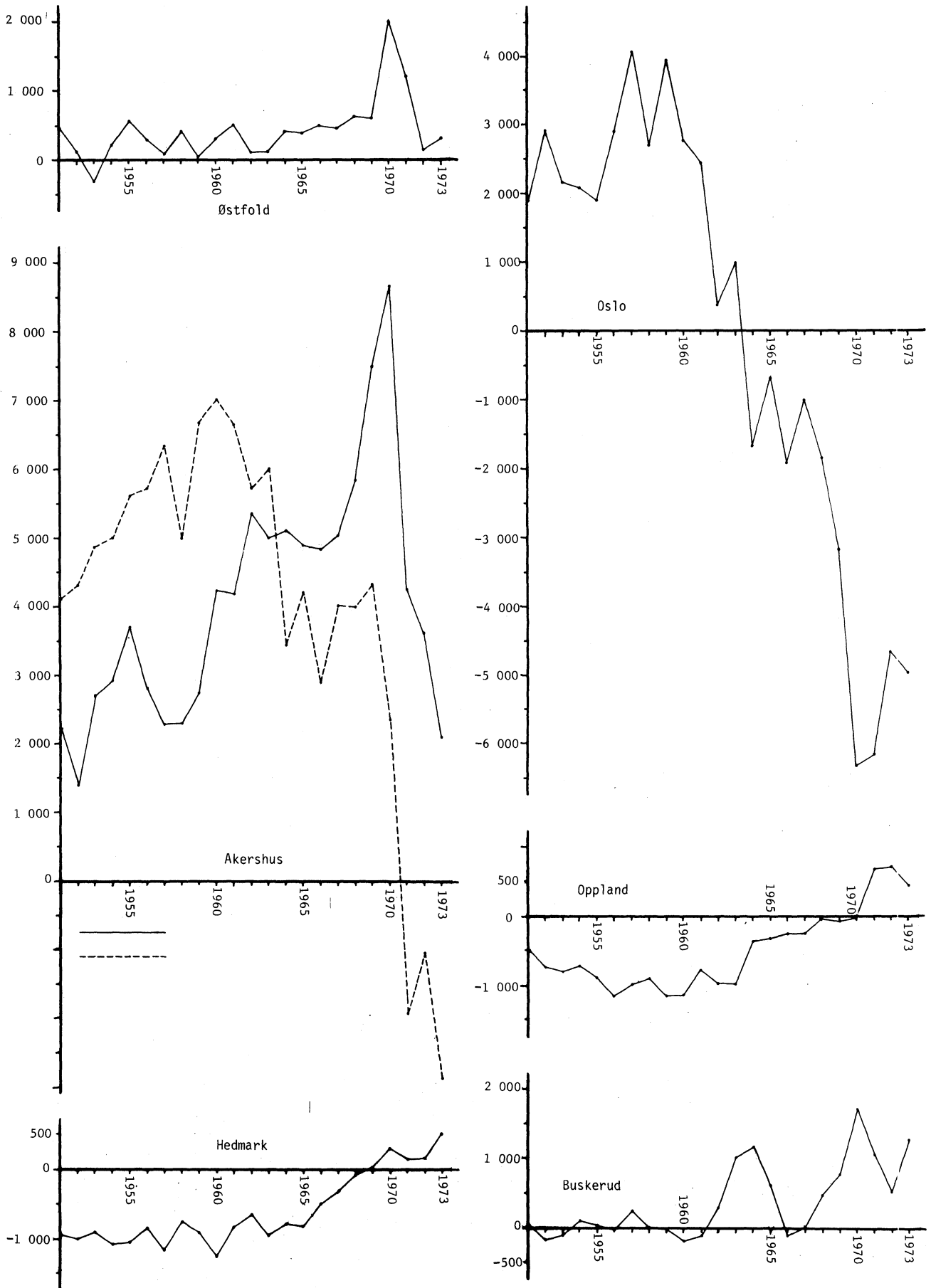
	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Østfold .	450	105	-326	207	548	280	74	402	45	298	502	104
Akershus .	2 219	1 403	2 702	2 923	3 709	2 818	2 284	2 298	2 740	4 238	4 189	5 346
Oslo	1 886	2 898	2 150	2 067	1 889	2 896	4 041	2 687	3 923	2 765	2 441	371
Hedmark .	-950	-993	-897	-1 076	-1 046	-847	-1 169	-755	-922	-1 263	-843	-652
Oppland .	-499	-744	-814	-735	-903	-1 160	-990	-913	-1 164	-1 159	-783	-973
Buskerud .	27	-185	-128	98	35	-17	234	1	-6	-204	-128	283
Vestfold .	831	744	830	436	252	167	147	148	601	923	420	374
Telemark .	0	215	-54	-22	113	629	942	184	-258	40	343	227
Aust- Agder ...	-253	-429	-508	-538	-536	-295	-475	-82	-336	-429	-250	138
Vest- Agder ...	-55	416	527	413	493	381	214	129	318	486	350	244
Rogaland .	0	64	163	76	-276	107	251	107	-63	191	0	-465
Hordaland	141	139	607	406	-86	138	-49	-262	-340	-66	-165	-103
Bergen ..	-378	-440	-670	-931	-174	-471	-405	101	-8	-317	-69	-199
Sogn og Fjordane .	-711	-743	-1 221	-936	-916	-636	-480	-293	-631	-841	-651	-433
Møre og Romsdal .	330	-99	368	-20	-303	-456	-636	-791	-815	-882	-1 207	-1 453
Sør- Trøndelag	-540	-578	-434	-227	-488	-556	-303	-189	102	-70	99	-34
Nord- Trøndelag	-423	-191	-643	-454	-703	-547	-838	-605	-1 051	-764	-1 294	-1 126
Nordland .	-1 213	-832	-590	-770	-850	-1 424	-1 612	-1 032	-1 180	-1 939	-1 400	-775
Troms ...	-545	-403	-660	-540	-507	-697	-719	-740	-578	-576	-1 118	-467
Finmark .	-317	-347	-402	-377	-251	-310	-511	-395	-377	-431	-436	-407
Summen av de posi- tive (tall- verdien av de negative) tall ...	5 884	5 984	7 347	6 626	7 039	7 416	8 187	6 057	7 729	8 941	8 344	7 087
Summen når Oslo/ Akershus og Bergen/ Hordaland slås sammen ..	5 743	5 845	6 740	6 220	7 039	7 278	8 187	5 956	7 729	8 941	8 344	7 087

Net migration for counties, 1951-1973

1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	
100	394	383	485	431	615	597	2 017	1 213	126	306	Østfold
5 010	5 109	4 891	4 824	5 023	5 836	7 492	8 664	4 242	3 611	2 093	Akershus
974	-1 684	-695	-1 946	-1 020	-1 862	-3 184	-6 327	-6 164	-4 676	-4 976	Oslo
-950	-783	-822	-489	-305	-84	21	294	151	159	509	Hedmark
-987	-372	-329	-260	-261	-35	-96	-25	667	703	432	Oppland
1 010	1 162	618	-115	14	455	764	1 704	1 052	531	1 253	Buskerud
-333	48	567	442	778	972	694	1 142	1 115	571	517	Vestfold
178	124	161	34	-413	-505	-449	-674	-55	-609	-531	Telemark
-233	-243	-208	-219	149	184	245	336	429	344	570	Aust-Agder
-17	78	693	220	447	395	542	278	513	332	230	Vest-Agder
-87	-351	42	827	127	170	132	319	57	157	194	Rogaland
146	258	615	766	1 146	915	998	2 761	1 614	-754	-490	Hordaland
-136	-305	-650	-577	-1 483	-1 352	-1 002	-2 936	-2 264			Bergen
-594	-403	-928	-471	-583	-574	-532	-601	174	-157	-357	Sogn og Fjordane
-1 345	-764	-745	-374	-463	-909	-939	-1 268	11	4	-87	Møre og Romsdal
113	354	269	599	241	491	439	570	-325	117	-235	Sør-Trøndelag
-1 191	-665	-509	-716	-1 046	-595	-580	-730	209	105	486	Nord-Trøndelag
-595	-1 209	-2 180	-1 913	-2 018	-2 594	-3 102	-3 654	-1 833	-854	-626	Nordland
-709	-365	-381	-628	-134	-536	-860	-785	-304	761	587	Troms
-354	-383	-792	-489	-630	-987	-1 180	-1 085	-502	-471	112	Finmark
											Total of positive (numerical value of negative) figures
7 531	7 527	8 239	8 197	8 356	10 033	11 924	18 085	11 447	7 521	7 289	
											Total when Oslo/Akershus and Bergen/Hordaland are combined
7 395	5 585	5 674	6 929	6 190	7 256	7 742	8 997	5 591	3 910	5 196	

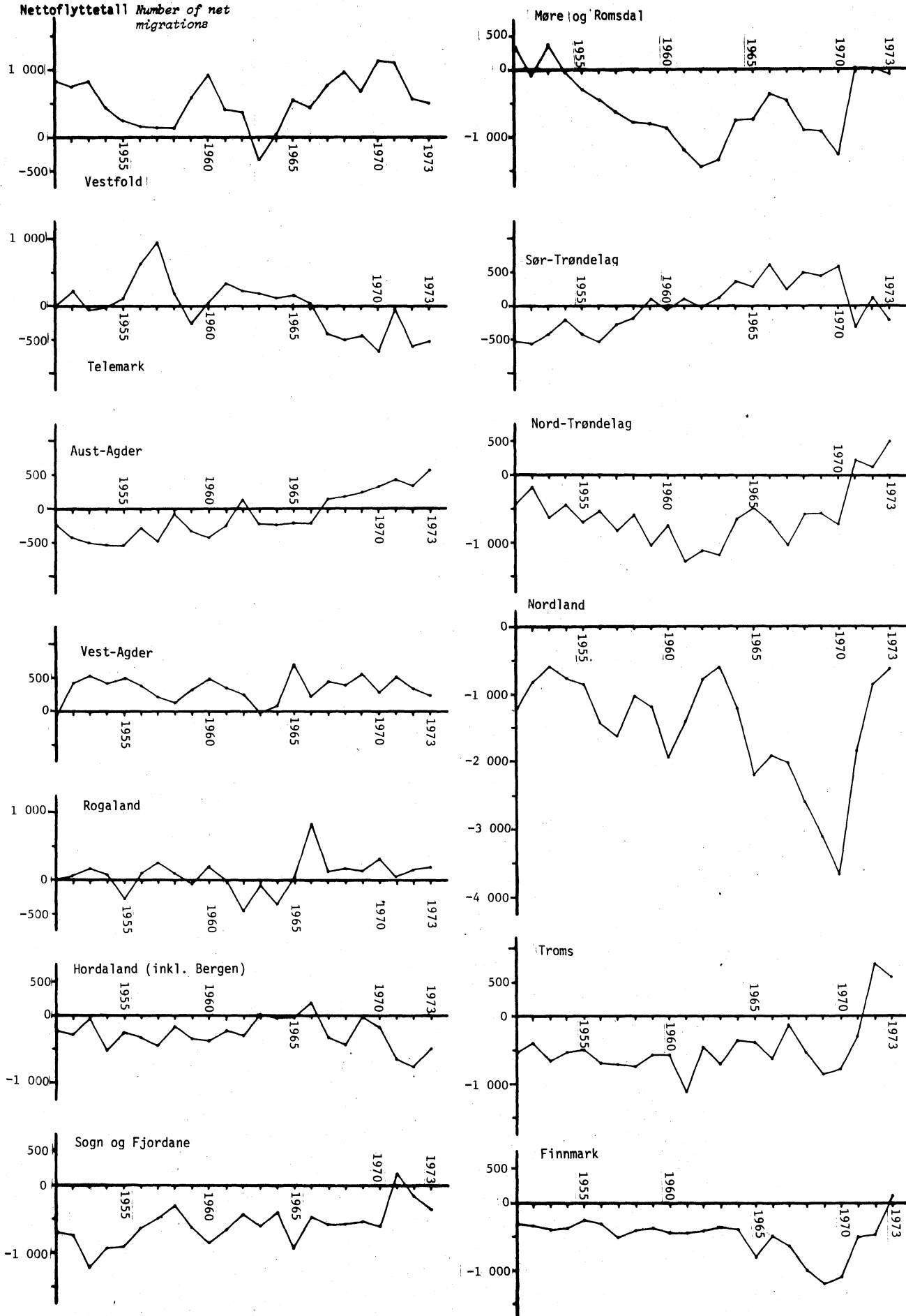
Figur 13. *Nettoflytting for fylkene. 1949-1973* Net migration for counties, 1949-1973

Nettoflyttetall
Number of net migrations

Figur 13 (forts.). Nettoflytting for fylkene, 1951-1973 *Net migration for counties, 1951-1973*

Nettoflyttetall *Number of net migrations*

IV. 4.b.i. Østlandet

Østlandet har hatt en meget jamn stigning i innflyttertallet fram til 1970, en stigning som i 1971-73 har vært avløst av nedgang. Østlandets andel av alle flyttinger mellom landsdelene var på 40-45 prosent for åra fram til 1970, en andel som i 1973 hadde sunket til 35 prosent. Antallet utflyttere har steget helt fram til 1973, dette året hadde Østlandet netto flyttetap til de øvrige landsdeler for første gang. Nettoflyttetallet har vært stabilt på 4-5000 for Østlandet gjennom det meste av 50- og 60-åra. Selv ikke år med relativt lave konjunkturer og redusert mobilitet (1958 og 1964) har hatt vesentlig lavere nettotall. Omslaget kom omkring 1970, det høye nettotallet dette året kan være en effekt av folketellingen. Denne helt klare endringen i nettoflyttetall skyldes nedgang i innflyttertallet, mens antall utflyttere har vokst i omtrent samme takt som tidligere. En kan kanskje anta at også utflyttertallet med tiden vil bli mindre dersom det rekrutteres stadig færre innflyttere.

Innenfor Østlandet har det vært en svært forskjellig utvikling for de enkelte fylker i perioden. Oslo hadde på 50-tallet om lag like høy nettoinnflytting som Akershus, i gjennomsnitt om lag 2 500 pr. år for hvert av fylkene. For Oslos vedkommende ble nettoinnflyttingen raskt mindre etter 1960, og har vært negativ hvert år etter 1964. Det har vært nedgang i folketallet fra slutten av 60-tallet. Sammen med Oslos nedgang fulgte en øking i innflyttingen til Akershus som var stor nok til at de to fylkene sammen hadde et årlig innflyttingsoverskott på 4-5 000 fram til 1970. Etter 1970 har Oslos utflyttingsoverskott økt sterkt, og innflyttingsoverskottet til Akershus har minket. Som sum hadde Oslo/Akershus nettoutflytting i 1973 på 3 000, og Oslo hadde tap overfor resten av landet også utenom Akershus. Denne utviklingen har fortsatt også i 1. halvår 1974.

Hedmark og Oppland har hatt en utvikling motsatt av Oslo og Akershus. Her var det fram til midten av 60-tallet en årlig nettoutflytting på om lag 1 000 fra hvert fylke. Tallene var meget stabile i hele denne perioden. På begynnelsen av 60-tallet var utflyttingen for Hedmark til dels større enn den naturlige tilvekst slik at folketallet gikk ned. Nedgangen i utflyttingen startet litt tidligere i Oppland enn i Hedmark, og de siste tre åra har Opplands innflyttingsoverskott vært litt større enn Hedmarks. For disse fylkene er det altså en meget langvarig negativ trend som er brutt. Bruddet kom først i fylkenes sentrale deler og for kommunene nær Oslo, men i de siste åra har det vært mer positiv befolkningsutvikling i alle deler av fylkene. Årsaken for de sørligste deler kan være utbygging av boligområder for folk med arbeidsplass i Oslo. For resten av området er det rimelig å anta at utviklingen har sammenheng med en desentralisering av arbeidsplasser i Oslo-området og en satsing på distriktsutbygging i enkelte av fylkenes regioner.

Østfold og Vestfold har vært de mest stabile innflyttingsfylkene. De har begge hatt nettoinnflytting alle år unntatt ett. Nettoen var bare noen få hundre hvert år fram til 1965, seinere har nettoinnflyttingen i enkelte år vært oppe i ca. 1 000. Dette stabile innflyttingsoverskott må i hovedsak skyldes variert næringsliv som har vært i stand til å absorbere de konjunktursvingninger som har vært innen enkelte næringer. Begge fylker har i det meste av perioden fått sitt overskott ved flyttebevegelsene med Vestlandet og Nord-Norge, mens det har vært balanse med resten av Østlandet. De siste par åra har nettoinnflyttingen vært lavere samtidig som de tradisjonelle leverandørregionene har bedret sin flyttebalanse betraktelig. Oslo/Akershus bidrog i 1973 med det meste av innflyttingsoverskottet, mens det var betydelig nettotap til hovedstadsområdet i perioden 1950-65.

Buskerud og Telemark har begge hatt en mer ujamn utvikling enn de andre Østlands-fylkene. Dæres næringsliv er ikke så allsidig som næringslivet i de øvrige fylkene rundt Oslofjorden, og de er sterkere avhengig av nøkkelnæringenes konjunkturutvikling. Telemark hadde en jamt over mer stabil flyttebalanse enn Buskerud fram til 1967, med få år med nettoutflytting og med innflyttingsoverskott opp til 1 000. Buskerud hadde flere år med tap, og kom i 1963 for første gang opp i en nettoinnflytting på 1 000. I åra fra og med 1967 har Telemark hatt en ganske stabil nettoutflytting som har vært sterkere enn for de andre fylkene i Sør-Norge (unntatt Oslo). I 1973 var Telemark det fylket i landet som i forhold til folketallet hadde sterkest nettoutflytting. Etter 1967 har Buskerud vært blant de fylkene som har hatt størst nettoinnflytting. Fylket er ikke i samme grad som tidligere avhengig bare av treforedling, og denne nøkkelnæringen har hatt en utvikling som har gitt grunnlag for vekst også i fylkets ytterområder. Buskerud og Telemark har i likhet med Østfold og Vestfold hatt sterk nettoinnflytting fra Nord-Norge og fra enkelte av Vestlands-fylkene.

IV. 4.b.ii. Sørlandet

Sørlandet hadde i 1972 og 1973 størst nettoinnflytting av landsdelene, og det har vært samme nivå på nettoinnflyttingen siden midten av 60-tallet. Før den tiden var det nærmest balanse mellom inn- og utflytting. Antallet inn- og utflyttinger har vist en meget jamm stigning i hele perioden, og en kan ikke spore betydelig økt innflytting eller redusert utflytting som følge av oljeaktiviteten og den økte aktivitet som har fulgt i næringslivet ellers. Det ekstra arbeidskraftsbehov som er skapt, ser heller ut til å være dekket ved flyttinger innen landsdelen og ved innvandring fra utlandet (se også kap. III. 2.b.i.). Det har for deler av Agder-fylkene vært nokså vanlig å ta relativt kortvarige Amerika-opphold, og den nye utviklingen i næringslivet på Sørlandet kan ha ført til en mobilisering av potensielle tilbakeflyttere fra utlandet.

I det meste av perioden har det vært forskjell på Aust- og Vest-Agder i flyttemønster og -balanse. Aust-Agder hadde nettoutflytting de fleste år fram til slutten av 1960-tallet. Vest-Agder har derimot vært et stabilt innflyttingsfylke, med nettoutflytting bare et par år. Kristiansand er det store vekstområdet, og det meste av Aust-Agders tap skyldes flytting dit. Da Aust-Agder kom over på positiv flyttebalanse skjedde også en endring i nettostrømmene innen landsdelen, slik at Aust-Agder de siste åra har hatt nettoinnflytting fra Vest-Agder. Aust-Agder er nå (1973) det fylket som i forhold til folketallet har størst nettoinnflytting fra resten av landet.

I de siste åra har Sørlandet hatt nettoinnflytting fra alle landsdeler, mens gevinsten i tidligere år skrev seg fra utvekslingen med de fjerneste landsdelene.

IV. 4.b.iii. Vestlandet

Vestlandet har i hele registreringsperioden hatt nettoutflytting, med unntak av året 1966. Tapet har vært ujamnt økende fra ca. 1 000 på begynnelsen av 50-tallet til 2 000 ti år seinere. Det gikk så litt ned på slutten av 60-tallet. For 1971-73 var nettoutflyttingen mindre enn i noen foregående treårsperiode, og dette kan ses i sammenheng med nedgangen i Østlandets innflyttingsoverskott. Til tross for denne bedring, var i 1972 og 1973 Vestlandet den landsdel som hadde sterkest nettoutflytting. Vestlandet hadde temmelig årvisst, helt fram til 1971, et betydelig innflyttingsoverskott fra Nord-Norge, et overskott som dog aldri kunne kompensere nettoutflyttingen til Østlandet og Sørlandet.

Rogaland er av de fylker som har sterkest tilvekst i befolkningen, men dette gir seg ikke utslag i nettoflyttetallene for innenlandske flyttinger de siste åra. I perioden 1971-73, da oljeaktiviteten har vært av betydning, har nettoinnflyttingen fra de øvrige fylker vært i alt om lag 400. Nettoinnflyttingen fra utlandet har vært hele 2 500. Også før 1970 hadde Rogaland tilnærmet balanse i de innenlandske flyttingene. Fylket har hatt noen sterkt avvikende år i positiv og negativ retning, trolig som følge av utviklingen innen sentrale næringer. Rogaland har stor nettoinnflytting fra de øvrige fylker på Sørlandet og Vestlandet og mindre fra Nord-Norge. Tradisjonelt har fylket hatt en stabil nettoutflytting til Østlandet, særlig Oslo-området. Dette forhold har også snudd seg på 70-tallet, samtidig som overskottet fra nabofylkene og Nord-Norge har avtatt.

Da Bergen var eget fylke, var det et klart utflyttingsfylke, fordi det meste av forstadsdannelsen skjedde i Hordaland. Tallene varierte sterkt og i takt med boligbyggingen i Bergen. Etter sammenslutningen mellom Bergen og Hordaland (i 1972) har også det nye fylket vært et utflyttingsområde, og det har stått for det meste av Vestlandets nettoutflytting. Om flyttingene mellom Hordaland og Bergen holdes utenfor i de tilbakegående tall, ser vi at Bergen har hatt nettoinnflytting fra resten av landet, mens Hordaland har hatt tap de seinere åra. Det var særlig Sogn og Fjordane og Nord-Norge som svarte for Bergens nettoinnflytting fra Norge utenom Hordaland. Bergen/Hordaland hadde en stilling som var typisk for Vestlandets plassering midt i landets "flyttehierarki": En ikke særlig sterk nettoutflytting var satt sammen av en vinst fra landets typiske utflyttingsområder og et enda større tap til de mest sentrale delene. Med de nye flyttetendensene i 70-åra har også dette forandret seg.

Sogn og Fjordane har hatt utflyttingsoverskott til de fleste fylker de fleste åra, og har i de siste 25 år vært det mest stabile utflyttingsområde i Sør-Norge. Tapet har vært 400-800 de fleste åra mellom 1950 og 1970. For et fylke med om lag 100 000 innbyggere, er dette et betydelig tap, og veksttakten i folketallet ble i perioden 1961-70 bare 0,1 prosent pr. år. Tapet fordelte seg fram til 1970

i hovedsak mellom Hordaland/Bergen og Oslofjord-fylkene, med en viss overvekt på den første regionen. Etter 1970 har det vært omtrent samme antall flyttinger inn og ut av fylket, med et overskott fra Hordaland og fortsatt underskott til Oslofjord-fylkene. Antallet personer som kan tenkes å flytte tilbake fra Hordaland vil trolig være større enn fra Oslo-området p.g.a. langt flere utflyttere i tidligere tider og kortere avstand.

De hovedtrekk som er beskrevet for Sogn og Fjordane gjenfinnes også for Møre og Romsdal. Det var i perioden 1950-70 stort sett tap overfor alle sørnorske fylker (unntatt Sogn og Fjordane), men innflyttingsoverskottet fra de fire nordligste fylkene var samtidig betydelig. Nettoutflyttingen steg fra tilnærmet null i første halvdel av 50-åra til årlig tap på over 1 000 et ti-år seinere. Nettotapet var da av samme størrelsesorden som Nordlands tap. Til forskjell fra de østnorske fylkene som samtidig hadde tap, bedret situasjonen seg for Møre og Romsdal først etter 1970. De tre siste åra viser igjen balanse. Dette kan kanskje forklares ved oljeaktivitet og avledet virksomhet, men balansen gjenfinnes for nesten alle kommuner også, uavhengig av avstand fra byggesteder for boreplattformer eller mekanisk industri.

Utviklingen for Vestlandet som helhet har vært nokså positiv med synkende utflyttingsoverskott de siste åra, men det er usikkert hvordan det vil gå i tida framover. Det kan lett tenkes en økt innflytting til landsdelen p.g.a. oljeaktiviteten, men det er nå vanskelig å se hvor disse skal flytte fra. Også andre regioner, som har vært helt uten kontakt med oljeutbygging, har en bedring i flyttebalansen. Dette gjelder også de områder som i lengre tid har hatt nettoleveranse av flyttere til Vestlandet, og som selv i framtida kan få virksomhet i tilknytning til oljen. En mulig utvikling vil være knapphet på arbeidskraft på Vestlandet, og at en økt sysselsetting i oljeaktiviteter vil være avhengig av en sterk lokal konsentrasjon.

IV. 4.b.iv. Trøndelag

Trøndelag har hatt en mer ujevn utvikling i nettoutflyttingen, med et gjennomsnittlig årlig tap på om lag 1 000 hele perioden fram til 1965. Nedgangen i nettoutflyttingen satte inn tidlig på 1960-tallet, og det har vært omtrent balanse alle år etter 1967. De to siste år har det vært et lite innflyttingsoverskott.

Trøndelag kan ofte betraktes som et "miniatyr-Norge", så også når det gjelder flyttinger etter 1950. Det tidligere innflyttingsområdet Sør-Trøndelag er blitt et fylke med svak nettoutflytting, mens den viktigste "leverandøren" av flyttere, Nord-Trøndelag, selv har fått nettoinnflytting og vinst i utvekslingen med det gamle vekstområdet.

Tidlig på 50-tallet hadde Nord- og Sør-Trøndelag om lag samme tap i absolutte tall, om lag 500 pr. år fra hver. Fra midten av 50-tallet fikk Sør-Trøndelag en gradvis bedring, mens utflyttingen fra Nord-Trøndelag økte tilsvarende, slik at nettoresultatet holdt seg relativt konstant. Nettoutflyttingen fra Nord-Trøndelag var flere år opp mot 1 prosent av folketallet, og nesten hele fødseloverskottet gikk tapt ved utflytting. På slutten av 60-tallet ble nettoutflyttingen fra Nord-Trøndelag redusert, samtidig som overskottet for Sør-Trøndelag avtok. Etter 1970 har Nord-Trøndelag hatt nettoinnflytting, mens det har vært omtrent balanse i Sør-Trøndelag. Nord-Trøndelags bedring har særlig skjedd i utvekslingen med naboen i sør. Også i utvekslingen med de fleste andre fylker er det nettoinnflytting eller balanse, mens Nord-Trøndelag tidligere hadde tap overfor nesten alle fylker i Sør-Norge. Nord-Trøndelags sterke nettoutflytting til Møre og Romsdal er nå borte, mens det i 1973 fortsatt var nettoinnflytting fra Nordland.

Analysen på fylkesnivå er lite egnet for så heterogene områder som Trøndelags-fylkene. Da Sør-Trøndelag var innflyttingsområde, falt veksten nesten utelukkende på Trondheim. De siste års utvikling har gitt bedre balanse for de fleste kommuner i landsdelen, men nettoinnflyttingen til Verdal de tre siste år har vært større enn hele nettoinnflyttingen til Nord-Trøndelag. Veksten i Verdal skyldes entydig Akergruppens bygging av oljeplattformer og SIVA-anlegget. Til forskjell fra oljekommunene i Rogaland dekker Verdal sitt arbeidskraftsbehov utelukkende ved innenlandske flyttinger. (I et foredrag av Tor Henning Dahl ved Verdalsprosjektet, Universitetet i Trondheim (Finansdepartementets oljeseminar 15/11 1974) ble det sagt at deres første data tyder på at arbeidsplassene ved Akers anlegg fylles med tidligere utflyttede nordtrøndere og nordlendinger som nå ser en sjanse til å komme nærmere hjemstedet.)

IV. 4.b.v. Nord-Norge

Sammen med Østlandet er det Nord-Norge som har hatt den mest dramatiske utvikling i flytte-tallene. Landsdelen har helt til 1973 hatt et vedvarende tap i utvekslingen med de andre landsdelene. Tapet var på i alt 21 000 i perioden 1951-60 og 32 000 i perioden 1961-70. I 1969 og 1970 var netto-utflyttingen så sterk at landsdelen hadde nedgang i folketallet. Det var ikke tidligere registrert nedgang i folketallet på landsdelsnivå, og nedgangen fikk stor oppmerksomhet av den politiske ledelse på nasjonalt og regionalt nivå og i utbyggingsavdelingene i de berørte fylkene. Fra 1970 til 1971 ble nettotapet halvert. Dette ble dels tolket som ikke reelt og en effekt av folketellingen, men bedringen i flyttebalansen fortsatte slik at landsdelen hadde nettoinnflytting i 1973. På slutten av 60-tallet vokste utflyttertallet sterkt uten tilsvarende oppgang i innflyttertallet. Etter 1970 har antallet utflyttere gått ned igjen og innflyttertallet opp. En stor del av innflytterne til landsdelen er sannsynligvis folk som flytter tilbake etter å ha flyttet ut noen år tidligere. Når utflyttertallet går ned, minker også rekrutteringen til gruppen av potensielle tilbakeflyttere, og det kan ut fra dette ventes en nedgang i tilbakeflyttertallet de nærmeste år.

Fram til og med 1972 var det meget sjeldent at Nord-Norge hadde innflyttingsoverskott fra noen av de andre landsdelene. Størst var tapet til fylkene ved Oslofjorden, spesielt til Oslo-området. I 1973 var forholdet snudd helt om, da var det Oslo-området som gav det viktigste bidraget til landsdelens nettoinnflytting. Nord-Norge har hatt en stor og stabil nettoutflytting til Vestlandet også, men i 1973 snudde den til nettoinnflytting.

Ved registreringsperiodens begynnelse hadde alle fylkene i Nord-Norge en nettoutflytting på om lag 5 promille av folketallet. Helt fram mot 1965 var dette mønsteret ganske stabilt. Midt på 60-tallet fikk Troms en midlertidig bedring, samtidig som nettoutflyttingen fra de to andre fylkene steg. På slutten av 60-tallet hadde Nordland og Finnmark et tap på om lag 1,5 prosent pr. år, mens Troms' tap var om lag halvparten av dette. I Nordland var nettoutflyttingen betydelig større enn fødselsoverskottet. Alle fylkene hadde i 1971 en sterkt bedret flyttebalanse, og i 1972 var Troms det fylket som hadde størst nettoinnflytting fra landet for øvrig (Oslo/Akershus regnet som ett fylke). I 1973 var også Finnmark kommet på plussiden, og Nordlands tap var mindre enn de to andres vinst.

IV. 5. Utviklingen i antall nettoutflyttingskommuner i de enkelte fylker 1966-1973

Mønsteret i flyttingene mellom landsdeler og fylker har aldri vært så balansert som i 1973. Summen av tapene for landsdeler med nettoutflytting (eller gevinstene for landsdeler med nettoinnflytting) utgjør bare 2 prosent av bruttostrømmene, mot 10-15 prosent det meste av perioden 1950-70. Det er innenfor rammen her ikke plass til å gå ned på kommunenivå for å se hvordan den nye tendensen slår ut. Det vi har sett som et noenlunde likt antall inn- og utflyttinger på høyere nivå etter 1970, kan tenkes å skrive seg fra en sterk nettoinnflytting til et fåtall sentra i hvert fylke, men den kan også skyldes en utjamning i flyttebalansen helt ned på kommunenivået. For å undersøke dette, er tabell 14 satt opp. Den inneholder for hvert fylke antall kommuner med nettoutflytting i prosent av alle kommuner for åra 1966, 1969, 1971 og 1973, antall utflyttere fra disse kommunene i sum og gjennomsnitt, og nettoflytterresultat for hele fylket. Åra er valgt dels ut fra dataenes tilgjengelighet, stabil kommunestruktur og ønsket om å få med 1971 og 1973. Tabellen bygger på kommunene som enheter og tar altså ikke hensyn til den store forskjell i kommunestruktur som fylkene har. Sammenlikninger mellom fylkene kan derfor gjøres bare dersom en tar hensyn til dette. Sammenlikninger over tid kan for de fleste fylker gjøres, fordi det i perioden har vært relativt få kommunegrenseendringer av betydning. Sammenslutningen mellom Bergen og omegnskommunene i 1972 betyr mye for Hordalands tall.

To sider ved tabellen skal kommenteres.

- i) Utviklingen i andelen av kommunene som har nettoutflytting
- ii) Utviklingen i nettoflyttetallene, sett sammen med nettoutflyttingen fra kommuner som har utflyttingsoverskott

Tabell 14. Nettoutflyttingskommuner og nettoflytting for fylkene 1966, 1969, 1971 og 1973

	1966				1969			
	Andel av kommuner med netto-utflytting, prosent <i>Proportion of municipalities with net out-migration, percentages</i>	Nettoutflytting fra disse kommuner <i>Net out-migration from these municipalities</i>		Netto-flytting for fylket <i>County net migration</i>	Andel av kommuner med netto-utflytting, prosent <i>Proportion of municipalities with net out-migration, percentages</i>	Nettoutflytting fra disse kommuner <i>Net out-migration from these municipalities</i>		Netto-flytting for fylket <i>County net migration</i>
		Pr. kommune <i>Per municipality</i>	I alt <i>Total</i>			Pr. kommune <i>Per municipality</i>	I alt <i>Total</i>	
Østfold	52	54	755	+380	44	37	415	+761
Akershus	14	49	148	+4 674	5	4	4	+7 716
Oslo	100	2 496	2 496	-2 496	100	2 363	2 363	-2 363
Hedmark	73	60	953	-566	59	60	774	-96
Oppland	72	30	538	-250	64	38	607	-27
Buskerud	55	51	557	-125	55	28	306	+848
Vestfold	50	26	289	+402	36	46	370	+745
Telemark	78	28	387	+9	67	86	1 028	-477
Aust-Agder	68	24	411	-123	48	29	292	+384
Vest-Agder	47	35	248	+407	27	36	145	+986
Rogaland	54	37	522	+1 180	50	58	760	+345
Hordaland	68	62	1 562	+10	68	87	2 166	+172
Sogn og Fjordane	64	51	812	-474	72	41	739	-517
Møre og Romsdal	58	53	1 113	-356	80	52	1 458	-914
Sør-Trøndelag	81	45	947	+521	81	50	1 050	+489
Nord-Trøndelag	83	54	1 087	-836	79	39	742	-633
Nordland	84	65	2 483	-2 105	89	85	3 301	-3 199
Troms	75	57	1 026	-651	92	59	1 287	-929
Finmark	75	48	722	-546	85	77	1 309	-1 176
Hele landet	65	57	17 056	-945	64	66	19 116	+2 115

Net out-migration municipalities and net migration for counties. 1966, 1969, 1971 and 1973

Andel av kommuner med netto-utflytting, prosent <i>Proportion of municipalities with net out-migration, percentages</i>	1971			Andel av kommuner med netto-utflytting, prosent <i>Proportion of municipalities with net out-migration, percentages</i>	1973			
	Nettoutflytting fra disse kommuner <i>Net out-migration from these municipalities</i>		Netto-flytting for fylket <i>County net migration</i>		Nettoutflytting fra disse kommuner <i>Net out-migration from these municipalities</i>		Netto-flytting for fylket <i>County net migration</i>	
	Pr. kommune <i>Per municipality</i>	I alt <i>Total</i>			Pr. kommune <i>Per municipality</i>	I alt <i>Total</i>		
16	115	459	+1 564	28	107	752	+535	<i>Østfold</i>
9	58	115	+4 870	14	123	368	+2 398	<i>Akershus</i>
100	4 247	4 247	-4 247	100	4 264	4 264	-4 264	<i>Oslo</i>
45	66	656	+242	41	16	145	+562	<i>Hedmark</i>
32	24	193	+781	40	21	213	+456	<i>Oppland</i>
10	25	49	+1 432	30	12	74	+1 436	<i>Buskerud</i>
23	107	535	+1 357	18	213	852	+610	<i>Vestfold</i>
39	82	572	+105	50	92	832	-598	<i>Telemark</i>
37	38	268	+637	26	25	125	+701	<i>Aust-Agder</i>
20	36	108	+1 014	27	38	152	+553	<i>Vest-Agder</i>
54	26	367	+963	42	39	428	+1 052	<i>Rogaland</i>
51	153	2 899	-121	45	117	1 750	-248	<i>Hordaland</i>
56	34	476	+230	60	64	967	-329	<i>Sogn og Fjordane</i>
54	33	626	+179	57	36	717	-34	<i>Møre og Romsdal</i>
69	39	701	-149	69	31	570	-120	<i>Sør-Trøndelag</i>
54	39	507	+285	58	32	454	+519	<i>Nord-Trøndelag</i>
84	57	2 119	-1 803	59	46	1 189	-525	<i>Nordland</i>
67	45	718	-253	38	32	291	+625	<i>Troms</i>
60	53	634	-471	50	25	252	+115	<i>Finnmark</i>
47	77	16 249	+6 615	44	73	14 395	+3 444	<i>The whole country</i>

Andelen av kommunene som har nettoutflytting har totalt sett sunket i alle periodene. Dette gjelder også mellom 1966 og 1969 til tross for at summen av nettoutflyttingene steg i perioden. Uten sammenslutningene mellom Halden - Berg - Idd, Sandefjord - Sandar, Ålesund - Borgund og Bodø - Bodin, ville summen av nettoutflyttingene for 1969 trolig vært over 20 000. Ser vi på de enkelte deler av landet, gikk andelen av kommuner som hadde nettoutflytting ned på Østlandet og Sørlandet mellom 1966 og 1969, med Telemark som viktig unntak. Gjennomsnittet av antall utflyttere fra kommuner med netto-utflytting var nokså likt i 1966 og 1969, mens de fleste fylkene hadde høyere nettoinnflytting (eventuelt lavere nettoutflytting). Dette antyder at fylkenes mest ekspansive områder har hatt en meget sterk vekst i perioden, og at denne veksten har skjedd ved innflytting fra andre deler av landet og utlandet.

I resten av landet steg både andelen kommuner med nettoutflytting og gjennomsnittlig antall utflyttere for disse kommunene. Siden de fleste fylkene også har hatt en negativ utvikling i flyttebalansen, må vi anta at det er Østlandet og Sørlandet som har mottatt en økende del av flytteoverskottet. Det var i denne perioden således en økende konsentrasjon om Sørlands-kysten og Oslofjord-fylkene på bekostning av resten av landet. Konsentrasjonsprosessen i disse områdene skjedde tidligere på bekostning av nærområdene uten å forrykke balansen mellom landsdelene. I 1966 og 1969 hadde Sør-Trøndelag en klar nettoinnflytting, samtidig som 80 prosent av kommunene hadde utflyttingsoverskott av samlet stor betydning. Hele tilveksten skyldtes tilflyttingen til Trondheim og forstadskommunene. Tilveksten til Trondheim skjedde delvis på bekostning av Nord-Norge, men spesielt gikk det ut over de andre kommunene i Trøndelag. Her ser vi den samme type konsentrasjon som Oslo-området hadde tidligere.

Mellom 1969 og 1971 får vi så en bedre likevekt i flyttingene på landsdelsnivå. Tabellen viser at denne bedringen er det også mange kommuner som får del i. Under halvparten (47 prosent) av kommunene i 1971 hadde nettoutflytting. Nedgangen i andelen med nettoutflytting var fortsatt sterk på Østlandet og Sørlandet, mens gjennomsnittlig antall nettoutflyttere var i oppgang for fylker som Østfold, Akershus og Vestfold, og omtrent stabilt for de øvrige. Oppgangen hadde sin årsak i utviklingen i tettbygde kommuner med stor følsomhet overfor takten i boligbyggingen.

Med unntak av Sør-Trøndelag og Hordaland hadde de andre fylkene en klar øking i nettoinnflyttingen eller nedgang i nettoutflyttingen, og det var en jamn nedgang i andelen utflyttingskommuner og antallet flyttere fra disse. De tre største byområdene i landet begynner her å miste taket på nettoflyttestrømmene, og dette resulterer i en bedring for det store flertall av landets øvrige kommuner. Oppgangen på landsbasis i nettoutflyttingen pr. utflyttingskommune skyldes stigningen i nettoutflyttingen fra Oslo, Bergen og noen få østlandsbyer.

Fra 1971 til 1973 er det spesielt de nord-norske fylkene som har bedret flyttebalansen. Landsdelen har nå (1973) nettoutflytting i bare omtrent halvparten av kommunene, mot nesten 90 prosent i 1969. De som fortsatt har utflytting taper mindre enn det som var vanlig tidligere. Det at "strømmen har snudd" har altså ført til en jamn bedring i flyttemønsteret for hele landsdelen. Det er tilsynelatende ikke slik at f.eks. Tromsø vokser på bekostning av de øvrige kommuner i Troms. Nettooverskottet er spesielt stort i utvekslingen med Oslo, Bergen og Trondheim. Tromsøs nettoinnflytting fra resten av fylket utgjør bare 10 prosent av det samlede innflyttingsoverskottet. De indre deler av Østlandet (Hedmark, Oppland og Buskerud) hadde også en svært lav nettoutflytting fra de kommunene som hadde tap. Utviklingen på Vestlandet og i Trøndelag har vært svakere i perioden, til tross for en ikke uvesentlig oljeaktivitet som har vokst fram der. Nettoflyttebalansen for Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal er igjen negativ, og det har vært ubetydelig nedgang både i andelen kommuner med utflyttingsoverskott og størrelsen på dette overskottet. Særlig i sammenlikning med Nord-Norge synes dette å være overraskende negativt. Nord-Trøndelag hadde i 1973 sterk nettoinnflytting, et overskott som skrev seg bare fra innenlandske flyttinger. Dette har dog ikke ført til at det er blitt gunstigere befolkningsutvikling i så mange kommuner, og det skjer en nokså sterk konsentrasjon om kommunene på østsida av Trondheimsfjorden. Kystfylkene mellom Rogaland og Trøndelag har på langt nær så positiv utvikling i flyttemønsteret som Nord-Norge og indre Østland, og det har vært en ujamnere utvikling på kommunenivået i vest.

V. Sammendrag og konklusjon

Denne analysen har to formål. Det ene er å gi et grunnlag for å sette de flyttingene som Flyttemotivundersøkelsen 1972 undersøker inn i en videre sammenheng. Det andre er å gi en samlet beskrivelse av flyttingene i Norge for det tidsrom det finnes flyttestatistikk. Det er spesielt aktuelt å gi en slik beskrivelse nå fordi flyttemønsteret på 1970-tallet har vist en helt annen utvikling enn tidligere.

Sammendraget følger en annen disposisjon enn analysen. Vi skal her gjennomgå flyttingene 1949-1973. Der nest skal hovedtrekkene fra 1971 nevnes, og det skal gis svar på spørsmålet om en ut fra dette kan anvende konklusjoner bygd på 1971-flyttingene også for en lengre periode.

Det har vært en øking i antallet flyttinger og i mobilitet gjennom perioden. Denne økingen har vært nokså ujamn av flere grunner. En viktig grunn til at sammenlikninger over tid vanskelig gjøres, er kommunesammenslutningene som fant sted spesielt midt på 1960-tallet. Forsøket på å justere for dette viser at mobiliteten de siste 25 år har økt med om lag en tredjedel. Et annet forhold som gjør sammenlikninger av mobilitetstallene mindre interessant, er endringene i alderssammensetningen i befolkningen. Den aldersspesifikke mobilitet for de fleste aldersgrupper viser en helt annen utvikling enn den samlede mobilitet. For å få et uttrykk som tar hensyn til dette, og som kan brukes i stedet for samlet mobilitet, er begrepet forventet antall flyttinger innført. Begrepet er uttrykk for det antall flyttinger et nyfødt barn vil gjøre i livet dersom den aldersspesifikke mobilitet holder seg slik den var i fødselsåret. Dette tallet er nå nede på samme nivå som det var i begynnelsen av 1950-åra. Fra begge målene kan en lese hvordan flyttingenes sammensetning har forandret seg over tiden. Det har vært en absolutt og relativ øking i antallet flyttinger utført av personer under 15 år, sterkest har økingen vært i gruppen 0-4 år. For personer mellom 15 og 39 år har det vært en kulminasjon i flyttehyppigheten, og det har vært en nedgang i noen år for alle gruppene. For personer eldre enn 40 år registreres mobilitet som er lavere enn gjennomsnittet, og tallene er så små at det til dels kan være vanskelig å se noen klar utvikling innenfor 5-årsgrupper. Ser vi på de store trekk, har det vært nedgang i mobilitet og antall flyttinger. Gjennom hele perioden har det vært en utjamning av mobilitetsforskjellen mellom kvinner og menn. Det har ført til at menn nå har høyere mobilitet enn kvinner i aldersgruppene mellom 25 og 54 år. Hele økingen i antall flyttinger har skjedd for familieflyttinger. Antallet ene-flyttinger har i hele perioden vært om lag 80 000, noe mindre de siste åra. En stor del av økingen i flyttertallet består av flyttinger til forstedene, som nå dannes i dels lang avstand fra byene, og dels vil det være tilbakeflytting til områder som familien eller enkeltmedlemmer føler seg knyttet til.

Mobiliteten for flytting mellom landsdelene har steget sterkere enn den samlede mobilitet, selv når vi tar endringene i kommunestruktur i betraktning. Når vi bryter flyttingene ned på de enkelte regioner, kommer de tre siste åra (1971-1973) fram som klart avvikende fra de foregående. Dette gjelder utpreget for nettoflytteresultatet, men også i noen grad for antallet inn- og utflyttere. Mellom 1950 og 1970 hadde Østlandet et innflyttingsoverskott på mellom 4 000 og 6 000 de fleste åra, med de høyeste tall i slutten av perioden. Denne nettoinnflyttingen var i 1973 snudd til en svak nettoutflytting. Sterkest bedring i flyttebalansen hadde Nord-Norge, som etter årlig tap på 2-5 000 det meste av perioden 1950-70, har fått nettoinnflytting i 1973. Landsdelens andel av rikets samlede folketal steg for første gang på lang tid i 1972. Sørlandet hadde i begynnelsen av perioden et balansert flyttemønster, og de siste åra har innflyttingsoverskottet vært mellom 600 og 1 000. I forhold til folketallet er dette det største innflyttingsoverskottet. Vestlandet har hatt nettoutflytting det meste av perioden, og det kan ikke spores noen stor bedring der de siste åra. I 1972 og 1973 var dette den landsdelen som hadde det største utflyttingsoverskott. Trøndelag var et betydelig utflyttingsområde fram til begynnelsen av 1960-tallet. Fra da av har landsdelen hatt tilnærmet balanse de fleste åra. De to fylkene i Trøndelag har imidlertid hatt en svært ulik utvikling, og kan derfor nevnes som eksempel på store regionale forskjeller innen en landsdel. Mens de to Trøndelags-fylkene i begynnelsen av 1950-åra hadde omtrent like store utflyttingstap, gikk Nord-Trøndelag etter hvert over til å bli et meget betydelig utflyttingsfylke, mens utflyttingen fra Sør-Trøndelag gikk omtrent like sterkt tilbake som den økte i nabofylket. Det var her Trondheims vekst som dominerte utviklingen. I den aller

siste tida har nettoinnflyttingen til Sør-Trøndelag stoppet, mens Nord-Trøndelag er blitt et betydelig innflyttingsområde. Innenfor Nord-Trøndelag er tilveksten konsentrert spesielt om de store kommunene på østsida av Trondheimsfjorden.

En klar og langvarig utvikling fra stort utflyttingsoverskott til nettoinnflytting har også Hedmark og Oppland hatt, på bekostning av Oslo-området. Oslo/Akershus, som enkelte år på slutten av 60-tallet hadde opp til 60 prosent av den samlede befolkningstilvekst i landet, hadde i 1973 en netto-utflytting til resten av landet på 2 000 personer. De nordnorske fylkene har alle hatt en sterkt bedret flyttebalanse de siste tre åra, og foreløpige tall for tre kvartaler av 1974 antyder at alle fylkene her vil ha omtrent balanse i 1974.

Fylkene og landsdelene har fått en sterkt bedret balanse i flyttemønsteret. Svært summariske data på kommunenivå antyder at vi finner igjen mye av den samme utjamning i flyttemønsteret her. Såvel antallet kommuner med nettoutflytting som størrelsen på deres utflytting, er i nedgang.

Året 1971 er et overgangsår mellom et relativt stabilt regionalt mønster i 1950- og 60-åra og noe som tegner til å bli et nytt mønster i 1970-åra. Når det er vanskelig å se hvor 1971 "egentlig" hører hjemme, kommer det bl.a. av at det ble holdt folketelling det foregående år, og tallene for 1970, og i noen grad også 1971, vil være preget av dette. Alle landsdelene hadde i 1971 sin største relative innflytting fra Nord-Norge, mens landsdelens stilling som flyttemål var mindre betydelig. Til tross for dette var de fleste strømmer mellom landsdelene satt sammen av to nesten like store, motsatt rettede delstrømmer. Summen av nettotapene (eller vinstene) for flyttingene mellom landsdelene utgjorde om lag 6 prosent av alle flyttinger mellom landsdelene. Dette tapet måtte Nord-Norge bære 5/6 av, det meste av resten falt på Vestlandet. Østlandet tok 70 prosent av overskottet, Sørlandet resten.

Når en går nedover i regionalt nivå, får flyttingene en stadig sterkere betydning for befolkningsutviklingen. Fødselsoverskottet i Nordland fylke var mindre enn utflyttingsoverskottet, og omtrent lik halve utflyttingsoverskottet i Finnmark. Innflyttingsoverskottet var på størrelse med halve fødselsoverskottet i Østfold, Buskerud, Vestfold og Aust-Agder. På kommunenivået vil flyttingen være den viktigste komponent i befolkningsutviklingen.

I alt gikk 64 prosent av flyttingene mellom fylkene i 1971. Dette tall reduseres til 51 prosent dersom en ser bort fra grensene mellom Oslo og Akershus og mellom Bergen og Hordaland. De største flyttestrømmene, målt i forhold til folketallet i fra- og tilflyttingsfylket, går primært mellom nabo-fylker. Dernest går det mange store strømmer mellom de nordnorske fylkene og fylkene i Trøndelag og langs Oslofjorden. Minst utveksling i forhold til folketallet er det mellom indre Østland og Nord-Trøndelag på den ene side og Agder, Rogaland og Hordaland på den andre.

De største nettoutflyttestrømmene målt i absolutte tall har Oslo/Akershus eller Nordland som sitt ene endepunkt. Nordland har tap til alle fylker unntatt Finnmark, mens Oslo/Akershus har netto-utflytting til Østlands-fylkene, og innflytting fra de fjernereliggende. Agder/Rogaland er involvert i de øvrige store nettostrømmene. For Rogaland skal videre det forhold bemerkes at fylket i 1971 (i likhet med de to neste åra) har nokså nøyaktig balanse i flyttingene med resten av landet, og det som finnes av innflyttingsoverskott, skjer ved flytting til og fra utlandet.

Året 1971 skiller seg fra åra før og dels etter når vi betrakter nettoutflyttemønsteret på alle regionale nivåer. Går vi ned på de enkelte fysiske flyttestrømmene, er imidlertid ikke utslaget særlig stort. Det vil fra år til annet være en del variasjoner i antallet inn- og utflyttere, og det spesielle for 1971 var at svært mange av disse vanlige variasjonene i de enkelte strømmene slo ut i samme retning, og dermed fikk samme virkning for nettoutflyttetallene og det regionale mønster. En kan altså ikke spore de samme store forandringer om en ser på grupper av beslutningstakere. (Nettostrømmene er differansen mellom to slike grupper, og kan ikke tillegges særlig verdi når en skal vurdere om den individuelle flytteatferden har endret seg.)

Den demografiske sammensetning av flyttemassen viser heller ikke at det er noen store sprang i utviklingen de siste år. Tvert om har mobiliteten og flyttemassens sammensetning utviklet seg med relativt små forandringer fra år til annet i hele registreringsperioden, med unntak av folketellings-åra. Dersom en kan gå ut fra at antallet som flytter har nær sammenheng med årsakene bak flyttingene, så må det også være grunn til å tro at flyttingene i 1971, som utvalget for Flyttemotivundersøkelsen 1972 er trukket fra, kan være grunnlag for konklusjoner om flyttingene i hvert fall på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet.

ENGLISH SUMMARY

This analysis has two purposes. First, it shall provide a basis for placing the migrations studied by the "Survey of Migration Motives 1972" in a wider perspective and secondly, it shall provide an overall description of migration in Norway for the period in which migration statistics exist. It is particularly appropriate to provide such a description at this time because the pattern of migration in the 1970s has shown a completely different trend from that of previous years.

There has been an increase in the number of migrations and mobility throughout the period. This increase has been somewhat uneven for several reasons. The amalgamation of some Norwegian municipalities which took place particularly during the mid-1960s represents an important reason for the difficulty in making comparisons over a period of time. Attempts to compensate for this factor show that mobility has increased by about one third during the last 25 years. Another factor which makes comparisons of mobility figures less interesting is the change in the age composition of the population. The age-specific mobility for most age groups shows a different trend than that of total mobility. The concept "expected number of migrations" has been introduced to obtain a measure which takes this into account and which can be used instead of total mobility. The concept expresses the total number of migrations a new-born child will undertake in his lifetime if the age-specific mobility remains the same as it was in the year of birth. This figure is now down to the same level which prevailed at the beginning of the 1950s. Both measures indicate how the composition of migration has changed over time. There has been an absolute and relative increase in the number of migrations for persons under the age of 15; the increase has been sharpest in the age group 0-4 years. There has been a culmination in the migration rates for persons between the ages of 15 and 39 and there has been a decline in some years for all the groups. The mobility registered for persons above the age of 40 has been lower than the average, and the figures are so small that it may to some extent be difficult to detect a clear trend within 5-year groups. If we consider the overall trend, there has been a decline in mobility and the number of migrations. There has been an equalization of the mobility differential between women and men throughout the entire period. This has entailed that men now have a higher mobility than women in the age groups between 25 and 54 years. The entire increase in the number of migrations is due to family migrations. The number of persons who are migrating alone, has throughout the entire period been about 80 000, somewhat less in recent years. A large share of the increase in the number of migrations consists of migrations to the suburbs, which are now often located a considerable distance from the towns, and there will to some extent be a move back to those areas where the family or individual members feel a certain attachment.

Mobility for migration between regions has risen more sharply than total mobility, even when changes in the municipal structure are taken into account. When we analyse the migration by individual regions, the last three years (1971-1973) show a trend which clearly deviates from preceding years. This is particularly pronounced for the net migration result, but to some extent for the number of in- and outmigrants as well. Between 1950 and 1970 the Eastern region (Østlandet) had an in-migration surplus of between 4 000 and 6 000 in most years, with the highest figures recorded towards the end of the period. The trend was reversed in 1973 when this net in-migration was replaced by a small net out-migration. The sharpest improvement in the migration balance was recorded by North Norway (Nord-Norge) which, following an annual loss of 2-5 000 during most of the period 1950-1970, registered net in-migration in 1973. The region's share of the country's total population rose for the first time in many years in 1972. In the beginning of the period the Southern region (Sørlandet) showed a balanced pattern of migration, and in recent years the in-migration surplus has been between 600 and 1 000. This represents the largest in-migration surplus in relation to the region's population. The Western region (Vestlandet) has experienced net out-migration during most of the period, and it is not possible to detect any major improvement there in recent years. In 1972 and 1973 the region had the largest out-migration surplus. Trøndelag was an important out-migration area up to the beginning of the 1960s, but since that time there has been an approximate balance in most years. The two counties in Trøndelag,

however, have shown a highly disparate development and may therefore be mentioned as an example of sizable variations within a region. From a situation in the beginning of the 1950s when each experienced about the same loss of population, North Trøndelag later became an important out-migration county, while South Trøndelag recorded an equivalent reduction in its number of out-migrants. Trondheim's growth dominated the developments here. In very recent years the net in-migration for South Trøndelag has come to a halt, while North Trøndelag has become an important in-migration area. The growth in North Trøndelag has been particularly concentrated in the large municipalities located on the eastern part of the Trondheim Fjord.

A definite and long-term improvement in the migration balance has also been recorded by Hedmark and Oppland, at the expense of the Oslo area. Oslo/Akershus, which in some years towards the end of the 1960s had up to 60 per cent of the total population growth in the country, registered a net out-migration of 2 000 persons to the rest of the country in 1973. All the counties in North Norway have registered a considerable improvement in their migration balance during the last three years, and preliminary figures for the first three quarters of 1974 suggest that there will be an approximate balance in these counties in 1974.

The counties and regions have recorded a considerably better balance in the pattern of migration. Very summary data at the municipal level suggest that much of the same equalization in the migration pattern may be found here as well. Both the number of municipalities showing a net out-migration and the size of these migrations are declining.

The year 1971 is a transitional year from a relatively stable regional pattern in the 1950s and 1960s to a new pattern at the beginning of the 1970s. The difficulty in "placing" 1971 is to some extent due to the population census held in 1970 and the figures for 1970, and in part 1971, will be influenced by this. In 1971 all the regions recorded their largest relative in-migration from North Norway, while the position of the regions as a migration target was less significant. This notwithstanding, the largest flows between the regions were made up of two almost equally large, opposing sub-flows. The sum of the net loss or gain for migration between regions amounted to about 6 per cent of all migration between regions. North Norway had to bear 5/6 of this loss, while most of the remainder was accounted for by the Western region. The Eastern region took 70 per cent of the surplus, the Southern region the remainder.

When we go down to the county level, the migrations take on increasing importance in demographic changes. The excess of births over deaths in Nordland county was smaller than the out-migration surplus, and about equal to half the out-migration surplus in Finnmark. The in-migration surplus was about half the excess of births over deaths in Østfold, Buskerud, Vestfold and Aust-Agder. On the municipal level, migration will represent the most important component in demographic changes.

All total, 64 per cent of the migrations took place between counties in 1971. This figure is reduced to 51 if we disregard the boundaries between Oslo and Akershus and between Bergen and Hordaland. The largest migration flows, measured in relation to the population of the in- and out-migration counties, primarily occur between neighbouring counties. There are also many large flows between the North Norwegian counties and the counties in Trøndelag and those along the Oslo Fjord. The smallest exchanges, measured in relation to the population, took place between the inland districts of the Eastern region and North Trøndelag on the one side and Agder, Rogaland and Hordaland on the other.

The largest net migration flows, measured in absolute figures, relate to Oslo/Akershus or Nordland, representing one terminal point. Nordland has a loss to all counties excluding Finnmark, while Oslo/Akershus has a net out-migration to the counties in the Eastern region and in-migration from counties located in more distant parts. Agder/Rogaland is involved in the remaining large net flows. It should also be noted that the county of Rogaland in 1971 (as in the two following years) recorded almost an exact migration balance with the rest of the country, and the in-migration surplus which exists relates to immigration and emigration to foreign countries.

The year 1971 differs from the preceding years, and to some extent the following years, when we consider the net migration pattern on all regional levels. If we go down to the individual physical migration flows, however, the difference is not particularly great. There will be from one year to

the next some variations in the number of in- and out-migrations, and the special situation for 1971 was that a great many of these usual variations in the individual flows had an effect in the same direction which led to the equivalent effect for net migration and the regional pattern. It is thus not possible to detect the same sizable changes when examining the aggregate of decision-makers. (The net flows are the difference between two such aggregates, and we cannot attach any great value to these when evaluating whether the individual migration behaviour has changed.)

Nor does the demographic composition of the total migration show that there have been any major changes during recent years. On the contrary, mobility and the composition of the total migration have shown relatively small changes from one year to the next throughout the entire registration period, with the exception of the population census year. If we can assume that the number of people who migrate is closely related to the reasons for the migrations, there must also be reason to believe that the migrations which took place in 1971, the year for which the sample used by the "Survey of Migration Motives 1972" is based, may provide a basis for conclusions concerning the migrations, at least those at the end of the 1960s and the beginning of the 1970s.

LITTERATURLISTE REFERENCES

- Berge, A. (1973): Kvalitetsanalyse av Byråets data for innenlandske flyttinger, 1970-1971. Statistisk Sentralbyrå, ANO IO 73/13
- Berge, E. (1974): Regionale variasjonar i fertilitet i Norge omkring 1970. Statistisk Sentralbyrå, ANO IO 74/40
- Borge T. (1969): En rapport om norske flergangsflyttinger 1966. Statistisk Sentralbyrå, ANO IO 69/5
- Foss, O., R. Salomon, E. Stordahl og L. Østby (1974): Flyttemotivundersøkelsen, Rapport nr. 2. Teori og metode. Statistisk Sentralbyrå, ANO IO 74/43
- Gilje, E., J.M. Hoem og H. Skaug (1969): Registrert og oppgitt flyttedato. Statistisk Sentralbyrå, ANO IB 69/1
- Kommunal- og arbeidsdepartementet (1966): Flyttestatistikk for fylker og landsdeler 1949-64. Oslo
- Rideng, A. (1974): Forholdet mellom oppgitt flyttedato og registreringsdato. Norske flyttedata 1970-1971. Statistisk Sentralbyrå, ANO IO 74/46
- Statistisk Sentralbyrå (1950-1974): NOS Folkemengdens bevegelse 1949-1973
- Statistisk Sentralbyrå, (1968-1974): NOS Flyttestatistikk 1967-1973
- Statistisk Sentralbyrå (1974a): Flyttemotivundersøkelsen 1972. 12 s. Statistisk ukehefte nr. 8. Oslo
- Statistisk Sentralbyrå (1974b): Flyttemotivundersøkelsen 1972. NOS A 617. Oslo
- Østby, L. (1970): Geografisk mobilitet. - En gjennomgåelse av dens teoretiske grunnlag og behandling av flyttingene i Norge 1966-67. Medd. Geogr. Inst. Univ. i Oslo. Kulturgeografisk serie nr. 4. 2bd. Oslo
- Østby, L. (1971): Noen svakheter ved flyttestatistikken, spesielt med henblikk på sammenlikninger over tid. Statistisk Sentralbyrå ANO IB 71/2
- Østby, L. (1974): Hvem flytter i Norge? Tendenser i flyttegruppene sammensetning etter 1950. s. 375-392 i "I forskningens lys", NAVF's jubileumbok. I kommisjon hos H. Lyches Forlag, Oslo. Også trykt i Statistisk Sentralbyrå som ARTIKLER 73

Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå
siden 1. januar 1974Publications issued by the Central Bureau of Statistics
since 1 January 1974

I serien Norges offisielle statistikk (NOS):

Rekke XII

Boktrykk 1974

- Nr. 277 Økonomisk utsyn over året 1973 *Economic Survey* Sidetall 166 Pris kr. 15,00
- 278 Fiskeristatistikk 1970 *Fishery Statistics* Sidetall 116 Pris kr. 8,00
- 279 Statistisk årbok 1974 *Statistical Yearbook of Norway* Sidetall 491 Pris kr. 15,00

Offsettrykk 1974

Rekke A

- Nr. 607 Psykiatriske sykehus 1972 *Mental Hospitals* Sidetall 55 Pris kr. 7,00
- 608 Rutebilstatistikk 1972 *Scheduled Road Transport* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
- 609 Dødsårsaker 1972 *Causes of Death* Sidetall 87 Pris kr. 8,00
- 610 Finansinstitusjoner 1972 *Financial Institutions* Sidetall 115 Pris kr. 9,00
- 611 Lønnsstatistikk for ansatte i helsevesen og barneomsorg 1. mai 1973 *Wage Statistics of Employees in Health Services and Child Nursing* Sidetall 93 Pris kr. 8,00
- 612 Sykehusstatistikk 1972 *Hospital Statistics* Sidetall 37 Pris kr. 7,00
- 613 Stortingsvalget 1973 II *Storting Elections II* Sidetall 65 Pris kr. 8,00
- 614 Lønnsstatistikk for funksjonærer i forsikringsvirksomhet 1. september 1973 *Wage Statistics for Salaried Employees in Insurance Activity* Sidetall 39 Pris kr. 7,00
- 615 Publikasjoner i serien Norges offisielle statistikk 1950-1973 *Publications in the Series Norwegian Official Statistics* Sidetall 25 Pris kr. 5,00
- 616 Lønnsstatistikk for funksjonærer i bankvirksomhet 1. september 1973 *Wage Statistics for Bank Employees* Sidetall 43 Pris kr. 7,00
- 617 Flyttemotivundersøkelsen 1972 *Survey of Migration Motives* Sidetall 167 Pris kr. 9,00
- 618 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i innenriks rutefart november 1973 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Scheduled Coasting Trade* Sidetall 27 Pris kr. 7,00
- 619 Utdanningsstatistikk Grunnskoler 1. oktober 1972 *Educational Statistics Primary Schools* Sidetall 79 Pris kr. 8,00
- 620 Regnskapsstatistikk 1972 Engroshandel *Statistics of Accounts Wholesale Trade* Sidetall 53 Pris kr. 8,00
- 621 Regnskapsstatistikk 1972 Bergverksdrift og industri *Statistics of Accounts Mining and Manufacturing* Sidetall 71 Pris kr. 7,00
- 622 Sjøulykkesstatistikk 1973 *Marine Casualties* Sidetall 57 Pris kr. 8,00
- 623 Lønnsstatistikk for ansatte i jordbruk, gartnerier og hagebruk september 1973 *Wage Statistics for Workers and Salaried Employees in Agriculture and Horticulture* Sidetall 39 Pris kr. 7,00
- 624 Lønnsstatistikk for arbeidere i bergverksdrift og industri 3. kvartal 1973 *Wage Statistics for Workers in Mining and Manufacturing* Sidetall 29 Pris kr. 7,00
- 625 Samferdselsstatistikk 1972 *Transport and Communication Statistics* Sidetall 167 Pris kr. 9,00
- 626 Barneomsorg 1972 *Child Welfare Statistics* Sidetall 55 Pris kr. 7,00
- 627 Hotellstatistikk 1973 *Hotel Statistics* Sidetall 61 Pris kr. 7,00
- 628 Bygge- og anleggsstatistikk 1972 *Construction Statistics* Sidetall 43 Pris kr. 7,00
- 629 Arbeidmarkedstatistikk 1973 *Labour Market Statistics* Sidetall 97 Pris kr. 8,00
- 630 Folketallet i kommunene 1973-1974 *Population in Municipalities* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
- 631 Lønnsstatistikk for statens embets- og tjenestemenn 1. oktober 1973 *Wage Statistics for Central Government Employees* Sidetall 77 Pris kr. 8,00
- 632 Fiskeritellingen 1. oktober 1971 III *Fiskeredskap og sjøhus Fiskebåtenes eierforhold, verdi m.v., drivstoff og fangst Fiskernes inntekt og formue Fishery Census III Fishing Gear and Sheds Ownership and Value etc., Fuel and Catch of the Fishing Boats Income and Property of the Fishermen* Sidetall 113 Pris kr. 9,00
- 633 Helsestatistikk 1972 *Health Statistics* Sidetall 95 Pris kr. 8,00
- 634 Utdanningsstatistikk Voksenopplæring og folkeopplysning 1972-73 *Educational Statistics Adult Education and Popular Education* Sidetall 61 Pris kr. 7,00
- 635 Lønnsstatistikk for arbeidere i offentlig anleggsvirksomhet 3. kvartal 1973 *Wage Statistics for Workers in Public Construction Activity* Sidetall 35 Pris kr. 7,00
- 636 Statistisk fylkeshefte 1973 Akershus og Oslo Sidetall 201 Pris kr. 9,00
- 637 Statistisk fylkeshefte 1973 Buskerud Sidetall 163 Pris kr. 9,00
- 638 Statistisk fylkeshefte 1973 Rogaland Sidetall 183 Pris kr. 9,00
- 639 Statistisk fylkeshefte 1973 Hordaland Sidetall 213 Pris kr. 9,00
- 640 Statistisk fylkeshefte 1973 Sogn og Fjordane Sidetall 175 Pris kr. 9,00
- 641 Statistisk fylkeshefte 1973 Nordland Sidetall 231 Pris kr. 9,00
- 642 Statistisk fylkeshefte 1973 Troms Sidetall 169 Pris kr. 9,00
- 643 Kriminalstatistikk Reaksjoner 1972 *Criminal Statistics Sanctions* Sidetall 71 Pris kr. 7,00
- 644 Skogavvirking til salg og industriell produksjon 1972-73 *Roundwood Cut for Sale and Industrial Production* Sidetall 55 Pris kr. 7,00

Rekke A

- Nr. 645 Varehandelsstatistikk 1972 *Wholesale and Retail Trade Statistics* Sidetall 103
Pris kr. 8,00
- 646 Jaktstatistikk 1973 *Hunting Statistics* Sidetall 67 Pris kr. 7,00
- 647 Industristatistikk 1972 *Industrial Statistics* Sidetall 221 Pris kr. 9,00
- 648 Lønnsstatistikk 1973 *Wage Statistics* Sidetall 81 Pris kr. 8,00
- 649 Flyttestatistikk 1973 *Migration Statistics* Sidetall 75 Pris kr. 8,00
- 650 Sivilrettsstatistikk 1973 *Civil Judicial Statistics* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
- 651 Utenrikshandel 1973 I *External Trade I* Sidetall 253 Pris kr. 11,00
- 652 Utdanningsstatistikk Avsluttet utdanning 1972-73 *Educational Statistics Education Finished* Sidetall 129 Pris kr. 9,00
- 653 Folkemengden etter alder og ekteskkelig status 31. desember 1973 *Population by Age and Marital Status* Sidetall 145 Pris kr. 8,00
- 654 Alkoholstatistikk 1973 *Alcohol Statistics* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
- 655 Bøndernes inntekt og formue 1972 *The Holders' Income and Property* Sidetall 53
Pris kr. 8,00
- 656 Kriminalstatistikk Forbrytelser etterforsket av politiet 1973 *Criminal Statistics Crimes Investigated by the Police* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
- 657 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i utenriksfart mars 1974 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Ocean Transport* Sidetall 31 Pris kr. 7,00
- 658 Veitrafikkulykker 1973 *Road Traffic Accidents* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
- 659 Markedstall Folke- og bolig telling 1970 *Market Data Population and Housing Census* Sidetall 139 Pris kr. 9,00
- 660 Kredittmarkedstatistikk 1971-1972 *Credit Market Statistics* Sidetall 319 Pris kr. 11,00
- 661 Undervisningsstatistikk Universiteter og høyskoler Høstsemesteret 1971 *Educational Statistics Universities Autumn Term* Sidetall 163 Pris kr. 8,00
- 662 Tidsnyttingsundersøkelsen 1971-72 II *The Time Budget Survey II* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
- 663 Lønnsstatistikk for ansatte i varehandel 1. mars 1974 *Wage Statistics for Employees in Wholesale and Retail Trade* Sidetall 31 Pris kr. 8,00
- 664 Skattestatistikk Inntektsåret 1972 *Tax Statistics Income Year* Sidetall 131 Pris kr. 9,00
- 665 Utenrikshandel 1973 II *External Trade II* Sidetall 265 Pris kr. 11,00
- 666 Jordbruksstatistikk 1973 *Agricultural Statistics* Sidetall 144 Pris kr. 9,00
- 667 Kriminalstatistikk Fanger 1972 *Criminal Statistics Prisoners* Sidetall 51 Pris kr. 8,00
- 668 Veterinærstatistikk 1973 *Veterinary Statistics* Sidetall 81 Pris kr. 8,00
- 669 Laks- og sjøaurefiske 1973 *Salmon and Sea Trout Fisheries* Sidetall 59 Pris kr. 8,00
- 670 Skogstatistikk 1973 *Forestry Statistics* Sidetall 143 Pris kr. 9,00
- 671 Folkemengdens bevegelse 1973 *Vital Statistics and Migration Statistics* Sidetall 69
Pris kr. 8,00
- 672 Regional dødelighet 1969-1972 *Regional Mortality* Sidetall 89 Pris kr. 8,00
- 673 Boforholdsundersøkelsen 1973 *Survey of Housing Conditions* Sidetall 175 Pris kr. 9,00
- 674 Finansinstitusjoner 1973 *Financial Institutions* Sidetall 113 Pris kr. 9,00
- 675 Utdanningsstatistikk Fag- og yrkesskoler og høyskoler 1. oktober 1972 *Educational Statistics Vocational Schools and Colleges* Sidetall 137 Pris kr. 8,00
- 676 Lønnsstatistikk for ansatte i skoleverket 1. oktober 1973 *Wage Statistics for Employees in Publicly Maintained Schools* Sidetall 61 Pris kr. 8,00
- 677 Rutebilstatistikk 1973 *Scheduled Road Transport* Sidetall 35 Pris kr. 7,00
- 678 Sosial hjemmehjelp 1973 *Social Home-Help Services* Sidetall 29 Pris kr. 7,00
- 679 Folke- og bolig telling 1970 I Folkemengden etter geografiske inndelinger *Population and Housing Census I Population by Geographical Divisions* Sidetall 195 Pris kr. 9,00
- 680 Kriminalstatistikk Reaksjoner 1973 *Criminal Statistics Sanctions* Sidetall 51 Pris kr. 7,00
- 681 Utdanningsstatistikk Vaksenopplæring og folkeopplysning 1973-74 *Educational Statistics Adult Education and Popular Education* Sidetall 59 Pris kr. 7,00
- 682 Dødsårsaker 1973 Hovedtabeller *Causes of Death Main Tables* Sidetall 87 Pris kr. 8,00

Rekke XII

Boktrykk 1975

- Nr. 280 Økonomisk utsyn over året 1974 *Economic Survey* Sidetall 142 Pris kr. 15,00

Rekke A

Offsettrykk 1975

- Nr. 683 Psykiatriske sykehus 1973 *Mental Hospitals* Sidetall 55 Pris kr. 7,00
- 684 Byggearealstatistikk 1973 *Building Statistics* Sidetall 79 Pris kr. 8,00
- 685 Regnskapsstatistikk 1973 Engroshandel *Statistics of Accounts Wholesale Trade* Sidetall 55
Pris kr. 8,00
- 686 Regnskapsstatistikk 1973 Bergverksdrift og industri *Statistics of Accounts Mining and Manufacturing* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
- 687 Fiskeritellingen 1. oktober 1971 IV Oversikt *Fishery Census IV Survey* Sidetall 115
Pris kr. 9,00
- 688 Sosialhjelpstatistikk 1972 *Social Care Statistics* Sidetall 59 Pris kr. 8,00
- 689 Kriminalstatistikk Fanger 1973 *Criminal Statistics Prisoners* Sidetall 47 Pris kr. 8,00
- 690 Utdanningsstatistikk Folkehøgskolar, realskolar og gymnas 1. oktober 1973 *Educational Statistics Folk High Schools and Secondary Schools* Sidetall 45 Pris kr. 8,00
- 691 Sykehusstatistikk 1973 *Hospital Statistics* Sidetall 39 Pris kr. 7,00
- 693 Folke- og bolig telling 1970 II Næring, yrke og arbeidstid m.v. *Population and Housing Census II Industry, Occupation, Working Hours etc.* Sidetall 327 Pris kr. 11,00
- 694 Utdanningsstatistikk Grunnskoler 1. oktober 1973 *Educational Statistics Primary Schools* Sidetall 59 Pris kr. 8,00
- 695 Bygge- og anleggsstatistikk 1973 *Construction Statistics* Sidetall 31 Pris kr. 7,00
- 696 Lønnsstatistikk for arbeidere i bergverksdrift og industri 3. kvartal 1974 *Wage Statistics for Workers in Mining and Manufacturing* Sidetall 29 Pris kr. 7,00

Offsettrykk 1975 (forts.)

Rekke A

- Nr. 697 Utdanningsstatistikk Fag- og yrkesskoler og høyskoler 1. oktober 1973 *Educational Statistics Vocational Schools and Colleges* Sidetall 109 Pris kr. 8,00
- 698 Lønnsstatistikk for ansatte i jordbruk, gartnerier og hagebruk september 1974 *Wage Statistics for Workers and Salaried Employees in Agriculture and Horticulture* Sidetall 35 Pris kr. 7,00
- 700 Folketallet i kommunene 1974-1975 *Population in Municipalities* Sidetall 41 Pris kr. 7,00
- 701 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i innenriks rutefart november 1974 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Scheduled Coasting Trade* Sidetall 27 Pris kr. 7,00
- 703 Barneomsorg 1973 *Child Welfare Statistics* Sidetall 57 Pris kr. 7,00
- 704 Sjøulykkesstatistikk 1974 *Marine Casualties* Sidetall 59 Pris kr. 8,00
- 709 Utenrikshandel 1974 I *External Trade I* Sidetall 249 Pris kr. 11,00

I serien Samfunnsøkonomiske studier (SØS):

- Nr. 23 Prisutvikling og prisatferd i 1960-årene En presentasjon og analyse av nasjonalregnskapets prisdata 1961-1969 *The Development and Behaviour of Prices in the 1960's Presentation and Analysis of the Price-Data of the Norwegian National Accounts* Sidetall 478 Pris kr. 15,00
- 24 Det norske skattesystemet I Direkte skatter 1974 *The Norwegian System of Taxation I Direct Taxes* Sidetall 139 Pris kr. 9,00

I serien Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (ART):

- Nr. 60 Om oppstilling og bruk av regionalt nasjonalregnskap *Construction and Use of Regional National Accounts* Sidetall 74 Pris kr. 7,00
- 61 Levels of Error in Population Forecasts *Usikkerhetsnivåer ved befolkningsprognoser* Sidetall 46 Pris kr. 8,00
- 62 Statistisk Sentralbyrås regionale befolkningsframskrivinger Nåværende opplegg og utviklingsplaner 1974 *The Regional Population Projections of the Central Bureau of Statistics of Norway Current Procedure and Plans for the Future* Sidetall 25 Pris kr. 7,00
- 63 Estimering av makro-konsumfunksjoner for etterkrigstiden: metodospørsmål og empiriske resultater *Estimating Aggregate Consumption Functions for the Post-War Period: Methodological Problems and Empirical Results* Sidetall 84 Pris kr. 8,00
- 64 Hvem har nytte av forbrukerservice? *To Whose Benefit is the Consumer Service?* Sidetall 22 Pris kr. 5,00
- 65 Bosettingskart over Norge 1970: Grunnlag, innhold og bruk *Map of the Population Distribution of Norway 1970: Basis, Contents and Use* Sidetall 43 Pris kr. 7,00
- 66 Etterhåndstratifisering og estimering innen del-bestander *Post-Stratification and Estimation within Subpopulations* Sidetall 49 Pris kr. 7,00
- 67 Klassifisering av kommunene i Norge 1974 *Classification of the Municipalities of Norway* Sidetall 56 Pris kr. 7,00
- 68 Estimering av pengebens grensenyttefleksibilitet: et opplegg med feil i de variable *Estimering av pengebens grensenyttefleksibilitet: et opplegg med feil i de variable* Sidetall 18 Pris kr. 5,00
- 69 Framskrivning av folkemengden i Norge 1973-2100 Et analytisk eksperiment *Population Projections for Norway An Analytic Experiment* Sidetall 100 Pris kr. 8,00
- 70 Aktuelle skattetal 1974 *Current Tax Data* Sidetall 73 Pris kr. 8,00
- 71 Some Empirical Evidence on the Decreasing Scale Elasticity *Noen resultater for produktfunksjoner med fallende passuskoeffisient for norsk bergverk og industri* Sidetall 20 Pris kr. 5,00
- 72 En modell for analyse av utviklingen i de direkte skatter: Skattemodellen i MODIS IV *A Model for Analysis of the Development in Direct Taxes: Tax Model in MODIS IV* Sidetall 63 Pris kr. 8,00
- 73 Hvem flytter i Norge? Tendenser i flyttergruppens sammensetning etter 1950 *The Migrants in Norway Trends in the Composition of the Migrant Group after 1950* Sidetall 23 Pris kr. 5,00
- 74 Avskrivningsregler og prisen på bruk av realkapital *Depreciation Rules and the User Cost of Capital* Sidetall 46 Pris kr. 7,00

I serien Statistiske analyser (SA):

- Nr. 6 Lønnsstruktur og lønnsutvikling 1960-1971 *Wage Structure and Wage Development* Sidetall 101 Pris kr. 9,00
- 7 Driftsformer i jordbruket *Types of Farming* Sidetall 99 Pris kr. 8,00
- 8 Produksjonsutvikling i jordbruket 1925-1972 *Trend in Agricultural Production* Sidetall 223 Pris kr. 9,00
- 9 Dødelighetsutvikling og dødsårsaksmonster 1951-1970 *Mortality Trend and Mortality Pattern* Sidetall 209 Pris kr. 8,00
- 10 Sosialt utsyn 1974 *Social Survey* Sidetall 295 Pris kr. 11,00
- 11 Folkerøystinga om EF Aktivitet blant veljarane *The Advisory Referendum on Norway's Accession to the EC Voters' Activity* Sidetall 63 Pris kr. 8,00
- 12 Regnskapsanalyse Industri og engroshandel *Accounting Analysis Manufacturing and Wholesale Trade* Sidetall 131 Pris kr. 8,00
- 13 Flyttingene i Norge 1971 og 1949-1973 Rapport nr. 3 fra Flyttemotivundersøkelsen 1972 *Migration in Norway 1971 and 1949-1973 Report no. 3 from Survey of Migration Motives* Sidetall 65 Pris kr. 8,00

Utvalgte publikasjoner i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH)
Selected publications in the series Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH)

Nr.	4	Innføring i maskinregning. Hefte 1. Addisjonsmaskiner
"	5	Innføring i maskinregning. Hefte 2. Kalkulasjonsmaskiner
"	8	Framlegg til nordisk statistisk terminologi
"	9	Standard for næringsgruppering
"	13	Standard for handelsområder
"	19	Varenomenklatur for industristatistikken
"	22	Statistisk testing av hypoteser ved regresjonsberegninger
"	23	Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk
"	24	Standard for gruppering av sykdommer - skader - dødsårsaker i offentlig norsk statistikk
"	26	Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen
"	27	Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk. Fra Forbruksundersøkelsen 1958
"	28	Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk
"	29	Norsk-Engelsk ordliste
"	30	Lov, forskrifter og overenskomst om folkeregistrering
"	32	Konsumprisindeksens representantvarer. Gruppering etter leveringssektor og art

Page 10 of 100

Professional registration with the Engineering Council, including registration with the Institution of Mechanical Engineers.